

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart
Verrijn Stuartlaan 1-F, 2288 EK Rijswijk
E-mail: Bestuursbureau@bprb.nl
Internetsite: www.rijnenbinnenvaartpensioen.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41126757

Jaarverslag 2021

Verslag over het boekjaar

1-1-2021 t/m 31-12-2021

Inhoud

	Pagina
1 Voorwoord	5
2 Kerncijfers	7
3 Bestuursverslag	
3.1 Inleiding	9
3.2 Financiële positie	10
3.3 Vooruitblik	18
4 Vermogensbeheer	
4.1 Inleiding	21
4.2 Jaaroverzicht 2021	22
4.4 Z-score en performancetoets	28
4.5 Maatschappelijk verantwoord beleggen	29
4.6 Beleggingen in Nederland	32
5 Risicomanagement	
5.1 Inleiding	33
5.2 Risicostrategie	33
5.3 Financiële risico's	35
5.4 Niet financiële risico's	38
5.5 Financieel crisisplan	40
5.6 Eigenrisicobeoordeling (ERB)	41
5.7 Ontwikkelingen IRM	43
5.8 IRM activiteiten 2022	43
6 Communicatie	45
7 Kosten vermogensbeheer en pensioenbeheer	
7.1 Kosten vermogensbeheer	48
7.2 Kosten pensioenbeheer	50

	Pagina
8 Governance	
8.1 Organisatie	53
8.2 Goed pensioenfondsbestuur	55
8.3 Toezichthouders	57
9 Verslag van het verantwoordingsorgaan	
9.1 Reactie bestuur	63
10 Raad van toezicht	
10.1 Reactie van het bestuur	70
11 Jaarrekening	
Balans per 31 december	72
Staat van baten en lasten	74
Kasstroomoverzicht	76
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	77
Toelichting op de balans per 31 december	84
Toelichting op de staat van baten en lasten	91
Risicoparagraaf	98
Gebeurtenissen na balansdatum	108
Resultaatbestemming	108
12 Overige gegevens	
12.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	111
12.2 Actuariële verklaring	112
12.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	114
Bijlage 1: Fondsorganen en uitbestedingspartijen	
Fondsorganen	125
Uitbestedingspartijen	127
Bijlage 2: Pensioenregeling	129
Bijlage 3: Code pensioenfondsen	131
Bijlage 4: Nevenfuncties	135

Alle bedragen in het jaarverslag moeten in duizenden euro gelezen worden, tenzij anders vermeld.

1 Voorwoord

Het jaar 2021 is een historisch jaar in de lange geschiedenis van ons pensioenfonds. Het is het jaar waarin het formele besluit door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid werd genomen om de verplichtstelling van het pensioenfonds in te trekken. Dat gebeurt per 1 januari 2025. Een groot deel van de strategische agenda in 2021 stond dan ook in het teken van dit besluit. Er hebben veel gesprekken plaatsgevonden met het ministerie, met sociale partners, maar ook binnen het bestuur, met het verantwoordingsorgaan en met de raad van toezicht. De toekomst van het pensioenfonds en van de pensioenvoorziening in de sector is de komende tijd het onderwerp van gesprek. In een tijd waarin de pensioensector als geheel bezig is met de nadere invulling van het pensioenakkoord, gericht op een overgang naar een meer individueel pensioencontract.

Ondertussen zijn we opgeschrikt door de inval van Rusland in Oekraïne. Ons medeleven gaat uit naar alle mensen die door het oorlogsgeweld getroffen worden. Uiteraard kijken we goed naar de gevolgen van de situatie voor onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Op dit moment zijn er gelukkig zeer weinig directe gevolgen voor de financiële situatie van ons pensioenfonds. Geen van onze (gewezen) deelnemers of pensioengerechtigden woont in Oekraïne of Rusland. Er wordt ook geen pensioen overgemaakt naar Russische banken die onder de sancties vallen.

Een verlies waar wij ook in dit jaarverslag bij stil willen staan is dat van Stefan Lans. Tot 10 juni 2021 was hij onze zeer gewaardeerde en kundige voorzitter van het verantwoordingsorgaan, tot wij kennis moesten nemen van zijn plotselinge overlijden. Wij missen in hem een aimabel mens met oog en aandacht voor iedereen om hem heen.

In 2021 was Corona ook in ons werk nog alom aanwezig. De af- en aanhoudende pandemie bleef ons dwingen tot thuiswerken en digitaal vergaderen. Pas na de zomer zagen wij elkaar als bestuur voor het eerst weer in persoon, om kort daarna weer terug te vallen op de digitale middelen. Desondanks draaide alle bestuurlijke en uitvoerende processen vlekkeloos door, mede dankzij een soepel draaiend team en korte communicatielijnen.

De binnenvaartsector toonde zich ondanks alles opnieuw krachtig en wendbaar. Binnenvaart is en blijft een sector om trots op te zijn. Met zo'n 8300 schepen levert deze sector iedere dag opnieuw een essentiële bijdrage aan de Nederlandse economie, in goede en in slechte tijden. Het pensioenfonds zet zich graag in voor deze bijzondere sector door ook in tijden van crisis onvermoeibaar te blijven zorgen voor een goed pensioen.

We staan er goed voor

De financiële ontwikkeling in het jaar 2021 was totaal anders dan die in het jaar ervoor. De financiële markten herstelden zich verder van de klap van 2020 en de aandelenbeurzen en de rente stegen. Dit weerspiegelde zich in de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad, die het jaar begon op 119,4% om met meer dan 10%-punten stijging het jaar uit te gaan op 129,8%. Het pensioenfonds heeft het jaar afgesloten met een positief rendement van 5,0%. De beleidsdekkingsgraad – die over een tijdvak van de afgelopen twaalf maanden wordt berekend – steeg nog sterker, van 110,0% naar 127,1%. Dit was ruim boven het vereist eigen vermogen waardoor het herstelplan bij De Nederlandsche Bank kon worden afgemeld. Eind november konden we ook besluiten tot volledige toeslagverlening én een extra toeslag, in totaal 3,58%. Dat is hoger dan bij veel andere pensioenfondsen, en daar zijn we best trots op.

Pensioenopbouw

In november 2021 werd door sociale partners besloten om de pensioenpremie in 2022 gelijk te houden op 22,5% van de pensioengrondslag. Het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen konden we voor 2022 ook gelijk houden, op 0,96% van de pensioengrondslag. Onze premiedekkingsgraad blijft hoog, bijna 100%. Daarmee is het pensioenfonds goed voorgesorteerd op het nieuwe Pensioenstelsel. De VPL regeling is volledig afgewikkeld en uit de boeken.

Toekomst

Nu duidelijk is geworden dat de verplichtstelling eindigt per 1 januari 2025, verzetten we de strategische bakens. Besloten is al, dat in het pensioenfonds geen nieuwe pensioenopbouw meer zal plaatsvinden na die datum, ook niet vrijwillig. De pensioenaanspraken en -rechten die in de huidige pensioenregeling zijn opgebouwd, blijft het pensioenfonds wel beheren. De risico's van de uitvoering van een vrijwillige pensioenregeling worden op termijn te groot voor het pensioenfonds en de kosten te hoog, vooral voor de groep die blijft deelnemen. Sociale partners hebben het fondsbestuur gevraagd om te onderzoeken of een nieuwe, vrijwillige regeling die aansluit op het nieuwe Pensioenstelsel, nog onder de werking van de verplichtstelling ingevoerd kan worden. Of dit mogelijk is en tegen realistische kosten, heeft het fondsbestuur nog in beraad. Tegelijkertijd onderzoeken wij als bestuur wat op termijn de beste manier is om met de al opgebouwde pensioenen om te gaan. Doordat fondsbestuur en sociale partners samen optrekken en constructief met elkaar in gesprek zijn, kijken we vol vertrouwen naar de toekomst.

Bestuurlijke zaken

2021 kon ook volgens plan van start gaan met de aftrap van onze nieuwe commissiestructuur. Het pensioenfonds nam afscheid van bestuurslid Jean-Louis d'Hooghe en verwelkomde Michel Steketee als nieuw bestuurslid. Michel Steketee was al enige tijd als aspirant-bestuurslid aan het pensioenfonds verbonden en goed ingewerkt. We waren verheugd dat Egbert Schelhaas in het laatste kwartaal van 2021 de voorzittershamer van het verantwoordingsorgaan opgepakt heeft en dat we Rob Uittenbosch konden verwelkomen als nieuw lid. Het voorzitterschap van het bestuur is door ondergetekende overgenomen van Hijkje Hijkema medio afgelopen jaar.

Met onze uitbestedingspartner AZL zijn we in 2021 gekomen tot goede nieuwe afspraken over verlengde uitbesteding van de pensioenadministratie. Een nieuwe en flexibele overeenkomst die 1 januari 2022 is ingegaan vormt een gezonde basis om met elkaar als partners de uitdagingen aan te gaan die gepaard gaan met de intrekking van de verplichtstelling, een mogelijke transitie naar een nieuwe pensioenregeling en de mogelijke transitie na 1 januari 2025.

Tot slot

In dit voorwoord hebben wij slechts een aantal thema's aangeroerd. Uiteraard zijn er in 2021 nog veel meer onderwerpen aan de orde geweest. Die vindt u terug in het bestuursverslag. Namens het bestuur wil ik iedereen hartelijk danken die zich in 2021 heeft ingezet voor het pensioenfonds. Die inzet van onze uitbestedingspartners, het bestuursbureau, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht, is een oprecht compliment waard. Samen met u koersen wij vol frisse zin af op nieuw vaarwater.

Rotterdam, 23 juni 2022

Namens het bestuur,

De heer R. van Oostrom
Voorzitter

2 Kerncijfers

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantallen					
Deelnemers	4.964	5.061	5.019	4.984	5.018
Gewezen deelnemers	12.546	12.070	11.611	11.337	10.471
Pensioengerechtigden	3.266	3.174	3.034	2.912	2.799
Totaal aantal	20.776	20.305	19.664	19.233	18.288
Premiebetalende werkgevers	1.061	1.072	1.082	1.108	1.054
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Toeslagen					
Toeslag deelnemers	3,28%	0,00%	1,12%	1,27%	0,59%
Toeslag gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	3,28%	0,00%	1,12%	1,27%	0,59%
Extra toeslag deelnemers ¹⁾	0,30%	0,79%	0,85%		
Extra toeslag gewezen deelnemers en pensioengerechtigden ¹⁾	0,30%	0,28%	0,28%		
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Beleggingen voor risico pensioenfonds	1.337.587	1.284.418	1.106.255	887.002	905.333
Beleggingsopbrengsten ²⁾	61.229	139.323	177.862	-19.408	60.705
Rendement (inclusief rente-overlay)	5,0%	12,7%	20,1%	-2,0%	7,3%
Benchmarkrendement (inclusief rente-overlay)	3,0%	13,5%	18,2%	-0,6%	6,0%
Z-score	1,30	-0,50	1,16	-0,76	0,86
Performancetoets	0,92	0,69	1,26	1,10	1,83
Beleggingen u.h.v. overige regelingen (VPL)	0	0	0 ³⁾	32.338	31.155
Reserves					
Algemene reserve	302.241	204.187	159.095	119.005	142.985

1) Extra toeslagen in 2019 en 2020 zijn het gevolg van aanwending van het VPL-overschot. In 2021 is de extra toeslag het gevolg van het benutten van ruimte volgens het toeslagbeleid van het pensioenfonds. Toeslagen gelden per 1 januari van het volgende jaar, dus de toeslag in de kolom 2021 geldt per 1-1-2022.

2) Betreft directe en indirecte beleggingsopbrengsten onder aftrek van kosten vermogensbeheer, zoals opgenomen in de staat van baten en lasten. De benodigde inresttoevoeging aan de technische voorziening is er niet in opgenomen. In de actuariële analyse van het resultaat maakt deze post wel deel uit van de beleggingsopbrengsten.

3) In verband met de afwikkeling van de VPL-regeling zijn de beleggingen inzake VPL per 1 juli 2019 omgezet en ondergebracht in de reguliere beleggingsportefeuille van het pensioenfonds.

	2021	2020	2019	2018	2017
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	1.014.948	1.050.659	950.166	783.273	773.911
Overige technische voorzieningen	199	194	186	162	154
Totaal technische voorzieningen	1.015.147	1.050.853	950.352	783.435	774.065
VPL -verplichting	0	0	4.552	29.340	30.285
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	25.092	24.166	25.349	25.283	23.256
Inkoopsom VPL-aanspraken (eenmalig)	0	4.521	24.675	-	-
Pensioenuitkeringen	20.365	19.388	18.043	17.244	16.437
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen	1.317.388	1.255.040	1.109.447	902.440	917.050
Pensioenverplichtingen	1.015.147	1.050.853	950.352	783.435	774.065
Dekkingsgraad	129,8%	119,4%	116,7%	115,2%	118,5%
Beleidsdekkingsgraad	127,1%	110,0%	115,8%	118,8%	115,5%
Vereiste dekkingsgraad	119,7%	119,4%	119,0%	119,7%	120,9%

3 Bestuursverslag

3.1 Inleiding

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart, statutair gevestigd te Rotterdam is opgericht op 6 december 1960. De laatste statutenwijziging was op 12 augustus 2020. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41126757. Het pensioenfonds is een bedrijfstakpensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het pensioenfonds heeft statutair ten doel om binnen de bedrijfstak Rijn- en Binnenvaart de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden te beschermen tegen de financiële gevolgen van ouderdom en overlijden. Hiertoe geeft het pensioenfonds uitvoering aan het pensioenreglement. Het pensioenreglement is vastgesteld op basis van de pensioenovereenkomst zoals overeengekomen in het arbeidsvoorwaardenoverleg tussen sociale partners. Sociale partners hebben het pensioenfonds opdracht gegeven tot uitvoering van de pensioenregeling, welke door het pensioenfonds is aanvaard. Voor een samenvatting van de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling wordt verwezen naar bijlage 2.

Het pensioenfonds kent een missie, een visie en een strategie om de doelstellingen te bereiken. De kernwaarden die wij hebben geformuleerd vormen daarbij een solide basis.

Missie: Het uitvoeren van de verplicht gestelde pensioenregeling ten behoeve en in opdracht van werkgevers en werknemers in de Rijn- en Binnenvaart.

Visie: Het realiseren van een geïndexeerd pensioen bij een beperkte en vastgestelde maximale kans op korting van de nominale pensioenen.

In de verplichtstellingsbeschikking van 9 januari 1982 staat dat deelname aan de pensioenregeling verplicht is voor alle werknemers, die krachtens een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht in loondienst zijn van een werkgever en die krachtens dit dienstverband:

- a) werkzaam zijn op vaartuigen, die gebruikt worden ten behoeve van de nationale en/of internationale binnenscheepvaart (met uitzondering van de zogenaamde opstapper), waarbij onder binnenscheepvaart wordt verstaan de vrachtaart (exclusief het binnenbeurtaartbedrijf) met binnenschepen, waaronder begrepen tankschepen, sleepschepen, sleepboten en duwbotten, dan wel
- b) belast zijn met werkzaamheden van laden en lossen en van onderhoud en reparatie van de vaartuigen van de werkgever mits op hem Nederlandse loon- en arbeidsvoorwaarden van toepassing zijn of worden toegepast.

Inmiddels weten wij dat de verplichtstelling zal worden ingetrokken per 1 januari 2025. Dat heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid besloten op 24 augustus 2021.

Kernwaarden van het pensioenfonds:

Eenvoud & transparantie: De pensioenregeling en het beleggingsbeleid moeten uitvoerbaar en uitlegbaar zijn. We streven naar heldere en begrijpbare communicatie om de belanghebbenden een zo goed mogelijk inzicht te bieden.

Collectief & solidair: Samen sta je sterk. Op een solidaire manier kunnen zo risico's en kosten door velen worden gedeeld. Door dit als bedrijfstak zelf te organiseren hebben de belanghebbenden ook invloed op het pensioen.

Dichtbij de sector: Er is een nauwe relatie met werkgevers- en werknemersorganisaties uit de sector en de daarbij horende achterban.

Kostenbewust: Er wordt een continue afweging gemaakt tussen kwaliteit, rendement, risico en kosten.

Deskundig & professioneel: er wordt gestreefd naar eenheid van beleid en besturing middels een deskundig en collegiaal bestuur. Dit bestuur voert op een efficiënte en effectieve wijze zijn opdracht uit en heeft affiniteit met de achtergrond van de belanghebbenden van het pensioenfonds.

De strategie van het pensioenfonds kent een viertal speerpunten, afgeleid van de strategische speerpunten die wij hebben geïdentificeerd. Dat zijn:

1. het voorbereid zijn op de grote verandering in het Nederlandse pensioenstelsel;
2. het behouden van binding met en vertrouwen van belanghebbenden en sociale partners;
3. het voorbereid zijn op het intrekken van de verplichtstelling en
4. kostenefficiëntie voor een financieel optimaal resultaat.

Van de vier speerpunten zien wij de intrekking van de verplichtstelling per 1 januari 2025 als het meest ingrijpend voor de toekomst van het pensioenfonds. Wij hebben daarom een routekaart gemaakt waarin een voorkeursscenario en fall-back scenario's zijn uitgewerkt en geanalyseerd. Langs die weg bereiden wij ons adequaat voor op een nieuwe toekomst, om alle belanghebbenden zo goed mogelijk te dienen en ze tijdig en volledig te informeren.

In paragraaf 3.3.2 "Toekomst van het fonds" wordt ingegaan op de toekomstige koers van het pensioenfonds.

3.2 Financiële positie

3.2.1 Balans en staat van baten en lasten

De balans per 31 december 2021 en de staat van baten en lasten over het verslagjaar luiden als volgt.

Activa	2021	2020
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
Vastgoedbeleggingen	200.262	164.366
Aandelen	485.080	473.520
Vastrentende waarden	611.047	575.422
Derivaten	15.020	48.573
	1.311.409	1.261.881
Vorderingen en overlopende activa	11.066	10.866
Liquide middelen	40.571	28.397
Totaal activa	1.363.046	1.301.144

Passiva

Stichtingskapitaal en reserves

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Overige technische voorziening

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Totaal passiva

	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves	302.241	204.187
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	1.014.948	1.050.659
Overige technische voorziening	199	194
	1.015.147	1.050.853
Kortlopende schulden en overlopende passiva	45.658	46.104
Totaal passiva	1.363.046	1.301.144

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten

Directe kosten van vermogensbeheer

Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Saldo van overdrachten van rechten

Pensioenuitkeringen

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten	14.700	16.408
Indirecte beleggingsopbrengsten	47.613	124.099
Directe kosten van vermogensbeheer	-1.084	-1.184
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	61.229	139.323
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	25.092	28.687
Saldo van overdrachten van rechten	-144	-7
Pensioenuitkeringen	-20.365	-19.388

	2021	2020
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Wijziging rentecurve	68.991	-138.236
Benodigde intresttoevoeging	5.644	3.108
Inkoop nieuwe pensioenaanspraken	-23.046	-19.367
Binnenkomende waardeoverdracht	-1.094	-276
Uitgaande waardeoverdracht	1.166	339
Toename voorziening toekomstige kosten	-763	-638
Vrijval excassokosten	715	678
Uitkeringen	20.416	19.355
Actuarieel resultaat op sterfte	1.074	1.565
Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	-714	-74
Actuarieel resultaat op mutaties	311	223
Toeslagverlening	-37.208	-27
Wijziging sterftegrondslagen	0	36.551
Overige mutaties technische voorzieningen	219	-3.694
	35.711	-100.493
Mutatie overige technische voorzieningen	-5	-8
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.470	-3.066
Overige baten en lasten	6	44
Saldo van baten en lasten	98.054	45.092

In de jaarrekening (hoofdstuk 11) vindt u een nadere uitwerking van de balans en staat van baten en lasten.

3.2.2 Actuariële analyse

In 2021 is een positief resultaat behaald van 98.054. Voor het verkrijgen van inzicht in de verschillende verlies- en winstbronnen is een actuariële analyse van het resultaat gemaakt. Het resultaat over 2021 is te verdelen naar de volgende bronnen:

Resultaat	2021	2020
Rendement en rente	135.864	4.194
Premies	-1.477	1.815
Waardeoverdrachten	-72	56
Kosten	0	0
Uitkeringen	217	148
Sterfte	1.074	1.565
Arbeidsongeschiktheid	-714	-74
Reguliere mutaties	311	223
Toeslagverlening	-37.208	-27
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	219	37.330
Andere oorzaken	-160	-138
	98.054	45.092

Bij de vaststelling van de technische voorziening worden aannames gedaan met betrekking tot sterftekanzen, interest en andere grondslagen. Omdat de werkelijkheid afwijkt van deze aannames, ontstaan resultaten ten gunste of ten laste van het fonds. Onderstaand worden de belangrijkste resultaten verder toegelicht.

Het resultaat op rendement en rente is 135.864 positief. Dat komt doordat het rendement op beleggingen groter was dan dat de technische voorziening daalde als gevolg van de gestegen rente. De beleggingsopbrengsten (rendement) zijn 61.229 positief. De benodigde interesttoevoeging (rente) aan de technische voorziening is 5.644 negatief (deze is gebaseerd op de 1-jaarsrente uit de rentetermijnstructuur per 31 december 2020 van 0,533% negatief). Ultimo 2021 is de technische voorziening omgerekend naar de rentetermijnstructuur per 31 december 2021. Doordat de rente gedurende 2021 is gestegen, leidde de wijziging van de rentetermijnstructuur tot een positief resultaat van 68.991 zijnde de onttrekking aan de technische voorziening. De vaste rekenrente is 0,34%-punt gestegen (ultimo 2020: 0,26%, ultimo 2021: 0,60%).

In 2021 is een resultaat op premies van 1.477 negatief gerealiseerd. Dit resultaat vloeit voort uit het feit dat de opslag voor solvabiliteit vanaf 2021 niet meer in de premie wordt meegenomen. De kostendekkende premie, de gedempte kostendekkende premie en de feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2021	2020
Kostendekkende premie	31.183	26.138
Gedempte kostendekkende premie	17.756	12.394
Feitelijke premie	25.086	24.164

De samenstelling van de kostendekkende premie, de gedempte kostendekkende premie en de feitelijke premie luidt als volgt:

	Koste dekkende premie		Gedempte premie		Feitelijke premie	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Koopsom pensioeninkoop	23.809	19.956	8.356	5.905	22.089	18.573
Opslag voor uitvoeringskosten	2.755	2.388	2.755	2.388	2.755	2.388
Solvabiliteitsopslag	4.619	3.794	1.622	1.123	0	3.046
Voorwaardelijke onderdelen	0	0	5.023	2.978	0	0
Premiemarge					242	157
Totaal	31.183	26.138	17.756	12.394	25.086	24.164

De kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (de nominale rentetermijnstructuur van 31 december van het voorgaand jaar gepubliceerd door DNB). Bij het vaststellen van de gedempte kostendekkende premie – waarop de feitelijke premie wordt getoetst – is rekening gehouden met een verwacht rendement. De feitelijke premie is in 2021 hoger dan de gedempte premie. Er is geen sprake van premiekortingen dan wel premieopslagen.

De koopsom pensioeninkoop betreft de kosten van de jaarinkoop van de pensioenen inclusief de premies voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico. De toeslagverlening is voorwaardelijk en daarom geen onderdeel van de koopsom pensioeninkoop. De opslag voor uitvoeringskosten is de opslag die nodig is ter dekking van de uitvoeringskosten in het verslagjaar en volgt uit de staat van baten en lasten. De component “voorwaardelijke onderdelen” in de gedempte kostendekkende premie betreft de verplichte opslag in de premie voor voorwaardelijke toeslagverlening waarmee rekening gehouden moet worden bij premiedemping op basis van verwacht rendement. De hoogte van de feitelijke premie is medebepalend voor het opbouwpercentage, dat per 1 januari 2022 gelijk is gebleven op 0,96% van de pensioengrondslag (2021: 0,96%).

In 2021 is een positief resultaat op sterfte gerealiseerd. Dit resultaat bestaat uit een winst op langlevens en een verlies op kortlevens, waarbij de winst op langlevens hoger lag dan het verlies op kortlevens. De winst op langlevens is behaald omdat de deelnemers minder lang zijn blijven leven dan op grond van de sterftegrondslagen werd verwacht. Het verlies op kortlevens komt doordat de omvang van het nieuw ingaand partnerpensioen hoger was dan verwacht werd op grond van de actuariële grondslagen.

Wij hebben eind 2021 besloten om de opgebouwde pensioenen per 1 januari 2022 te verhogen met 3,28% en bovendien een extra toeslag van 0,30% te verlenen. De beleidsdekkingsgraad lag ruim boven de wettelijke grens van 110% en ook boven het niveau dat het verlenen van een volledige toeslag toekomstbestendig mogelijk maakte, zodat er ruimte voor volledige toeslagverlening en voor een extra toeslag was. Het verlenen van (extra) toeslagen leidt in 2021 tot een negatief resultaat op toeslagverlening.

In 2019 was al overeenstemming met sociale partners bereikt over de afwikkeling van de overgangsregeling 2007 (VPL-regeling). Na het onvoorwaardelijk maken van de aanspraken uit VPL-regeling bleef een saldo over in de langlopende schuld VPL-regeling; dit VPL-overschot is in twee tranches ingezet voor het verlenen van extra toeslagen, in 2019 en in 2020. De tweede tranche is in 2020 verantwoord onder overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen.

In 2021 is de prognosetafel AG 2020 gebruikt. Er heeft ook geen update plaatsgevonden van de toegepaste ervaringssterfte.

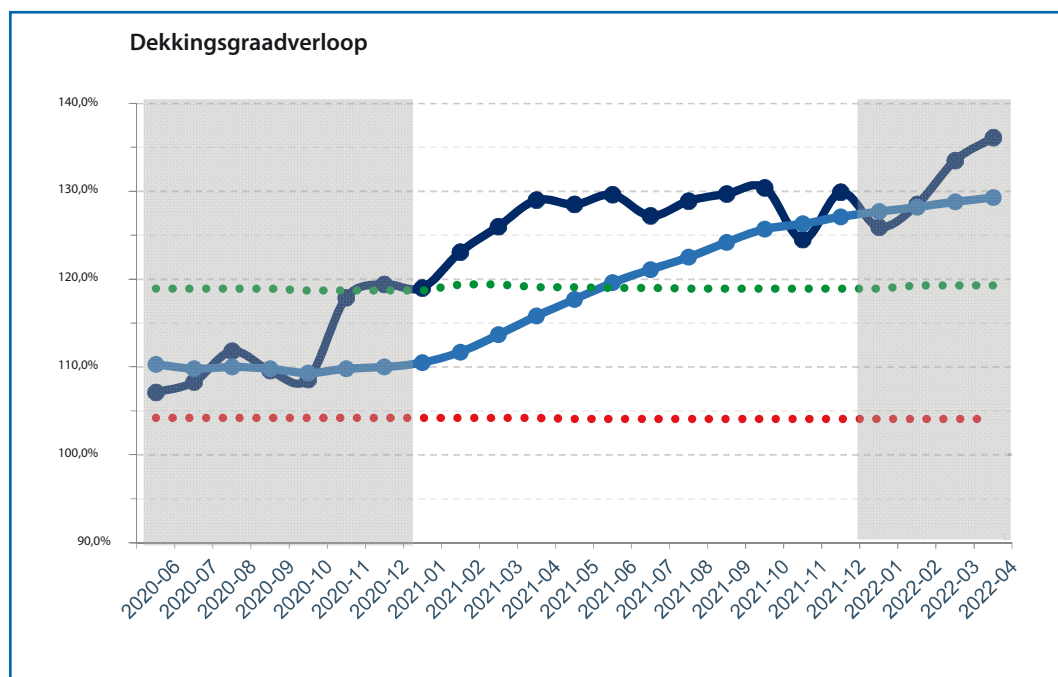
3.2.3 Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds is ultimo 2021 uitgekomen op 129,8% (ultimo 2020: 119,4%). De beleidsdekkingsgraad ultimo 2021 is 127,1% (ultimo 2020: 110,0%). De minimaal vereiste dekkingsgraad is ultimo 2021 104,2% en de vereiste dekkingsgraad is 119,7%. De reële dekkingsgraad, waarbij ervan wordt uitgegaan dat pensioenen in de toekomst welvaartsvast kunnen worden gehouden, bedraagt 102,1%.

De bijdrage van verschillende elementen aan de toename van de dekkingsgraad zijn in onderstaande tabel actuariel gespecificeerd.

Verloop actuele dekkingsgraad	2021	2020
Dekkingsgraad primo boekjaar	119,4%	116,7%
Premie	-0,5%	-0,1%
Uitkeringen	0,4%	0,4%
Toeslagen	-4,1%	0,0%
Rentetermijnstructuur	8,4%	-14,8%
Rendement	6,5%	15,1%
Overig	-0,3%	2,1%
Dekkingsgraad ultimo boekjaar	129,8%	119,4%

De grafiek hieronder toont het dekkingsgraadverloop in het verslagjaar en het voorgaande jaar, met daar achteraan de eerste vier maanden van 2022.

Sinds begin 2021 is de dekkingsgraad gestegen van 119,4% naar een niveau net onder de 130%. Dit was het gevolg van gunstige marktontwikkelingen en licht stijgende rente. De maand juli liet een lichte dip zien maar in oktober kwam de dekkingsgraad zelfs even boven de 130%. In november 2021 werd het besluit genomen om per 1-1-2022 toeslag te verlenen, wat zich vertaalt in zichtbare dip in die maand. Door stijging van de rente is deze dip in december 2021 weer vrijwel geheel gecompenseerd, waardoor de dekkingsgraad per einde jaar op 129,8% uitkwam. De beleidsdekkingsgraad laat het hele jaar een geleidelijke stijging zien, tot 127,1% op jaareinde.

3.2.4 Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

De dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen van het pensioenfonds bedraagt 104,2% van de technische voorzieningen en de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen bedraagt 119,7% van de technische voorzieningen. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds (het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de laatste 12 maanden) ultimo 2021 bedraagt 127,1%. Daarmee is de beleidsdekkingsgraad hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen (VEV), waardoor ultimo 2021 geen sprake meer is van een tekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaardmodel van De Nederlandsche Bank (DNB).

3.2.5 Risicohouding en haalbaarheidstoets

Jaarlijks wordt met een haalbaarheidstoets gecontroleerd of het te verwachten pensioenresultaat op fondsniveau en de risico's die daarbij spelen, in lijn liggen met de afspraken die hierover met sociale partners zijn gemaakt. Daarbij realiseren wij ons dat het nemen van risico onvermijdelijk is om de gestelde doelstellingen te behalen. Een en ander leidt tot de volgende kwantitatieve en kwalitatieve risicohouding.

Kwantitatieve risicohouding

Ten behoeve van de kwantitatieve risicohouding wordt onderscheid gemaakt tussen de risicohouding op de korte termijn (bandbreedte rondom het vereist eigen vermogen) en de risicohouding op de lange termijn (ondergrenzen pensioenresultaat). De risicohouding op de lange termijn wordt getoetst met de haalbaarheidstoets (zie hieronder).

Korte termijn

Voor wat de risicohouding op de korte termijn betreft wordt een strategisch niveau van de vereiste dekkingsgraad van 120% gedefinieerd, met een bandbreedte van 5%-punt naar boven en naar beneden. Dit betekent dat de vereiste dekkingsgraad in principe ligt tussen 115% en 125%.

Lange termijn

Het pensioenfonds heeft de volgende ondergrenzen gedefinieerd voor wat betreft de risicohouding op de lange termijn:

- De mediaan van het verwachte pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie (situatie waarbij het eigen vermogen gelijk is aan het vereist eigen vermogen): 100%.
- De mediaan van het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke situatie: 100%.
- De maximale afwijking van de mediaan in een 'slecht weer scenario' (5e percentiel) ten opzichte van de mediaan vanuit de feitelijke situatie: 50%.

Haalbaarheidstoets

Zoals aangegeven worden in de haalbaarheidstoets de gedefinieerde (lange termijn) ondergrenzen getoetst en in hoeverre het verwachte pensioenresultaat nog steeds aansluit bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. Jaarlijks wordt vanuit de feitelijke financiële positie van het pensioenfonds getoetst of het verwachte pensioenresultaat in voldoende mate aansluit bij de gekozen ondergrens en of het pensioenresultaat in het slecht-weer-scenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat. De uitkomsten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets zijn als volgt: uitgaande van de beleidsdekkingsgraad van 127,1% per 31 december 2021 bedraagt het pensioenresultaat gemiddeld circa 150%, maar als het tegenzit (5e percentiel) circa 87%. De relatieve afwijking

bedraagt daarmee 42%. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets blijven hiermee binnen de hiervoor in de lange termijn risicohouding gestelde grenzen.

Kwalitatieve risicohouding

De kwalitatieve risicohouding komt tot uiting in de beleidsuitgangspunten van het pensioenfonds. Naast het in de inleiding verwoorde besef dat het nemen van risico noodzakelijk is voor het behalen van de doelstellingen, heeft het bestuur op dat vlak het volgende vastgesteld:

- Het vermijden van een korting op de opgebouwde pensioenen heeft de hoogste prioriteit;
- Het risico van lagere/geen toeslagverlening bij tegenvallende economische omstandigheden wordt geaccepteerd;
- Het risico op kleine kortingen wordt geaccepteerd;
- Verliezen worden in principe niet doorgeschoven naar de toekomst (tekorten worden dus niet per definitie uitgesteld of gespreid conform de maximaal toegestane termijnen, waarbij evenwichtige belangenafweging het uitgangspunt is).

3.2.6 Herstelplan

Zolang er sprake is van een beleidsdekkingsgraad die lager is dan de vereiste dekkingsgraad dient er jaarlijks een actualisatie van het herstelplan te worden opgesteld. Het pensioenfonds verkeerde op 31 december 2020 in een tekortsituatie. In maart 2021 heeft het pensioenfonds een actualisatie van het herstelplan bij DNB ingediend. Uit deze actualisatie bleek dat op basis van de gehanteerde veronderstellingen het pensioenfonds naar verwachting in de loop van 2021 uit het tekort zou zijn. Deze verwachting is inderdaad uitgekomen: in de maand juni passeerde de beleidsdekkingsgraad voor het eerst het vereist eigen vermogen en verkeerde het pensioenfonds niet meer in een situatie van tekort. Op 1 september 2021 heeft het bestuur het pensioenfonds “uit herstel” gemeld bij DNB; DNB heeft op 21 oktober 2021 schriftelijk laten weten in te stemmen met het einde van het herstelplan.

3.2.7 Toeslagverlening

Toeslagbeleid

Het pensioenfonds heeft de ambitie om de opgebouwde pensioenen van de deelnemers alsmede de pensioenen van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden jaarlijks per 1 januari te verhogen op basis van de prijsinflatie.

Het bestuur hanteert voor een besluit over de feitelijke toekenning de onderstaande beleidsstaffel als leidraad. Deze staffel geldt slechts als uitgangspunt; bij de jaarlijkse besluitvorming nemen wij eveneens relevante economische omstandigheden (zoals economische vooruitzichten en verwachte bestandsontwikkeling) in ogenschouw.

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening (als percentage van de maatstaf)
----------------------	---

Lager dan of gelijk aan 110%	0%
Tussen 110% en 125%	Gedeeltelijk (voor zover ook in de toekomst te realiseren)
Hoger dan 125%	100%

Als maatstaf voor de (gedeeltelijke) toeslagverlening voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden geldt de relatieve stijging van de prijsinflatie over de periode oktober-oktober. Als onderdeel van deze maatstaf hanteren wij sinds 1 januari 2020 een minimum van 1,9%, gelijk aan de lange-termijnverwachting voor de hoogte van de prijsinflatie zoals vastgesteld door de commissie parameters. De feitelijk toe te kennen toeslagverlening bedraagt echter nooit meer dan de feitelijke stijging van het (afgeleide) consumentenprijsindexcijfer (periode oktober-oktober), zoals vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Er bestaat geen

recht op toeslagen. Bovendien wordt er geen bestemmingsreserve aangehouden en er wordt geen premie betaald om in de toekomst toeslagen te kunnen verlenen. De toeslagen worden derhalve gefinancierd uit rendement.

Toeslagverlening 2022

Het bestuur heeft in de vergadering van 29 november 2021 besloten om de opgebouwde pensioenen van de deelnemers alsmede de pensioenen van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2022 te verhogen met 3,28%. Dit is een volledige toeslag (de stijging van de prijsinflatie in de referentieperiode was ook 3,28%). Bovendien is, conform beleid, een extra toeslag verleend van 0,30%. Deze toeslagen gelden voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De extra toeslag is bepaald door één vijfde te nemen van de extra toeslagruimte. Die extra toeslagruimte is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad minus de toeslagdrempel. Bij de besluitvorming bedroegen die 125,7% respectievelijk 124,2%, zodat de extra ruimte 1,5% was. Eén vijfde van 1,5% levert de extra toeslag van 0,3% op. De toeslagverlening is verwerkt in de dekkingsgraad vanaf eind november 2021, direct nadat het besluit genomen was.

3.3 Vooruitblik

De corona-pandemie die ons land al sinds maart 2020 in de greep houdt, is op het moment van verschijnen van dit verslag (hopelijk) vrijwel voorbij, ook al is de ziekte zelf niet weg. Financieel zijn er voor het pensioenfonds geen noemenswaardige effecten merkbaar van geweest in 2021. Het op grote schaal thuiswerken bij de uitvoeringsorganisatie, de vermogensbeheerders, het bestuursbureau en ook de bestuurlijke gremia, is wel in grote delen van het verslagjaar aan de orde geweest. Fysieke bijeenkomsten waren maar sporadisch mogelijk. De financiële markten waren het grootste deel van het verslagjaar positief gestemd: de dekkingsgraad van 129,8% per 31 december 2021 laat dit duidelijk zien. Onze verwachting is dat we in 2022 nauwelijks corona-effecten meer zullen zien.

3.3.1 Gelijke premie en opbouw

Sociale partners in november 2021 besloten om de pensioenpremie in 2022 gelijk te houden op 22,5% van de pensioengrondslag. Op grond van het premiebeleid dat met ingang van 1 januari 2021 is aangepast, kan ook het opbouwpercentage voor 2022 op hetzelfde peil blijven als in 2021, namelijk 0,96% van de pensioengrondslag. Deelnemers blijven dus hetzelfde aan pensioen opbouwen voor hetzelfde geld als in 2021. De premiedekkingsgraad blijft hoog, bijna 100%. Daarmee is het pensioenfonds goed voorgesorteerd op het nieuwe Pensioenstelsel.

3.3.2 Einde verplichtstelling

Na de te lage uitkomst van de representativiteitstelling van 44,75% in het najaar van 2020 en het meermalig contact tussen het pensioenfonds en het ministerie van SZW in 2021, besloot de minister van SZW op 24 augustus 2021 dat de verplichtstelling wordt ingetrokken per 1 januari 2025. Dit zal een historisch moment worden in de geschiedenis van het pensioenfonds, want het bestuur heeft besloten dat het pensioenfonds na die datum géén pensioenregeling op vrijwillige basis meer zal uitvoeren. Einde verplichtstelling betekent dus ook einde van de pensioenopbouw binnen ons pensioenfonds. De komende jaren zullen dan ook in het teken staan van de route naar die eindigheid, en het voorbereiden op de situatie die daarna ontstaat.

3.3.3 Beschermen van de dekkingsgraad

In het najaar van 2021 is het bestuur gestart met onderzoek naar mogelijkheden om de dekkingsgraad te beschermen. Daarvoor zijn twee aanleidingen. Sinds medio 2021 beweegt de dekkingsgraad zich in de bovenste helft van de 120%, zelfs tegen de 130% aan. Dat roept de vraag op: hoe dicht zijn we bij onze ambitie, wanneer is er genoeg buffer en hoeveel risico willen we nog nemen? Bovendien is door de intrekking van de verplichtstelling duidelijk geworden dat in het pensioenfonds vanaf 1 januari 2025 geen nieuwe pensioenopbouw meer zal plaatsvinden na die datum, ook niet vrijwillig. Als bestuur onderzoeken we de strategische mogelijkheden om met de opgebouwde pensioenen om te gaan. Bij een aantal van die mogelijkheden is een veiliggestelde (en zo hoog mogelijke)

dekkingsgraad in het belang van de deelnemers. In het beleggingsplan voor 2022 is daarom opgenomen om de mogelijkheden ter bescherming van de dekkingsgraad, zowel nominaal als reëel, verder te onderzoeken.

3.3.4 Oorlog in Oekraïne nog zonder grote gevolgen voor ons pensioenfonds

Wij zijn geschokt door de inval van Rusland in Oekraïne eind februari. Ons medeleven gaat uit naar alle mensen die door het oorlogsgeweld getroffen worden. Uiteraard hebben we goed gekeken naar de situatie voor onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Tot op het moment van publiceren van dit verslag zijn er gelukkig zeer weinig directe gevolgen voor de financiële situatie van ons pensioenfonds. Geen van onze (gewezen) deelnemers woont in Oekraïne of Rusland. Er wordt ook geen pensioen overgemaakt naar Russische banken die onder de sancties vallen.

Maar een heel klein deel van onze beleggingen is Russisch of Oekraïens. Per 1 maart 2022 had ons fonds minder dan 0,2% in deze landen belegd. De waarde van die beleggingen is zowel in de benchmark als in de waardering per eind februari 2022 op nihil gezet, met een neerwaarts effect van 0,13% op de dekkingsgraad als gevolg. Zoals in de grafiek in paragraaf 3.2.3 over de Dekkingsgraad te zien is, is dit effect te verwaarlozen ten opzichte van, en ingehaald door de andere factoren die erop van invloed zijn. We houden nauwlettend in de gaten in hoeverre de oorlog en de sancties invloed hebben op de waarde van de rest van onze beleggingen. De kans op een cyberaanval is vanwege de oorlog toegenomen. Mede daarom is de beveiliging van onze computersystemen uitgebreid. De uitbetaling van de pensioenen loopt ongestoord door.

Samenvattend beschouwt het bestuur de impact van de huidige situatie (waaronder het al dan niet voldoen aan sanctiewetgeving) op de jaarcijfers van 2021 van het pensioenfonds als zeer gering. Het bestuur ziet dan ook geen reden om een voorbehoud te plaatsen bij de jaarcijfers zoals gepresenteerd in de jaarrekening.

3.3.5 Toekomst van het pensioenfonds

De intrekking van de verplichtstelling per 1 januari 2025 geeft sociale partners en het pensioenfonds drie jaar de tijd om nieuwe pensioenopbouw te organiseren voor de periode na het einde van de verplichtstelling. Het voorkeursscenario van sociale partners is om nog onder de werking van de verplichtstelling over te gaan naar een nieuwe pensioenregeling. Dat zal een beschikbare premierregeling zijn die zo veel mogelijk in lijn is met de regels van het nieuwe Pensioenstelsel. Op die manier beogen zij de kans zo groot mogelijk te maken dat de sector ook ná het einde van de verplichtstelling een pensioenvoorziening houdt. Dat is niet alleen goed voor de deelnemers, maar op die manier worden de werkgevers in de sector ook gefaciliteerd bij de transitie naar het nieuwe Pensioenstelsel. Die transitie staat hoe dan ook voor ieders deur.

Het ontwerp van een nieuwe pensioenregeling, het draagvlak onder werkgevers voor een dergelijke regeling en de uitvoerbaarheid ervan zijn sterk van invloed op de haalbaarheid van dit voorkeursscenario en dus voor de te volgen koers. Wanneer de nieuwe regeling kan ingaan, hebben bestuur en sociale partners nog in beraad. Kortom, 2022 wordt een belangrijk jaar: de ontwikkelingen zullen bepalend zijn voor de toekomst van het pensioenfonds.

De bestaande aanspraken en rechten van deelnemers en pensioengerechtigden zijn hoe dan ook veilig bij het fonds.

4 Vermogensbeheer

4.1 Inleiding

Per einde 2021 is ons vermogen bij de volgende vermogensbeheerders ondergebracht:

- AXA Investment Managers
- BNP Paribas
- Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SAREF)
- Northern Trust
- Partners Group
- Altera Vastgoed
- Fidelity International

Aan BNP Paribas is ook het beheer van valutaderivaten uitbesteed. Derivaten worden alleen afgesloten om bestaande risico's te verkleinen. Wij hebben, onder meer in de vorm van een service level overeenkomst en het instellen van een beleggingscommissie, maatregelen getroffen om toezicht te houden op de activiteiten van de vermogensbeheerders. Hierbij is vooral het monitoren van het beleggen binnen de mandaten zoals door ons verstrekt van belang. Bovendien wordt hierbij aandacht gegeven aan de aard, juiste interpretatie en uitvoering van beleggingen in lijn met de uitkomsten zoals de ALM-studie die door ons periodiek wordt uitgevoerd en/of herijkt waarbij rekening wordt gehouden met de risicobereidheid van de deelnemers. Bij de selectie van vermogensbeheerders wordt rekening gehouden met ons beleid op het gebied van verantwoord beleggen. De vermogensbeheerders verstrekken ter controle interne beheersingsrapportages, die door de beleggingscommissie worden beoordeeld.

4.2 Jaaroverzicht 2021

Economische groei per regio

Het IMF heeft in haar januari 2022 update van de World Economic Outlook de economische verwachtingen voor 2022 gepubliceerd. In deze update zijn de nodige voorbehouden gemaakt waarbij het IMF ten aanzien van de economische groei, vooral risico's ziet waarbij de economische groei lager dan verwacht uit kan komen. In de januari 2022 update geeft het IMF aan dat de wereldeconomie naar verwachting met 5,9% is gegroeid in 2021. Dit is 9,0% hoger dan de groei van de wereldeconomie in 2020.

Het IMF heeft in oktober 2021 geschat dat de wereldwijde economische groei in 2022 4,9% zal kunnen bedragen. In de update van januari 2022 heeft het IMF aangegeven de verwachte groei van de wereldeconomie met 0,5% naar beneden bij te stellen naar 4,4%. Deze negatieve bijstelling is vooral het gevolg van een lagere verwachte economische groei in de twee grootste economieën, te weten die van Verenigde Staten en China. De groei voor de Verenigde Staten is met 1,2% verlaagd naar 4,0%. Dit is het gevolg van het feit dat het "Build Back Better plan" van president Biden, waarbij voor ongeveer 2 biljoen dollar geïnvesteerd zou worden in onder meer sociale zekerheid, banen, huisvesting en duurzame energie, niet door de Amerikaanse Senaat is aangenomen. Daarnaast heeft de Amerikaanse centrale bank aangekondigd het monetaire beleid verder te verkrappen door onder meer de rente te verhogen. Ook de aanhoudende aanbodtekorten blijven een rol spelen. Voor China is de groei met 0,8% verlaagd naar 4,8%, het gevolg van de verstoringen van de Chinese economie als gevolg van het Chinese zero-tolerance beleid ten aanzien van het coronavirus. Binnen China is er ook al een geruime periode sprake van financiële stress binnen de vastgoedsector. De lagere verwachting voor de economische groei van China heeft ook impact gehad op de groeiverwachting van de opkomende landen als groep. Het IMF heeft haar groeiverwachting voor de opkomende landen met 0,3% verlaagd naar de 4,8% waar het IMF in oktober 2021 nog rekening mee hield. Het Eurogebied in het algemeen en Duitsland in het bijzonder hebben ook last van de aanhoudende aanbodtekorten. Dit heeft geresulteerd in een lagere groeiverwachting van 0,4% tot 3,9% voor de Eurozone in 2022. Ten aanzien van Duitsland is de verwachte economische groei in 2022 zelfs met 0,8% naar beneden bijgesteld tot 3,8%.

Valuta

In 2021 is de Euro 6,93% in waarde gedaald ten opzichte van de US Dollar. Hetzelfde beeld is zichtbaar bij de wisselkoers van het Britse Pond. De Euro is 5,86% minder waard geworden ten opzichte van het Britse Pond. Ten opzichte van de Japanse Yen is het tegengestelde beeld zichtbaar; de Euro steeg namelijk 3,74% in waarde ten opzichte van de Japanse Yen. De daling van de Euro ten opzichte van de US Dollar en het Britse Pond zijn vooral het gevolg van het monetaire beleid van de centrale banken van de Verenigde Staten en Engeland. Deze centrale banken hebben de markt duidelijk gemaakt dat zij op korte termijn het ruime monetaire beleid zullen gaan loslaten. Dit in tegenstelling tot de Europese centrale bank die langzamer lijkt in te gaan grijpen. Dit heeft tot gevolg gehad dat de korte rente in de Verenigde Staten en Engeland sneller is opgelopen in vergelijking met de eurozone. Een hogere rentevergoeding voor een valuta leidt tot een sterkere koers. Ondanks dat de Europese centrale bank langzamer lijkt in te grijpen ten opzichte van haar Amerikaanse en Britse tegenhangers, lijkt zij evengoed sneller monetair te gaan verkrappen in vergelijking met de Japanse centrale bank. Dit heeft geresulteerd in een sterkere Euro ten opzichte van de Japanse Yen.

4.3 Beleggingscategorieën, beheerders en benchmarks

De portefeuilleonderdelen en benchmarks worden beheerd zoals hieronder aangegeven.

	Beheerder	Benchmark
Matching		
Zakelijke hypotheke	SAREF	Barclays Capital Customized ZHF Maturity Swap index
Particuliere hypotheke	SAREF	Barclays Capital Customized PHF Maturity Swap index
Bedrijfsobligaties	AXA IM	Bank of America Merrill Lynch Euro Corporate Index
Obligaties & rente-overlay	BNP Paribas	Rendement van de pensioenverplichtingen excl. het deel dat wordt afgedekt door de hypotheke en bedrijfsobligaties
Return		
<i>Vastrentende waarden</i>		
Private debt	Partners Group	3-maands Euribor + 3,5% per jaar
<i>Aandelen</i>		
Wereldwijd ESG	Northern Trust	MSCI World Custom ESG hedged to Euro Index
Opkomende markten ESG	Northern Trust	MSCI Emerging Markets Custom ESG Index
<i>Vastgoed direct</i>		
Woningen	Altera	ROZ/IPD Woningen
Europees gemengd	Fidelity	Customized Pan-European Property Fund Index
<i>Vastgoed indirect</i>		
Wereldwijde vastgoedaandelen	Northern Trust	FTSE EPRA/NAREIT Developed Real Estate Index

Performance 2021

In 2021 behaalde de beleggingsportefeuille inclusief valuta- en rente-overlay een totaalrendement van 5,0%. Dit rendement was hoger dan dat van de benchmark (3,0%). Het verschil tussen het rendement van de portefeuille en de benchmark bedroeg 2,0%. Binnen de beleggingsportefeuille rendeerde de categorie vastrentende waarden beter dan de relevante benchmarks. De aandelenbeleggingen rendeerden, zoals verwacht mag worden van indexfondsen, licht boven de benchmark. De categorie vastgoed behaalde een fors hoger rendement in vergelijking met de benchmark. De performances van de verschillende onderdelen van de beleggingsportefeuille over 2021 worden in onderstaande tabel afgezet tegen de benchmark.

	Portefeuille	Benchmark	Relatief
Zakelijke hypotheke	-0,06%	-0,30%	0,24%
Particuliere hypotheke	2,39%	-3,43%	5,82%
Bedrijfsobligaties	-0,34%	-1,02%	0,68%
Obligaties & swap overlay	-15,75%	-16,68%	0,93%
Totaal vastrentende waarden matching	-9,76%	-11,27%	1,51%
Private debt 2016 commitment	1,07%	2,99%	-1,92%
Private debt 2017 commitment	4,70%	2,99%	1,71%
Private debt – Private loans SICAV	7,67%	2,99%	4,68%
Totaal vastrentende waarden return	6,11%	2,99%	3,12%
Totaal vastrentende waarden	-8,34%	-9,89%	1,55%
Aandelen wereldwijd ¹⁾	23,92%	23,63%	0,29%
Aandelen opkomende markten	3,48%	3,74%	-0,26%
Totaal aandelen ²⁾	19,12%	18,58%	0,54%
Woningen	16,13%	8,04%	8,09%
Europees gemengd vastgoed	8,51%	4,48%	4,03%
Totaal vastgoed direct	12,48%	6,30%	6,18%
Vastgoedaandelen wereldwijd	36,56%	35,67%	0,89%
Totaal vastgoed indirect	36,56%	35,67%	0,89%
Totaal vastgoed ^{3) 4)}	19,96%	13,90%	6,06%
Totaal portefeuille inclusief valuta- en rente-overlay	5,00%	3,01%	1,99%

1) Het pensioenfonds belegt in wereldwijde aandelen gehedged naar euro via een indexfonds. De benchmark wordt op maandbasis berekend. Het rendement van dit fonds wijkt af als gevolg van de som van de volgende factoren: kosten die binnen het fonds worden verrekend, fiscale optimalisatie middels een terugvordering van dividendbelasting en transacties die gedurende het jaar hebben plaatsgevonden. De terugontvangen dividendbelasting is onderdeel van het resultaat van het aandelenfonds waarmee in een beginsel een outperformance wordt bereikt ten opzichte van de benchmark.

2) Inclusief 50% afdekking van het valutarisico binnen het aandelenfonds opkomende markten via US-dollar. De afwijking in rendement ten opzichte van de benchmark is het gevolg van de volgende factoren: kosten die binnen de fondsen worden verrekend en transacties die gedurende het jaar hebben plaatsgevonden.

3) Inclusief 100% afdekking van het US Dollar risico binnen het wereldwijde vastgoedaandelenfonds. De afwijking in rendement ten opzichte van de benchmark is het gevolg van de volgende factoren: kosten die binnen het fonds worden verrekend en transacties die gedurende het jaar hebben plaatsgevonden.

4) Het verschil tussen de performance van de portefeuille en de benchmark voor totaal vastgoed kan worden verklaard door de overweging naar indirect vastgoed, omdat het direct vastgoed in geheel 2021 onderwogen was ten opzichte van de strategische benchmark. Deze onderweging is het gevolg geweest van de lange tijd die het vergt om een toegezegde investering ook daadwerkelijk door de manager te laten investeren.

Obligatie- en geldmarkten

2021 stond in het teken van een economisch herstel en een sterk oplopende inflatie. De enorme vaccinatieprogramma's, ter bestrijding van het coronavirus, hebben ertoe geleid dat de economieën in de ontwikkelde landen steeds verder zijn opengegaan. Dit heeft geresulteerd in een sterk stijgende vraag naar producten in combinatie met een tekort aan grondstoffen. Het gevolg hiervan was dat prijzen, ook van grondstoffen, sterk zijn opgelopen waardoor de inflatie wereldwijd zeer fors is gestegen.

Overheden en centrale banken hebben een groot deel van 2021 aangegeven dat de hoge inflatie een tijdelijk verschijnsel zou zijn. Hier zijn de centrale banken tegen het einde van 2021 toch enigszins op teruggekomen en vervolgens hebben zij maatregelen aangekondigd die de inflatie omlaag zouden moeten brengen. Deze maatregelen zullen bestaan uit het afbouwen van de obligatie opkoopprogramma's, al dan niet in combinatie met het verhogen van de rente. Deze aangekondigde maatregelen hebben voor de looptijden langer dan één jaar tot wereldwijde rentestijgingen geleid.

Hieronder is een tabel opgenomen waarin verschillende rentestanden worden weergegeven.

	31-12-2021	31-12-2020	Verschil (absoluut)
Nederland 10-jaars obligatie rente	-0,04%	-0,49%	0,45%
Duitsland 10-jaars obligatie rente	-0,18%	-0,57%	0,39%
Duitsland 30-jaars obligatie rente	0,19%	0,16%	0,35%
Verenigde Staten 10-jaars obligatie rente	1,51%	0,92%	0,59%

Wanneer naar de geldmarkten wordt gekeken, kan gesteld worden dat de rente in Europa gedurende 2021 licht verder gedaald is. Het niveau van 6-maands rente die de banken elkaar in rekening brengen (Euro Interbank Offered Rate of EURIBOR) is gedaald van -0,53% ultimo 2020 tot -0,55% per eind 2021. Dat de geldmarkttarieven amper bewogen hebben is het gevolg van het feit dat de ECB in 2021 het niveau van de beleidsrente niet heeft aangepast.

Hypotheke

In 2021 heeft de participatie in het particuliere hypothekefonds een rendement opgeleverd van 2,39%. Hiermee is een outperformance van 5,82% behaald ten opzichte van de benchmark. Deze outperformance is grotendeels het resultaat van de forse daling in de risico-opslag op de euroswaprente gedurende het jaar. De gemiddelde opslag in het beleggingsfonds bedroeg eind december 1,10% (ultimo 2020 1,70%).

De participanten van het Zakelijke Hypothekefonds hebben in 2020 besloten het fonds in het geheel te verkopen. De daadwerkelijke verkoop is op 1 juni 2021 geheel afgerond tegen een vastgestelde afslag op de intrinsieke waarde ultimo september 2020.

Bedrijfsobligaties

In 2021 heeft het beleggingsfonds dat in bedrijfsobligaties belegt een rendement behaald van -0,34%. Het rendement van het beleggingsfonds ligt 0,68% boven haar benchmark. De outperformance is het resultaat van allocatie en selectie van debiteuren. Het beleggingsfonds stuurt actief in de wegingen van regio's en selectie van debiteuren. Gedurende geheel 2021 was er sprake van een overwogen positie in de Europese periferie en in high yield obligaties. Zowel allocatie als selectie heeft positief bijgedragen aan het relatieve rendement.

Obligaties & swap overlay

Dit deel van de vastrentende waarden matching, waar de integrale Liability Driven Investments (LDI) manager het daadwerkelijke beheer over voert, is eigenlijk het sluitstuk om de gehele afdekking van het renterisico op marktwaarde volgens de doelstelling te beheren. Het rendement van dit mandaat wordt dan ook beoordeeld ten opzichte van haar benchmark. Het rendement van deze benchmark wordt berekend aan de hand van de kasstromen van de verplichtingen, waarbij gecorrigeerd wordt voor de hypotheekfondsen en het bedrijfsobligatie mandaat, die worden berekend met behulp van de swap rente. Deze correctie is nodig omdat de integrale LDI manager niet verantwoordelijk gehouden kan worden voor het rendement dat het gevolg is van wijzigingen in kredietopslagen van de hypotheekfondsen en het mandaat voor bedrijfsobligaties.

Gedurende 2021 heeft dit mandaat een rendement van -15,75% behaald. Dit is 0,93% hoger in vergelijking met de benchmark. De grootste bijdrage aan de positieve relatieve performance is het gevolg van het feit dat de kredietopslagen van staats- en staats gerelateerde obligaties minder zijn gestegen ten opzichte van de risicovrije rente waarmee het rendement van de benchmark wordt berekend.

Vastrentende waarden matching

Het totaal van de vastrentende waarden matching is gelijk aan het integrale LDI-mandaat dat uit twee delen bestaat; een deel waar de integrale LDI-manager het daadwerkelijke beheer over voert en de gehele matching portefeuille waarbij de integrale LDI-manager de rentegevoeligheid van de hypotheekfondsen en het bedrijfsobligatie mandaat meeneemt. Hierbij dekken de hypotheekfondsen en het bedrijfsobligatie mandaat vooral de kortlopende verplichtingen af. Het integrale LDI-mandaat heeft in totaliteit als doel om 50% van de rentegevoeligheid van de kasstromen van de verplichtingen tegen marktwaarde af te dekken.

In 2021 heeft de vastrentende waarden matching portefeuille in totaliteit een rendement van -9,76% behaald. Dit is 1,51% hoger in vergelijking met de benchmark. In deze hogere outperformance is de positieve impact van de sterke performance van het particuliere hypotheekmandaat goed terug te zien.

Private debt

Het pensioenfonds belegt in deze categorie in drie beleggingsfondsen.

Het 2016 beleggingsfonds heeft in 2021 een rendement van 1,07% behaald. Het rendement van de benchmark, 3-maands Euribor plus een opslag van 3,5% per jaar, bedroeg 2,99%. De underperformance is grotendeels het gevolg van problemen bij een bedrijf waaraan een lening is verstrekt. Omdat dit beleggingsfonds zich al geruime tijd in de afbouwende fase bevindt, neemt het aantal leningen in portefeuille af. Issues bij een bedrijf waaraan een lening is verstrekt, hebben dat ook een groot negatief effect op het rendement van het gehele fonds.

Het 2017 beleggingsfonds behaalde in het afgelopen kalenderjaar een rendement van 4,70% ten opzichte van het benchmarkrendement van 2,99%, eveneens gebaseerd op de 3-maands Euribor + 3,5% per jaar. Deze outperformance is in lijn met de verwachting waarbij als gevolg van de hoge kredietopslag op de verstrekte leningen een beduidend hoger rendement in vergelijking met de benchmark wordt behaald.

Het derde beleggingsfonds verschilt met de eerdergenoemde beleggingsfondsen door de herinvestering van renteopbrengsten en aflossingen waardoor dit beleggingsfonds geen einddatum kent. Daarnaast worden de leningen in portefeuille, in tegenstelling tot de gesloten fondsen, door een onafhankelijke derde partij maandelijks gewaardeerd. Het beleggingsfonds heeft een rendement van 7,67% behaald. Dit is een outperformance van 4,68% ten opzichte van haar benchmark, wederom de 1-maands Euribor + 3,5% per jaar. De hogere outperformance is voor een groot deel te verklaren doordat dit fonds maandelijks in lijn met de markt wordt gewaardeerd.

Vastrentende waarden return

De vastrentende waarden return portefeuille bestaat uit de eerdergenoemde drie private debt fondsen die een gecombineerd rendement van 6,11% hebben behaald in 2021. Dit is 3,12% hoger dan de benchmark die bestaat uit de 1-maands Euribor + 3,5% per jaar.

Direct vastgoed

Het direct vastgoed bestaat per 31 december 2021 uit een beleggingsfonds dat in Nederlandse woningen belegt en een beleggingsfonds dat in Europees vastgoed belegt. De benchmark is opgebouwd uit een 50%-50% verdeling van de fondsbenchmarks. De investering in het Nederlandse woningenfonds behaalde een rendement van 16,13% in 2021. Dit is 8,09% hoger dan zijn benchmark. De investering in het Europees vastgoed beleggingsfonds heeft een rendement van 8,51% behaald. De benchmark van het fonds behaalde een rendement van 4,48%.

Het totale direct vastgoed heeft met een rendement van 12,48% een forse outperformance van 6,18% behaald ten opzichte van zijn benchmark.

Indirect vastgoed

De beleggingen in beursgenoteerd vastgoed hebben een positief resultaat van 36,56% opgeleverd tegenover een benchmark rendement van 35,67%. De outperformance is behaald door middel van de voor dividendbelasting geoptimaliseerde beleggingsoplossing. Doordat het beleggingsfonds tax-transparant is, wordt op voorhand minder dividendbelasting ingehouden en kan de geheven dividendbelasting grotendeels teruggevorderd worden. Hierdoor is een structureel hoger rendement te behalen ten opzichte van de benchmark. In 2021 bedroeg deze outperformance 0,89%.

Aandelenmarkten

Gemiddeld genomen hebben aandelen, in lokale valuta gemeten, net als verleden jaar een sterk positief resultaat behaald in 2021. Centrale banken hebben gedurende 2021 met behulp van obligatie opkoopprogramma's in combinatie met een lage beleidsrente in de Verenigde Staten en een negatieve rente in Europa, aandelen een rugwind bezorgd. Veel spaarders en beleggers in veilige staatsobligaties hebben vanwege de lage en in Europa zelfs negatieve renteopbrengsten, ervoor gekozen om hun geld in aandelen te beleggen. Dit resulteerde in 2021 in een gestage stijging van aandelenbeurzen in ontwikkelde landen zonder dat dit gepaard is gegaan met correcties van enige omvang. Aandelen in opkomende landen hebben een tegengesteld beeld laten zien gedurende 2021. Dit is vooral het gevolg geweest van het zwaargewicht China in de opkomende landen index. Chinese aandelen, gemeten aan de hand van de MSCI China in euro index, behaalden een negatief jaarrendement van bijna -16% in 2021. De slechte prestatie van Chinese aandelen is vooral het gevolg geweest van een toenemende regulering door Chinese overheid op delen van het bedrijfsleven en de problemen rondom het Chinese vastgoedconglomeraat Evergrande.

Hieronder is een tabel opgenomen waarin de indexstanden en rendementen worden weergegeven in lokale valuta.

	31-12-2021	31-12-2020	Rendement
MSCI World Index (USD)	3.231,73	2.690,04	20,14%
MSCI Emerging Markets Index (USD)	1.232,01	1.291,26	-4,59%
S&P 500 Index (USD)	4.766,18	3.756,07	26,89%
EuroStoxx 50 Index (Euro)	4.298,41	3.552,64	20,99%

Aandelen

De beleggingen in aandelen bestaan uit een wereldwijd aandelenfonds met zowel dividendoptimalisatie als een ESG-filter en een aandelenfonds voor opkomende markten met eveneens een ESG-filter. Het wereldwijde aandelenfonds behaalde in geheel 2021 een rendement van 23,92% in vergelijking met 23,63% voor de benchmark. Deze outperformance is geheel toe te wijzen aan de fiscale structuur waardoor op voorhand minder dividendbelasting wordt ingehouden of meer dividendbelasting teruggevorderd kan worden. Het aandelenfonds voor opkomende markten behaalde een rendement van 3,48% ten opzichte van 3,74% voor de benchmark. Deze underperformance is grotendeels het gevolg van de ingehouden kosten binnen dit beleggingsfonds.

Beleggings- en renteafdeckingsbeleid

Het bestuur heeft zijn strategisch beleggingsbeleid en de beleggingsrisico's voor 2021 vastgesteld op basis van de in 2020 afgeronde ALM-studie. Onderdeel van de ALM-studie betreft een 'portefeuille-optimalisatie'. Deze optimalisatie bestaat uit een drietal onderdelen, te weten: het optimaliseren van het strategisch beleggingsbeleid passend bij de risicohouding van het pensioenfonds, toetsing van de toegevoegde waarde van specifieke beleggingscategorieën en de daadwerkelijke vertaling van strategisch beleggingsbeleid naar beleggingsportefeuille in de vorm van het Beleggingsplan 2021.

Uit portefeuille-optimalisatie is gebleken dat een verschuiving van 5%-punt van staatsobligaties naar bedrijfsobligaties een hoger verwacht rendement bij een gelijkblijvend risico, gemeten aan de hand van het vereist eigen vermogen, zou opleveren. Deze verschuiving heeft in januari 2021 plaatsgevonden.

Halverwege 2021 heeft de beleggingscommissie wederom de mate van afdekking van het valutarisico beoordeeld en vastgesteld dat de huidige mate van afdekking in lijn was met het staande beleid. De afdekking van de vreemde valuta van opkomende markten via de US-Dollar blijft gehandhaafd op 50%. Van de belegging in het beursgenoteerd vastgoedaandelenfonds wordt de daadwerkelijke blootstelling (ongeveer 50%) aan de US-Dollar afgedekt naar de Euro.

	Beleggingsplan Wegingen	Bandbreedte 2021	Feitelijk per 31-12-2021	ALM
Vastrentende waarden	50,0%	45 tot 55%	47%	50%
Aandelen	35,0%	30 tot 40%	37%	35%
Vastgoed	15,0%	10 tot 20%	15%	15%
Cash en overige	0,0%	-1 tot 5%	1%	0%

4.4 Z-score en performancetoets

Z-score

De beleggingsprestaties van verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen worden jaarlijks getoetst met behulp van de zogenoemde 'z-scores' en 'performancetoetsen'. De z-score is een maatstaf die weergeeft wat de beleggingsresultaten zijn ten opzichte van de resultaten van vooraf gekozen normrendementen die de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds weerspiegelen. Deze kan fors verschillen per jaar. De z-scores worden gecontroleerd door de accountant.

In onderstaand overzicht worden de z-scores van de afgelopen 5 jaar getoond:

- 2021: + 1,30
- 2020: - 0,50

– 2019:	+ 1,16
– 2018:	- 0,76
– 2017:	+ 0,86

De positieve z-score over 2021 is met name tot stand gekomen door het positieve resultaat van de vastrentende waarde portefeuille ten opzichte van de respectievelijke benchmarks (zie paragraaf 4.3).

Performancetoets

Op basis van de z-scores voert het pensioenfonds tevens een performancetoets uit. Dit is de som van de z-scores van de afgelopen vijf jaar gedeeld door de wortel uit vijf. Volgens het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 dient bij deze ongecorrigeerde performancetoets 1,28 opgeteld te worden. De uitkomst van deze gecorrigeerde performancetoets moet positief zijn. In artikel 5 van het Vrijstellingsbesluit Wet BPF 2000 staat opgenomen dat als de performancetoets lager is dan 0, een werkgever onder strikte voorwaarden om vrijstelling van de verplichte deelname kan vragen. De gecorrigeerde performancetoets over de periode 2017-2021 is evenals voorgaand jaar positief: 0,92.

4.5 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds heeft een lange termijn beleggingsperspectief. Dit vertaalt zich in een lange termijn beleggingsbeleid waarvan de wens om verantwoord te beleggen een belangrijk onderdeel is. Zo willen we vanuit het pensioenfonds ons steentje bijdragen aan een betere wereld. Waar mogelijk houden we rekening met de impact van onze beleggingen op mens, milieu en maatschappij. Daarom beleggen we niet in bedrijven die controversiële wapens maken, zoals clusterbommen en landmijnen. En we beleggen niet in de tabaksindustrie. We gaan, via onze vermogensbeheerders, ook in gesprek met ondernemingen waarin we beleggen. De basis hiervoor vormen onze investment beliefs.

Dit betekent niet dat onze pensioenregeling en beleggingsmix daarmee volgens de Europese regels ook duurzaam zijn. Wil een pensioenfonds zichzelf duurzaam mogen noemen, dan moet het voldoen aan de nieuwe Europese regels die sinds 10 maart 2021 gelden: de Sustainable Finance Disclosure Regulations (SFDR). Die regels gelden voor alle institutionele beleggers en dus ook voor ons pensioenfonds.

Volgens de SFDR moeten pensioenfondsen op hun website duidelijk aangeven of de uitvoering van hun regeling duurzaam is. En dat is alleen het geval als duurzaamheid een belangrijk kenmerk is van het pensioenfonds volgens de Europese regels en als dat kan worden bewezen met uitgebreide (en daardoor vaak ook dure) rapportages.

Dat we ons volgens de Europese regels niet 'duurzaam' mogen noemen, wil natuurlijk niet zeggen dat we dus ook niets doen aan duurzaamheid. Voor ons pensioenfonds geldt dat we het belangrijk vinden om verantwoord met onze beleggingen om te gaan en dat dit niet ten koste mag gaan van het rendement. Ook vinden we dat de kosten die dit met zich meebrengt, acceptabel moeten zijn. Ons doel is allereerst om een degelijke pensioenregeling uit te voeren voor al onze deelnemers tegen acceptabele kosten.

Het pensioenfonds heeft het verantwoord beleggingsbeleid in 2021 als volgt praktisch uitgewerkt:

1. Niet beleggen in onverantwoorde sectoren

Het pensioenfonds streeft ernaar om beleggingen in controversiële wapens en grondstoffen geschikt voor consumptie (zogenaaamde 'soft commodities') in zijn geheel uit te sluiten. Het pensioenfonds houdt zich vanzelfsprekend aan het wettelijk verbod op het investeren in bedrijven die clustermunitie produceren. Daarnaast streven wij ernaar niet te investeren in aan controversiële wapens gelieerde ondernemingen. Naast clustermunitie maken ook landmijnen, biologische en chemische wapens onderdeel uit van controversiële wapens. Het beleggen in grondstoffen wordt in verband gebracht met stijgende voedselprijzen en voedselschaarste.

Hoewel sluitend bewijs hiervoor niet algemeen geaccepteerd is, kiest ons pensioenfonds er veiligheidshalve voor om niet te beleggen in grondstoffen die geschikt zijn voor consumptie. Dit betreft onder andere mais, graan en soja.

2. Selectie van vermogensbeheerders

Het bestuur heeft een duidelijke focus op een verantwoord beleggingsbeleid en verwacht van de externe vermogensbeheerders dat zij conform internationale standaarden handelen en dit kenbaar maken. Uitgangspunt daarbij is dat dit beleid beleggingstechnisch verantwoord is en zeer beperkte meerkosten mag opleveren.

Bij het invullen van de beleggingsportefeuille zijn wij afhankelijk van wat in de markt wordt aangeboden. Gegeven dit aanbod streeft ons pensioenfonds ernaar een zo goed mogelijk passend verantwoord beleggingsbeleid te implementeren. Wij onderschrijven de ESG due-diligence stappen conform het OESO richtsnoer. We streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) lange-termijn-waardecreatie. Dit doen wij onder meer door het financieren van reële economische activiteiten met onderliggende waardecreatie. In de selectie van onze vermogensbeheerders eisen wij van de aan te stellen beheerder dat deze de UNPRI onderschrijft. Daarnaast wenst ons pensioenfonds dat de beheerder ESG beleid in zijn beleggingsbeleid implementeert met internationale standaarden als uitgangspunt. Bij de selectie van een beleggingsoplossing wegen deze twee elementen zwaar.

In het beleggingsbeleid streven wij ernaar om bedrijven die de UNPRI principes over mensenrechten, werkomstandigheden, anti-corruptie en milieu schenden uit de beleggingsportefeuille te weren. Al onze beheerders onderschrijven de UNPRI. In nieuwe overeenkomsten met vermogensbeheerders of vernieuwingen van bestaande contracten zullen wij ons beleid en onze vereisten omtrent verantwoord beleggen expliciet opnemen.

3. Selectie van beleggingsoplossingen

Het pensioenfonds belegt in hoofdzaak in beleggingsfondsen van vermogensbeheerders. Bij de selectie van beleggingsoplossingen vormt het ESG beleid van een beheerder een selectiecriteria. Omdat wij waar mogelijk extra stappen willen nemen op dit gebied blijven we ook na het aanstellen van een vermogensbeheerder doorlopend in gesprek op dit onderwerp.

4. Negatieve impact voorkomen en/of mitigeren

Het pensioenfonds verlangt van zijn vermogensbeheerders dat zij op een zorgvuldige wijze het stemrecht uitoefenen in het belang van ons pensioenfonds en in overeenstemming met ons duurzaam beleggingsbeleid. Bij de selectie van vermogensbeheerders is dit een selectiecriteria. Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken, verwachten wij van onze vermogensbeheerder dat zij hun invloed gebruiken om deze impact te voorkomen en/of te mitigeren en herstel en/of verhaal mogelijk te maken. Dit doen zij onder andere via het voeren van dialoog (engagement) en/of door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

5. Betrokkenheidsbeleid beursgenoteerde aandelen

Het pensioenfonds belegt in beursgenoteerde aandelen en vastgoedaandelen via beleggingsfondsen van Northern Trust. Dit betekent dat we niet rechtstreeks onze stem uit kunnen brengen op vergaderingen. Deze beleggingsfondsen kunnen dat wel, en hebben een eigen ESG- en stembeleid. Wij hebben een minderheidsbelang in deze beleggingsfondsen en sluiten ons aan bij het stembeleid/de stemrichtlijnen van Northern Trust als het gaat om het betrokkenheidsbeleid. Zowel de belegging in aandelen in ontwikkelde landen als de belegging in aandelen in opkomende landen zijn ESG-screened. Ook is er een voting- en engagementbeleid van toepassing.

De gezamenlijke beleggingsoplossing voor beleggingen in vastgoedaandelen, volgt op het gebied van ESG-beleid en proxy voting hetzelfde beleid als de aandelen beleggingsoplossingen. Het bestuur is van mening dat het maatschappelijk verantwoord beleggen is gewaarborgd doordat de passief gevolgde benchmarks worden gescreend op de 10 principes van het United Nations Global Compact. Daarnaast onderschrijft deze externe vermogensbeheerder de United Nations Principles for Responsible Investment. Als gesteld, heeft het gebruik van gezamenlijke beleggingsoplossingen tot gevolg dat wij niet direct kunnen stemmen op bijvoorbeeld

een aandeelhoudersvergadering. De stemkeuzes zijn voor de vermogensbeheerder vastgelegd in de zogenaamde "Proxy Voting Guidelines". De vermogensbeheerder maakt gebruik van de diensten van een onafhankelijke derde partij, Institutional Shareholder Services (ISS), om te stemmen op basis van de "Proxy Voting Guidelines" van de vermogensbeheerder. De vermogensbeheerder heeft ISS opdracht gegeven de volmacht voorstellen te bekijken / te controleren en om voorstellen tot wijzigingen te doen welke overeenstemmen met de Institutional Shareholder Services (ISS)" waar van toepassing.

Gedurende 2021 werd via onze vermogensbeheerder op 3.134 aandeelhoudersvergaderingen gestemd. Op een totaal aantal onderwerpen van 38.137 werd er 3.558 maal tegen voorstellen van het bestuur van de desbetreffende onderneming gestemd. De belangrijkste onderwerpen waarop werd tegen gestemd hadden, net zoals verleden jaar, betrekking op governance issues zoals benoemingen en beloningen van bestuurders.

Er wordt binnen de beleggingsoplossingen die in aandelen en vastgoedaandelen beleggen gebruikt gemaakt van engagement. De beheerder is van mening dat het financiële succes van de door haar geboden gezamenlijke beleggingsoplossingen afhankelijk is van een gezond mondiaal milieu, een stabiele samenleving en goed functionerende ondernemingen. Zij heeft daarom Hermes Equity Ownership Services (EOS), een van de wereldwijde leiders op het gebied van dienstverlening ten aanzien van engagement, ingeschakeld om namens een aantal van haar gezamenlijke beleggingsoplossingen actief de dialoog met ondernemingen waarin zij belegt aan te gaan. Hier vallen ook de gezamenlijke aandelen en vastgoedaandelen beleggingsoplossingen waar het pensioenfonds in belegt onder.

Hermes EOS zal de dialoog met ondernemingen aangaan wanneer zij van mening is dat deze dialoog of tot een lange termijn toename van de waarde van de aandelen van deze onderneming zal leiden of ervoor zal zorgen dat een waardedaling van de koers van een onderneming op de lange termijn voorkomen kan worden. Zij is, namens de eerdergenoemde beleggingsoplossingen die in aandelen en vastgoedaandelen beleggen, gedurende 2021 de dialoog met 1.315 ondernemingen aangegaan ten aanzien van 3.991 onderwerpen die betrekking hadden op milieu, sociale en ethische issues, governance en strategie, risico's en communicatie.

6. Verantwoord beleggingsbeleid vermogensbeheerders

Het bestuur kiest uit efficiëntie overwegingen voor beleggingsoplossingen die beheerd worden door vermogensbeheerders. Doordat we in alle beleggingscategorieën, behalve het LDI-mandaat, een minderheidsaandeel in een beleggingsfonds hebben, kunnen we niet direct stemmen op bijvoorbeeld aandeelhoudersvergaderingen en zijn de rechtstreekse mogelijkheden tot beïnvloeding beperkt. Ten aanzien van het LDI-mandaat wensen wij 1) dat zij het ESG-beleid verankert in haar bedrijfsvoering en rapportage, zodanig dat potentiële negatieve impact bij beleggingen wordt gesignaleerd, voorkomen en gemitigeerd indien dit zich toch onverhoopt voordoet; 2) dat zij aan ons de voortgang en resultaten rapporteert van het ESG-beleid en 3) dat zij bij een gelijk risico en rendement kiezen om in een green bond te beleggen. Green bonds zijn obligaties waarbij de opbrengsten gaan naar projecten die bedoeld zijn om positieve milieu- of klimaateffecten te hebben.

7. Monitoring van de voortgang en resultaten

Het bestuur monitort de voortgang en impact van het ESG-beleid door de jaarlijkse rapportages van de vermogensbeheerders te beoordelen en hierover met hen in gesprek te gaan.

8. Communicatie

Het bestuur acht het van groot belang transparant te zijn en relevante informatie te delen met belanghebbenden. De communicatie over het verantwoord beleggingsbeleid is een belangrijk onderdeel hiervan.

4.6 Beleggingen in Nederland

Het bestuur heeft als taak om op een solide en prudente manier het vermogen te beheren. Binnen deze taakomschrijving past het aanbrengen van een brede geografische spreiding van de beleggingen. Tegelijkertijd investeren wij graag in Nederland. Hiermee willen wij bijdragen aan een sterke en groeiende Nederlandse economie.

Van het totale vermogen is 20,3% in Nederland belegd. Van de Nederlandse beleggingen bestaat 34,4% uit hypotheekleningen verstrekt aan particuliere huizenbezitters, 28,2% uit Nederlandse staatsobligaties, 25,3% uit vastgoedbeleggingen, 8,0% uit bedrijfsobligaties, 2,3% uit aandelenbeleggingen en 1,8% niet-beursgenoteerde leningen.

5 Risicomanagement

5.1 Inleiding

Het pensioenfonds dient te beschikken over goede administratieve en boekhoudkundige procedures en adequate interne controlemechanismen. Wij stellen beleid op ten aanzien van de beheersing van te lopen risico's en dragen zorg voor de uitvoering van dat beleid. Samengevat hebben wij de (eind)verantwoordelijkheid om 'in control' te zijn en te blijven over het pensioenfonds.

Het pensioenfonds begeeft zich in een omgeving met interne en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op bestaande risico's dan wel nieuwe risico's met zich meebrengen. Het voorkomen dan wel vermijden van risico's is geen doel van het integraal risicomanagement op zichzelf. Zo kan het bewust nemen van financiële risico's bijdragen aan (het realiseren van) de doelstellingen van ons pensioenfonds. Waar het om gaat is een goede, integrale beheersing van de financiële- en niet-financiële risico's

Integraal risicomanagement (IRM) is het interactieve proces van:

- het opstellen van de risicostrategie en hieraan gekoppeld het risicoprofiel en risicobereidheid;
- het identificeren van risico's;
- het opstellen en implementeren van beleid voor risicobeheersing, tot;
- de uitvoering, monitoring en terugkoppeling over risico's en beheersmaatregelen.

Dit proces wordt continu doorlopen, zodat er een organisatie is en blijft bestaan die:

- op het gebied van risicomanagement een zelflerende en zelfsturende organisatie is,
- zich bewust is van de mogelijke impact van de verschillende risico's en de onderlinge samenhang, alsook
- van de opties voor beheersing en de verschillende consequenties hiervan.

'Integraal' benadrukt dat het gaat om het management van alle verschillende risicogebieden in onderlinge samenhang. Hiervoor is gebruikt gemaakt van het FIRM-risicomodel van DNB als raamwerk voor de beheersing van risico's. Dit raamwerk is aangevuld met de ESG risico's zodat in zijn totaliteit voldaan wordt aan de risicoterreinen zoals benoemd in IORP II.

5.2 Risicostrategie

Het bestuur heeft voor het pensioenfonds een aantal doelstellingen gesteld. Om deze doelstellingen (welke volgen uit de missie en visie) te realiseren moeten wij onder meer de ingelegde premies beleggen en het vermogen beheren. Dit brengt risico's met zich mee. Dit vraagt om een volledig en adequaat functionerend integraal risicoraamwerk. Hiervoor hebben wij een aantal uitgangspunten vastgesteld, welke moeten bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van ons pensioenfonds.

Het risicomanagement van het pensioenfonds is gericht op het beheersen van risico's die het realiseren van de doelstelling kunnen belemmeren dan wel benodigd zijn om de doelstelling te behalen. De doelstelling van het pensioenfonds is het verstrekken van pensioenen ten behoeve van ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden aan deelnemers en gewezen deelnemers en/of hun echtgenoten, partners en kinderen, overeenkomstig de bepalingen van de statuten en het pensioenreglement.

Risicomanagement voegt daarnaast waarde toe, omdat dit ons in staat stelt om:

- de pensioenregeling op een kwalitatief goed niveau uit te voeren;
- de wet- en regelgeving na te leven;
- de risico's af te wegen in relatie tot rendement;
- de risico's af te wegen in relatie tot kosten;
- de risico's af te wegen in relatie tot ESG-criteria;
- het treffen van de juiste beheersmaatregelen op basis van een risico-inschatting.

Om waarde te kunnen toevoegen, is de inrichting van het risicomanagement gebaseerd op drie pijlers: proactief, integraal en continu. Wij hebben als visie dat deze aanpak nodig is, omdat ons pensioenfonds zich moet manifesteren in een dynamische wereld waarbij de omgeving telkens verandert.

Risicohouding en ambitie

De mate waarin het pensioenfonds bereid is risico's te nemen vloeit onder andere voort uit de doelstellingen en ambitie van het pensioenfonds. De doelstelling is om nominale pensioenen uit te kunnen keren en daarnaast heeft het pensioenfonds de ambitie om, uitgaande van benodigde risico en gewenste zekerheid, een toeslagverlening te kunnen realiseren ter grootte van de prijsinflatie. Dit is vertaald in een korte- en lange termijn risicohouding. In de keuze voor de risicohouding wordt een afweging gemaakt tussen de hoogte van de premie, het verwachte pensioenresultaat, de toeslagambitie en de te nemen risico's ten aanzien van de beleggingen.

Het IRM-beleid is vastgelegd in het Integraal risicomanagement document en wordt weergegeven in de actuariële en bedrijfstechnische nota om de positie en functie van het risicomanagement binnen ons pensioenfonds te verankeren. De doelstellingen van het IRM-beleid kan in het kort worden samengevat als: vaststellen van de norm en de tolerantiegrens, beheersen van de risico's en verantwoording van het risicomanagement.

Governance

De governance structuur met betrekking tot risicomanagement wordt gevormd door een aantal interne en externe entiteiten. Deze interne en externe entiteiten hebben hun eigen verantwoordelijkheden met betrekking tot risicomanagement:

- Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het risicomanagement en de beleidsbepaling.
- De sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft risicomanagement als specifiek aandachtsgebied. Vanuit deze verantwoordelijkheid overziet de sleutelfunctiehouder de implementatie van het beleid en zorgt de sleutelfunctiehouder ervoor dat wij beschikken over alle benodigde informatie over het risicomanagement.
- De verschillende commissies, adviserend actuaris, compliance officer, de administrateur en de vermogensbeheerders en de custodian hebben vanuit hun diverse werkzaamheden inzicht in de verschillende risico's van ons pensioenfonds. In het kader hiervan zijn zij verantwoordelijk voor de te ondernemen acties en de monitoring van de verschillende risico's en de uitvoering van beheersmaatregelen.

De sleutelfunctiehouder risicobeheer is belast met het monitoren van de processen rondom het risicomanagement. De sleutelfunctiehouder verricht deze werkzaamheden samen met de vervuller risicobeheer, zij laten zich daarbij ondersteunen door het bestuursbureau.

Risicosoorten & risicobereidheid

Het bestuur onderkent de risico's die samenhangen met de doelstellingen van ons pensioenfonds. Een jaarlijkse risico-inventarisatie houdt het risicobeleid up-to-date. Wij onderscheiden de volgende risicosoorten:

- Financiële risico's: hieronder vallen de risico's die een directe impact hebben op de solvabiliteitspositie van ons pensioenfonds, zoals het matching- en renterisico, marktrisico, kredietrisico en verzekeringstechnisch risico. Op basis van wet- en regelgeving en eigen normen zijn deze risico's te normeren en te kwantificeren;

- Niet-financiële risico's: Deze risico's hebben geen directe impact op de solvabiliteitspositie van ons pensioenfonds. Dit betreft de volgende risico's: operationeel risico, uitbestedingsrisico, IT-risico, integriteitsrisico en juridisch risico.

De risicobereidheid is aan te merken als een middel, waarmee de afweging wordt weergegeven tussen de verschillende doestellingen. De risicobereidheid per categorie wordt in de volgende tabel weergegeven.

Financiële risico's	Risico-bereidheid	Niet-financiële risico's	Risico-bereidheid
Matching- en renterisico	●●○	Omgevingrisico	●●○
Marktrisico	●●●	Operationeel risico	●●○
Kredietrisico	●●●	Uitbestedingrisico	●●○
Verzekeringstechnisch risico	●○○	IT risico	●○○
		Integriteitsrisico	○○○
		Juridisch risico	●○○

- (Nihil) Dit risico dient voorkomen te worden dan wel zoveel mogelijk te worden vermeden. Het pensioenfonds accepteert dat dit risico incidenteel kan voorkomen.
- (Laag) Het pensioenfonds wil dit risico zoveel mogelijk mitigeren vanwege de grote impact als het optreedt.
- (Middel) Het risico wordt geaccepteerd indien de verwachte baten hoger zijn of de beheerskosten niet in verhouding staan. Het risico kan worden gemonitord en worden bijgestuurd.
- (Hoog) Het pensioenfonds accepteert dit risico of zoekt het zelfs op, bijvoorbeeld vanwege de verwachte baten.

Risico waardering

De FIRM-methode vormt de basis van de risico's die geïdentificeerd worden. Wij beschrijven hier de financiële en niet-financiële risico's en beheersmaatregelen en voor elk risico wordt een kwalificatie (hoog/middel/laag) en de risicohouding (mate van mitigatie) vastgelegd. Per risico geven wij aan welke commissie verantwoordelijk is voor de monitoring van het risico en de werking van beheersmaatregelen.

5.3 Financiële risico's

Matchingrisico's en beleggingsrisico's

Het pensioenfonds belegt voor de lange termijn en we geloven erin dat het lopen van risico op deze terreinen wordt beloond.

Matchingsrisico's

Het pensioenfonds gebruikt derivaten om het matchingrisico te beheersen. Hierdoor ontstaan de volgende (sub)risico's:

- Renterisico
- Valutarisico
- Liquiditeitsrisico
- Tegenpartijrisico.

Het renterisico is het risico op een verandering in de dekkingsgraad als gevolg van een renteverandering. Het risico is dat de marktwaarde van de pensioenverplichtingen harder stijgt dan de marktwaarde van de beleggingen. Het strategische afdekkingspercentage van het renterisico is op 50% op basis van marktwaarde vastgesteld, met een toegestane bandbreedte van plus of min 5%. Uitgedrukt in VEV en uitgaande van de beleggingsportefeuille eind 2021 is de buffer die ons pensioenfonds voor het renterisico dient aan te houden 17.108 (2020: 12.287). Door verwacht diversificatievoordeel ligt de bijdrage van het renterisico aan het VEV op totaalniveau lager.

Valutarisico is het risico van een waardedaling van beleggingen in vreemde valuta als gevolg van een daling van de vreemde valuta ten opzichte van de euro. Het pensioenfonds kiest er strategisch voor om valutarisico's alleen voor de US Dollar af te dekken naar de euro. Uitgedrukt in bijdrage aan het VEV en uitgaande van de beleggingsportefeuille eind 2021 dient ons pensioenfonds voor het valutarisico een buffer aan te houden van 24.462 (2020: 19.219).

Het liquiditeitsrisico is het risico dat ons pensioenfonds niet in staat is om op korte termijn aan zijn betalingsverplichting te kunnen voldoen. Wij voeren een beleid om over voldoende liquiditeiten te beschikken om bepaalde, vooraf vastgestelde schokken, in de rente- en valuta op te kunnen vangen. In 2021 waren de premie-inkomsten nog voldoende om de pensioenuitkeringen en de kosten te betalen. In 2022 zal dit naar verwachting niet meer het geval zijn. Door het gevoerde beleid is het liquiditeitsrisico niet materieel en wordt er daarom geen separate buffer voor aangehouden.

Het tegenpartijrisico is het risico dat de tegenpartij van een transactie niet aan zijn contractuele verplichtingen blijkt te kunnen voldoen. Ten behoeve van het beheersen van het tegenpartijrisico op derivaten vindt er een dagelijkse uitwisseling van onderpand plaats in cash waardoor er geen noodzaak is om een separate buffer aan te houden.

Beleggingsrisico's

Omdat wij beleggen, ontstaan onder andere de volgende (sub)risico's:

- Marktrisico
- Kredietrisico.

Het marktrisico is het risico dat de waarde van de beleggingen in de portefeuille verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen en/ of waarderingen. Wij voeren een beleid om op lange termijn voldoende rendement te behalen door bewust en beheerst risico te nemen in de beleggingsportefeuille. Het marktrisico is een zogenaamd beloond risico (levert naar verwachting rendement op). Uitgedrukt in VEV en uitgaande van de beleggingsportefeuille eind 2021 dient ons pensioenfonds voor het marktrisico een buffer aan te houden van 162.295 (2020: 167.515). Door verwacht diversificatievoordeel ligt de bijdrage van het marktrisico aan het VEV op totaal niveau lager.

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen niet nakomt. Het beleid ten aanzien van het kredietrisico op de vastrentende waarden bestaat uit het spreiden van beleggingen in schuldpapier en verstrekte kredieten over verschillende tegenpartijen met een zo hoog mogelijke kredietwaardigheid. Uitgedrukt in VEV en uitgaande van de beleggingsportefeuille eind 2021 dient ons pensioenfonds voor het kredietrisico een buffer aan te houden van 44.020 (2020: 45.761). Door verwacht diversificatievoordeel ligt de bijdrage van het kredietrisico aan het VEV op totaal niveau lager.

Verzekeringstechnisch risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het pensioenproduct. Dit risico bestaat uit de volgende onderdelen:

- het langlevens-risico; dit is het risico dat pensioengerechtigden langer leven dan vooraf ingeschat;
- het kortlevens-risico; dit is het risico dat (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden eerder overlijden dan vooraf ingeschat;
- het arbeidsongeschiktheidsrisico; dit is het risico dat meer deelnemers arbeidsongeschikt raken dan vooraf ingeschat.

Er zijn voor deze risico's geen aanvullende voorzieningen opgenomen. Het pensioenfonds houdt deze risico's in eigen beheer en heeft voor deze risico's geen verzekering afgesloten. Uitgedrukt in VEV eind 2021 dient ons pensioenfonds een buffer voor het verzekeringstechnisch risico aan te houden van 31.939 (2020: 33.283). Door verwacht diversificatievoordeel ligt de bijdrage van het verzekeringstechnisch risico aan het VEV op totaal niveau lager.

Monitoring financiële risico's

Het bestuur houdt de financiële risico's nauwgezet in de gaten. Met periodieke (kwartaal)rapportages wordt onder andere gekeken naar de (ontwikkeling van) deze risico's. De kwartaalrapportages tonen onder meer ontwikkelingen en gevoeligheidsanalyses. Een voorbeeld van een gevoeligheidsanalyse betreft de dekkingsgraadmatrix. De onderstaande tabel geeft inzicht in de verandering van de dekkingsgraad UFR indien een renteschok en/of aandelenschok plaatsvinden. De getallen in de tabel zijn bewust afgerond op hele procenten om geen schijn van nauwkeurigheid te wekken.

Scenario tabel dekkingsgraad		Rendement zakelijke waarden				
Parallele verschuiving UFR curve		-25,0%	-12,5%	0,0%	+12,5,0%	+25,0%
	-1,00%	104%	112%	119%	126%	133%
	-0,75%	106%	114%	121%	129%	136%
	-0,50%	108%	116%	124%	132%	140%
	-0,25%	110%	119%	127%	135%	143%
	0,00%	113%	121%	129,8%	139%	147%
	0,25%	115%	124%	133%	142%	152%
	0,50%	118%	128%	137%	147%	156%
	0,75%	121%	131%	141%	151%	162%
	1,00%	125%	135%	146%	157%	167%

	< Minimaal Vereiste dekkingsgraad
	< Vereiste dekkingsgraad
	> Vereiste dekkingsgraad

Deze tabel toont het effect van schokken als volgt: in het midden staat de uitgangspositie, de dekkingsgraad van 31 december 2021, te weten 129,8%. Ieder stap naar links in de tabel toont het effect van negatieve rendementen. Een stap naar rechts toont juist het effect van positieve rendementen. Een stap vanuit het midden naar boven in de tabel, toont wat er gebeurt als de rente scherp zou dalen. Sterk mee- of tegenvallende rendementen en sterke rentedalingen (of -stijgingen) kunnen ook samen optreden, al dan niet in gelijke richting.

5.4 Niet financiële risico's

Ten behoeve van de niet financiële risico's is een aantal beheersmaatregelen getroffen. Ieder kwartaal wordt een onafhankelijk oordeel gevormd betreffende de opzet en werking van de getroffen beheersmaatregelen en de impact van de uitkomsten hiervan op de gedefinieerde beheersdoelstellingen. Dit oordeel komt op basis van monitoring, toetsing en analyse van de beheersmaatregelen tot stand.

Het *operationeel risico* heeft betrekking op het risico leidend tot schade als gevolg van falen van mensen, processen en systemen. Om dit risico te beheersen is er beleid aanwezig betreffende de interne beheersing, incidenten, productontwikkeling, Risk Self Assessments en archivering bij de pensioenadministrateur. De belangrijkste risicogebieden zijn het beheren van aanspraken, administreren werkgevers, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, facturatie en incasso, uitkeringen en uitbetalen, verzorgen financiële administratie en pensioencommunicatie.

Het *uitbestedingsrisico* heeft betrekking op het risico leidend tot schade als gevolg van beperkingen in de continuïteit en de kwaliteit van de dienstverlening door leveranciers. Om dit risico te beheersen is er een uitbestedingsbeleid aanwezig. De belangrijkste risicogebieden zijn de continuïteit van de bedrijfsvoering, integriteit en de kwaliteit van de dienstverlening. Een belangrijk instrument voor het monitoren van de uitbestede diensten door het bestuur zijn ISAE 3402 en SLA rapportages. De opzet, het bestaan en de werking van de beheersdoelstellingen en de beheersmaatregelen bij dienstverleners worden hiermee vastgesteld.

Met de pensioenadministrateur hebben wij gedetailleerde afspraken gemaakt over het niveau van de dienstverlening in een Service Level Agreement. AZL beschikt over een ISAE 3402 verklaring type 2.

De administratieve processen die betrekking hebben op ons pensioenfonds zijn getoetst over de periode 1 januari tot en met 31 december 2021. In het rapport zijn ten aanzien van enkele beheersmaatregelen bevindingen geconstateerd waarop een management response is geleverd. De management response is voldoende, maar vereist in 2022 op enkele onderdelen extra monitoring.

Verder blijkt uit de rapportages van de vermogensbeheerders dat er ook geen tekortkomingen zijn geconstateerd. Alle betreffende auditors hebben een goedkeurende verklaring zonder beperkingen afgegeven.

CACEIS

Het afgelopen jaar stond voornamelijk in het teken van de migratie van KASBANK naar de CACEIS systemen, processen en procedures. Vanwege de migraties naar andere systemen zijn er sinds mei 2021 een aantal issues geadresseerd. Om deze issues te verhelpen is een nazorgprogramma van start gegaan. Het doel van dit programma is om de inrichting en uitvoering van alle nieuwe of verstoorde processen op het juiste niveau te krijgen. In derde kwartaal is een groot deel van de geïdentificeerde issues met externe ondersteuning verbeterd. Onder andere zijn de FTK-(her)rapportages voor het pensioenfonds over het tweede en derde kwartaal conform planning opgeleverd. De afronding van de overige nazorgwerkzaamheden zijn gerealiseerd in het vierde kwartaal van afgelopen jaar. Ook bewaarbank CACEIS verstrekt een ISAE 3402 Type 2 verklaring. Het bestuur heeft geconstateerd dat de daarin genoemde beheersmaatregelen op de door ons pensioenfonds uitbestede processen per einde jaar in voldoende mate hebben gewerkt.

Het *IT risico* betreft het risico dat de IT-ondersteuning van bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende veilig gebeurt. De belangrijkste risicogebieden hebben betrekking op IT strategie & beleid, beveiliging, beheersbaarheid en de continuïteit van de bedrijfsvoering.

Om dit risico vanuit ons pensioenfonds te beheersen maken wij gebruik van de volgende stuurinstrumenten:

- uitbestedingscontracten ten aanzien van pensioenbeheer en vermogensbeheer;
- Service Level Agreements met de uitbestedingsrelaties;
- jaarlijks overlegt de opdrachtnemer de ISAE-3402 verklaring of vergelijkbaar over de juistheid van de processen. De verantwoording over de werking van de IT beheersmaatregelen is hier een onderdeel van.

Reputatie- en integriteitsrisico is het gevaar voor aantasting van de (goede) reputatie, of bestaande of toekomstige bedreiging van het vermogen of resultaat van het pensioenfonds als gevolg van een ontoereikende naleving van wettelijke voorschriften. Dit risico kan voorkomen bij niet integer of onoorbaar handelen, handelen met voorkennis, witwassen, financieren van terrorisme, fraude of niet voldoen aan de sanctiewetgeving. Maar ook bewust fout communiceren valt onder dit risico. Middels de jaarlijkse systematische integriteitsrisico analyse (SIRA) bepaalt het bestuur of de beheersmaatregelen betreffende de integriteitsrisico's adequaat en doeltreffend zijn. Dit onder andere om fraude preventief tegen te gaan. Ook afgelopen jaar zijn er geen fraudegevallen bij het pensioenfonds aan de orde geweest. De ontwikkelingen betreffende dit onderwerp worden door de sleutelfunctiehouder risicobeheer nauwlettend gevolgd.

Wij hebben een grote verantwoordelijkheid voor de bescherming van de belangen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden aan de pensioenregeling. Het vertrouwen van hen is de basis voor de uitvoering van deze regeling. Dit verplicht ons tot een transparant en continu toezicht om de belangen van hen te borgen en ze te informeren. Bij de uitvoering van zijn taken voldoen wij aan de relevante wet- en regelgeving.

Om het reputatierisico vanuit ons pensioenfonds te beheersen maken wij gebruik van de volgende stuurinstrumenten:

- een beloningsbeleid;
- een klokkenluiders- en incidentenregeling en een gedragscode;
- een klachtenprocedure en geschillencommissie;
- een integriteitbeleid;
- een 'Verklaring inzake Beleggingsbeginselen'.

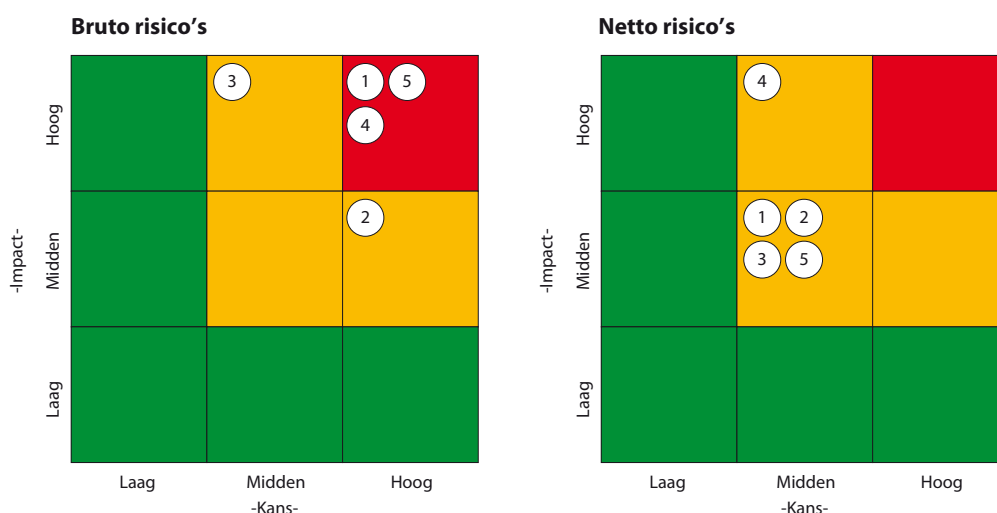
Het *juridisch risico* betreft het risico samenhangend met (verandering in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van zijn rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. De belangrijkste risicogebieden hebben betrekking op aansprakelijkheid en reputatieschade.

Naleving AVG: Het pensioenfonds heeft een privacybeleid en privacyverklaring die jaarlijks door ons worden geëvalueerd.

Wij hebben adequate maatregelen genomen om te voldoen aan de vereisten op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Europese privacywetgeving. In 2018 heeft ons pensioenfonds de AVG geïmplementeerd in zijn operationele processen. In 2021 heeft ons pensioenfonds een analyse uitgevoerd waaruit blijkt dat wij voldoen aan de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie.

Risico exposure

Op basis van de uitgevoerde RSA's hebben wij de volgende risico-inschatting gemaakt. In de figuren worden de grootste risico's weergegeven (van bruto naar netto). Voor elk risico hebben wij maatregelen getroffen of acties geformuleerd.

1 Reputatie risico: Verslechtering van het imago van ons pensioenfonds.

Het behoud van draagvlak onder werkgevers en belanghebbenden is voor ons pensioenfonds van groot belang. Wij hechten veel waarde aan de beeldvorming en reputatie van ons pensioenfonds. Om te voorkomen dat ons imago schade oploopt, dragen wij zorg voor een adequate informatievoorziening richting onze werkgevers en belanghebbenden.

2 Operationele risico's: De beheersing van de kosten

Wij beseffen dat het geld dat wij beheren afkomstig is van onze belanghebbenden. Wij hechten er dan ook waarde aan dat de kosten worden beheerst. Om de kosten te beheersen ontvangen wij ieder kwartaal een rapportage waarin verantwoording wordt afgelegd over de gerealiseerde kosten ten opzichte van de begroting. Op deze wijze kunnen wij, indien nodig, bijsturen.

3 Uitbestedingsrisico's: Kwaliteit van de dienstverlening in relatie tot uitbesteding aan derden

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de gehele keten van uitbestedingspartijen. Dit geldt ook voor de diensten die door bijvoorbeeld AZL weer verder worden uitbesteed. Afgelopen jaar hebben wij meer inzicht gekregen in de gehele keten van uitbestedingspartijen inclusief de uitbestedingen aan derden (onderuitbesteding). Met AZL zijn nadere afspraken gemaakt over het rapporteren over (onder)uitbesteding aan derden. Wij willen hier zicht op blijven houden en worden geïnformeerd indien er mutaties in de keten plaatsvinden.

4 IT-risico's: Cyberrisico's

Net zoals vele andere bedrijven maakt ons pensioenfonds ook veel gebruik van IT-systemen. Wij hechten er veel waarde aan dat er integer wordt omgegaan met de informatie van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden en dat de primaire processen zonder verstoring verlopen. Wij bespreken periodiek de beheersing van de cyberrisico's met onze uitbestedingsrelaties. Zo controleren wij bijvoorbeeld of penetratietesten worden uitgevoerd en welke maatregelen zijn getroffen om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. Om de ontwikkelingen op dit gebied te blijven volgen, bezoeken wij diverse seminars, waaronder die van DNB.

5 Matching- /renterisico's: renterisico

Het pensioenfonds loopt renterisico. Dit risico houdt in dat als de rente daalt, de waarde van de verplichtingen stijgt waardoor de dekkingsgraad omlaag gaat. Dit risico is met een strategische renteafdekking van 50% voor de helft gemitigeerd. Daardoor bewegen de beleggingen deels mee met de (stijgende of dalende) waarde van de verplichtingen als de rente verandert. De beleggingscommissie monitort op maandbasis de effectiviteit van de renteafdekking. Op deze wijze wordt het risico in voldoende mate beheerst.

5.5 Financieel crisisplan

Het pensioenfonds beschikt over een financieel crisisplan. Dit crisisplan bevat een beschrijving van maatregelen die wij op korte termijn effectief zouden kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich bevindt op, of zeer snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van ons pensioenfonds in gevaar komt. Bij een daadwerkelijke crisissituatie zullen wij maatregelen altijd afstemmen op de aard van de crisis en de omstandigheden die zich concreet voordoen. Wij hebben de mogelijkheid om de volgende maatregelen te treffen:

- aanpassen beleggingsbeleid;
- wijziging premiebeleid;
- aanpassing pensioenregeling;
- korten pensioenen;
- buy-out.

Gedurende het afgelopen jaar is er geen aanleiding geweest om het crisisplan in werking te stellen.

5.6 Eigenrisicobeoordeling (ERB)

Door de invoering van IORP II is het periodiek opstellen van een eigenrisicobeoordeling (ERB) voor pensioenfondsen verplicht. Het doel van de ERB is het creëren van inzicht en samenhang tussen:

- De strategie van pensioenfonds;
- De risicohouding van pensioenfonds;
- De materiële risico's (financieel & niet-financieel) die het pensioenfonds kunnen bedreigen;
- De mogelijke consequenties hiervan voor de pensioenen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden en voor het pensioenfonds zelf;
- De beoordeling van de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer.

De ERB wordt eens in de drie jaar uitgevoerd en opgesteld. Het pensioenfonds heeft dit voor het eerst in 2021 gedaan. Naast deze 3-jaarlijkse cyclus kunnen zogeheten "triggers" aanleiding geven tot het tussentijds uitvoeren van een ERB. Triggers zijn gebeurtenissen die een significante wijziging van het risicoprofiel tot gevolg hebben. Het bestuur heeft in dit kader de triggers vastgesteld zoals voorgeschreven door DNB, aangevuld met de fondsspecifieke trigger van intrekking van de verplichtstelling.

Afgelopen jaar hebben wij de eerste reguliere ERB uitgevoerd. Dit betrof een integrale analyse en beoordeling van:

- De risico's waaraan het pensioenfonds is of in de toekomst kan worden blootgesteld:
 - Het gaat om de materiële risico's, zowel op korte als op lange termijn;
 - Het gaat om die risico's die gevolgen kunnen hebben voor de mogelijkheden van het pensioenfonds om aan de strategische doelstellingen te voldoen.
- De consequenties van deze risico's voor de financiële positie van het pensioenfonds en de pensioenen van deelnemers;
- De effectiviteit van het risicobeheer – inclusief de (feitelijke) beheersmaatregelen – en de doelmatigheid daarvan.

De centrale vragen van deze ERB luiden als volgt:

- Wat is de impact op de strategische doelstellingen van ons pensioenfonds als gevolg van het intrekken van de verplichtstelling door SZW;
- Wat zijn de overige materiële risico's, die de strategische doelstellingen van ons pensioenfonds kunnen bedreigen;
- Wat zijn de eventuele verbeterpunten ten aanzien van de effectiviteit en doelmatigheid van de inrichting van het risicobeheer, gegeven de strategie en in relatie tot de risico's.

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn in de ERB de strategische risico's op basis van het normenkader van DNB herijkt, dit t.o.v. de risico-inschatting zoals uitgevoerd in 2018. Hieruit blijkt dat alleen het onderdeel draagvlak werkgever als hoog risico is beoordeeld. De overige onderdelen worden beschouwd als een midden of laag risico.

Ten behoeve van het bepalen van de relevante scenario's voor deze ERB hebben wij een aantal trends en omgevingsfactoren onderkend. Dit heeft geresulteerd in een zestal scenario's die nader zijn uitgewerkt.

Per scenario wordt onderstaand de risico-inschatting weergegeven.

Basisscenario: het onder de verplichtstelling uitvoeren van een pensioenregeling (tot 1 januari 2025).						
	Scenario	Organisatie	Deelnemer	Financieel	Governance & regie	Pensioen & communicatie
1	Uitvoeren DC regeling binnen de verplichtstelling	●	●	●	●	●
2	BPRB wordt slapend fonds	●	●	●	●	●
3	Economische stress- scenario's	●	●	●	●	●
4	Klimaatverandering	●	●	●	●	●
5	Nieuw pensioencontract	●	●	●	●	●
6	De regeldruk en geschiktheidseisen nemen verder toe	●	●	●	●	●

● geen impact ● beperkte impact ● negatieve impact ● materiële negatieve impact

Op basis van de scenario-analyses is een aantal vervolgacties gedefinieerd. Opvolging hiervan is in de verschillende commissies belegd.

Ten slotte is om de effectiviteit en doelmatigheid van de inrichting van het risicobeheer te bepalen het IRM-volwassenheidsniveau beoordeeld. Deze beoordeling ziet er als volgt uit:

Volwassenheidsniveau					
	1	2	3		
Overall	●	●	●	3,3	●
	1	2	3		
Cultuur/Governance	●	●	●	3,2	●
Strategie/beleid	●	●	●	3,2	●
Processen	●	●	●	3,4	●

Naar aanleiding van deze beoordeling zijn er ook verschillende acties geformuleerd. De sleutelfunctiehouder risicobeheer monitort de opvolging van de genoemde verbeterpunten.

5.7 Ontwikkelingen IRM

De volgende onderwerpen hebben in het kader van risicomanagement in het boekjaar de aandacht van het bestuur gehad:

- wij hebben ons bezig gehouden met de strategische risico's. Met name het risico op het intrekken van de verplichtstelling in verband met onvoldoende representativiteit;
- wij hebben ons mede vanwege de coronacrisis bezig gehouden met de monitoring van de ontwikkeling van financiële- en operationele risico's;
- wij hebben ERB-beleid geformuleerd en de ERB uitgevoerd;
- wij zijn compliant aan relevante wet- en regelgeving (o.a. de Algemene Verordening Gegevensbescherming);
- wij hebben verdere invulling gegeven aan de werking van IRM. Hierbij streven wij volwassenheidsniveau 3 conform de DNB-normering na.

5.8 IRM activiteiten 2022

In 2022 staan de volgende IRM onderwerpen op de agenda:

- monitoring van toekomstplannen als gevolg van het intrekken van de verplichtstelling;
- aanhoudende monitoring financiële- en operationele risico's;
- uitvoeren van een nieuwe eigenrisicobeoordeling als één van de triggers wordt geraakt;
- beoordelen van het volwassenheidsniveau IRM conform de DNB-maatstaven;
- uitvoeren van de jaarlijkse systematische integriteitsrisico-analyse, dit onder begeleiding van de compliance officer;
- uitvoeren van de risk-selfassessments door de verschillende commissies.

6 Communicatie

Het pensioenfonds communiceert op basis van een communicatiebeleidsplan, dat is afgeleid van de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Het huidige beleidsplan is vastgesteld voor de periode 2019 tot en met 2021. Daarnaast stellen wij ieder jaar een communicatiejaarplan op met de acties voor het betreffende jaar.

In 2021 hebben we de zowel de bij ons aangesloten werkgevers en administratiekantoren als de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden door het jaar heen regelmatig geïnformeerd over relevante pensioenontwikkelingen. Zowel op het gebied van ons pensioenfonds, als op het gebied van (nieuwe) wet- en regelgeving.

Nieuwsbrieven

In 2021 hebben we opnieuw regelmatig en proactief met onze doelgroepen gecommuniceerd. We verstuurden vier e-nieuwsbrieven aan de werkgevers en administratiekantoren en eveneens vier e-nieuwsbrieven aan de groep deelnemers die zich op deze nieuwsservice heeft geabonneerd. Daarnaast hebben we eind augustus een e-mail verstuurd aan al onze doelgroepen om het besluit van het ministerie van SZW over het einde van de verplichtstelling te communiceren.

Onze papieren nieuwsbrief - PensioenNieuws - viel in gedrukte vorm op de mat bij de deelnemers (voor zover ze niet geabonneerd zijn op de e-nieuwsbrief). Het decembernummer van PensioenNieuws werd doorgeschoven naar januari van dit jaar, zodat we via ons magazine gelijk alle deelnemers konden informeren over de toeslagverlening per 1 januari 2022. Werkgevers- en administratiekantoren ontvangen PensioenNieuws eveneens (als pdf) ter informatie.

We communiceerden in 2021 over allerlei uiteenlopende pensioenactualiteiten, waaronder natuurlijk de toekomst van het pensioenfonds en bijvoorbeeld het extra geboorteverlof en nieuwe mogelijkheden op het pensioenvlak; zoals 10% van je pensioen in één keer opnemen per 2023.

We hebben gedurende het jaar aandacht besteed aan pensioenonderwerpen waarvan we weten dat deelnemers hiernaar online zoeken of waarover ze de klantenservice benaderen. We hebben hierop ingespeeld met nieuwsberichten en artikelen in onze uitingen. Vanuit PensioenNieuws verwezen we ook regelmatig via QR-codes naar verdiepende informatie op de website, om zo een brug te slaan tussen onze offline en online informatie.

Wettelijk verplichte informatie

De Pensioenwet bevat uitgebreide informatieverplichtingen voor pensioenuitvoerders. Uit deze verplichtingen volgt dat het pensioenfonds onder meer op de volgende momenten verplichte informatie ten aanzien van de pensioensituatie moet verstrekken:

- aan deelnemers: bij aanvang deelneming en jaarlijks door middel van een uniform pensioenoverzicht (UPO);
- aan gewezen deelnemers: bij beëindiging van de deelneming en periodiek (jaarlijks).
- aan ex-partners: bij scheiding en periodiek (om de vijf jaar);
- aan pensioengerechtigden: bij pensioeningang en jaarlijks;
- bij aanvang van deelname: laag 1 van Pensioen 1-2-3;
- gebruik van de nieuw ingevoerde 'navigatiemetafoor' in het UPO.

De (actuele) pensioenen worden vermeld op het digitaal pensioenoverzicht (www.mijnpensioenoverzicht.nl). De informatieverplichtingen van het pensioenfonds zijn in het pensioenreglement opgenomen, zodat betrokkenen uit dit reglement kunnen opmaken op welke momenten er bepaalde informatie aan hen moet worden verstrekt.

Verdere digitalisering

In 2021 zijn voor het eerst zowel de jaaropgaves als de UPO's digitaal via MijnPensioencijfers aangeboden aan onze deelnemers. Deelnemers ontvingen een e-mail of – als er geen e-mailadres bekend was – een brief met daarin de mededeling dat er voor hen persoonlijke post klaar stond in MijnPensioencijfers. Deze aanpak leverde ons veel nieuwe bezoeken aan MijnPensioencijfers en nieuwe e-mailadressen op. Ook steeg het bezoekersaantal van de website opnieuw fors: van 16.422 in 2020 naar 26.217 in 2021.

Aandacht voor anderstaligen

In de Rijn- en Binnenvaart werken relatief veel mensen van buitenlandse komaf, die de Nederlandse taal niet of slecht machtig zijn. Daarom hebben we belangrijke informatie over het pensioen inclusief een Q&A zowel in het Duits als in het Engels een aparte plek gegeven op de homepagina van ons pensioenfonds en we hebben voor de werkgever een speciale toolkit ontwikkeld met onder andere een checklist en posters voor zijn buitenlandse werknemers. Ook hebben we hieraan de nodige aandacht besteed in onze (digitale) nieuwsbrieven en tijdens presentaties.

Last van corona

Door het aanhoudende coronavirus en de bijbehorende lockdowns bleek het niet haalbaar te zijn om de voor 2021 beoogde nieuwe pensioenvlogs te realiseren of te zorgen voor nieuw, herkenbaar beeldmateriaal van mensen uit de sector.

Wel kozen we ervoor een aantal nieuwe animaties te laten maken over pensioenonderwerpen; in de eerste animatie vroegen we zo aandacht voor de mogelijkheden van MijnPensioencijfers.

Tot slot vonden er in 2021 geen fysieke voorlichtingssessies plaats. Dit was grotendeels te wijten aan het coronavirus, anderzijds was ook de aanhoudende onzekerheid over de nieuwe koers van het pensioenfonds hier debet aan. Wel verscheen er op de website een nieuw dossier over het Pensioenakkoord en werd het dossier met informatie voor onze anderstalige deelnemers opnieuw geactualiseerd.

Klankbordgroep

In 2021 is de klankbordgroep opnieuw twee keer (online) bij elkaar geweest. Via de input van de leden, die zelf deelnemer of administrateur zijn, horen we wat er leeft in het veld. Hun input is waardevol voor ons pensioenfonds, omdat zij als deelnemer goed kunnen vertellen hoe de boodschap op hen overkomt. Tijdens de bijeenkomsten kwam onder meer aan het licht dat er veel verwarring is bij deelnemers over het gat tussen de AOW-leeftijd en de ingangsdatum van het pensioen en hoe dit op te lossen. Ook wordt er hier op sommige punten gesignaleerd dat de klantenservice niet altijd even goed op de hoogte is van de oude pensioenregelingen. Deze signalen zijn waar mogelijk opgepakt en naar passende (communicatie)acties vertaald.

7 Kosten vermogensbeheer en pensioenbeheer

In dit hoofdstuk doet het pensioenfonds verslag van de in het verslagjaar gemaakte uitvoeringskosten. Conform de wettelijke voorschriften worden daarbij drie categorieën kosten onderscheiden: de administratieve uitvoeringskosten (ofwel kosten pensioenbeheer), de kosten vermogensbeheer en de transactiekosten. Van ieder van deze drie categorieën zijn in de tabel hieronder de totaalbedragen in euro opgenomen en de betreffende ratio. De ratio's zijn ¹⁾:

- Kosten pensioenbeheer: als bedrag in euro per deelnemer en pensioengerechtigde
- Kosten vermogensbeheer: als percentage van het in het verslagjaar gemiddeld belegde vermogen
- Transactiekosten: als percentage van het in het verslagjaar gemiddeld belegde vermogen.

Kostencategorie	2021		2020	
	Kosten in 1.000 euro	Ratio	Kosten in 1.000 euro	Ratio
Kosten pensioenbeheer	3.025	368	2.679	325
Kosten vermogensbeheer	4.148	0,33%	3.868	0,33%
Transactiekosten	659	0,05%	367	0,03%

De kosten vermogensbeheer en de transactiekosten zijn nader toegelicht in paragraaf 7.1 en de kosten pensioenbeheer zijn nader toegelicht in paragraaf 7.2.

Extra kengetal

Het bestuur maakt -naast bovenstaande kostencijfers en ratio's- ook graag inzichtelijk wat de totale uitvoeringskosten zijn, zowel in absolute zin als uitgedrukt als percentage van het in het verslagjaar gemiddeld belegde vermogen.

De 'totale uitvoeringskosten' zijn de kosten uit de drie bovengenoemde categorieën bij elkaar opgeteld, dus pensioenbeheer-, vermogensbeheer- en transactiekosten samen.

Extra Kengetal	2021		2020	
	Kosten in 1.000 euro	Ratio	Kosten in 1.000 euro	Ratio
Totale kosten	7.832	0,62%	6.914	0,59% ²⁾

1) Conform definities van de AFM

2) Dit zijn de totale kosten in euro gedeeld door het gemiddeld belegd vermogen in 2021 te weten 1.261.177 (2020: 1.165.488), uitgedrukt als percentage

7.1 Kosten vermogensbeheer

Het beheren van vermogen kost geld. Het bestuur stelt zich kritisch op ten aanzien van het maken van kosten. De kosten worden bezien in het licht van onder meer de aard van de beleggingen, de te verrichten inspanningen en de risicobeheersing. Voor ons is het omlaag brengen van de kosten belangrijk, maar geen doel op zichzelf. In voorkomende gevallen kunnen wij oordelen dat het maken van hogere kosten gerechtvaardigd is vanuit een gunstig rendementsperspectief.

Het pensioenfonds volgt al enige jaren de aanbevelingen van de Pensioenfederatie over de mate waarin en de manier waarop pensioenfondsen hun uitvoeringskosten in beeld moeten brengen en daarover dienen te rapporteren. Goed inzicht in alle kostencomponenten stelt een pensioenfondsbestuur in staat om daarover per doelgroep op maat gesneden te communiceren en verantwoording af te leggen. De toelichting op de vermogensbeheerkosten is opgesteld conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie.

In onderstaand overzicht wordt inzicht gegeven in de kosten van vermogensbeheer. Bij de beleggingskosten zijn de vergoedingen opgenomen die aan de vermogensbeheerders, adviseurs en custodian zijn betaald. Tevens zijn kosten opgenomen die vanuit de pensioenuitvoerings- en administratiekosten toegerekend worden aan de vermogensbeheerkosten, zoals een deel van de algemene governance- en controlekosten.

Bij het pensioenfonds is geen sprake van performance-gerelateerde kosten.

Vermogensbeheerkosten 2021 per beleggingscategorie

	Vermogens- beheer- kosten	Transactie- kosten	Totaal
Vastgoed ¹⁾	758	39	797
Aandelen ¹⁾	519	135	654
Vastrentende waarden ¹⁾	1.844	476	2.320
Overige beleggingen ¹⁾	0	0	0
Kosten overlay beleggingen	23	9	32
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	3.144	659	3.803
Kostenallocatie vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau	445		445
Bewaarloon	25		25
Advieskosten vermogensbeheer	417		417
Overige kosten	117		117
Vermogensbeheerkosten	1.004	0	1.004
Totale kosten van vermogensbeheer	4.148	659	4.807

¹⁾ Totaal van separaat gefactureerde beheerkosten en beheerskosten welke ten laste van het rendement zijn gebracht

Toelichting op de vermogensbeheerkosten

Het gemiddeld belegd vermogen in 2021 bedroeg 1.261.177 (2020: 1.165.488). De totale kosten voor het vermogensbeheer, inclusief de kosten welke ten laste van het rendement zijn gebracht bedroegen 0,33% (2020: 0,33%) van het gemiddeld belegd vermogen. De aan de vermogensbeheerders en custodian betaalde vergoedingen en overige kosten bedragen hiervan 0,30% (2020: 0,30%), de advieskosten bedragen 0,03% (2020: 0,03%). De transactiekosten inclusief aan- en verkoopkosten bedragen 0,05% (2020: 0,03%). Bij een aantal beleggingscategorieën is de vergoeding die aan de beheerder betaald wordt in mindering gebracht op het rendement.

	2021	2020	2019	2018	2017
Totale kosten vermogensbeheer	4.148	3.868	2.817	2.202	2.325
Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld beheerd vermogen	0,33%	0,33%	0,28%	0,24%	0,26%
Transactiekosten incl. aan- en verkoopkosten	659	367	1.059	964	140
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld beheerd vermogen	0,05%	0,03%	0,11%	0,11%	0,02%

In de bovenstaande tabel is te zien dat de totale kosten van vermogensbeheer in 2021 hoger zijn dan in 2020. De vermogensbeheerkosten zijn in absolute zin gestegen, maar hebben van 2020 naar 2021 gelijke tred gehouden met de stijging van het vermogen zelf. Dat is ook te zien aan het gelijk gebleven kostenpercentage van het gemiddeld belegd vermogen van 0,33%.

Net als het voorgaande jaar zijn de transactiekosten volgens Markets in Financial Instruments Directive (MiFID II) wetgeving gerapporteerd. Dit betekent dat ook de interne transactiekosten, die binnen de beleggingsfondsen ten laste van het rendement worden gebracht, separaat in het totaal van de transactiekosten inzichtelijk is gemaakt.

Een bedrag van 445 van de in de jaarrekening verantwoorde kosten voor pensioenbeheer is toegerekend aan de vermogensbeheerkosten. In 2020 was dit een bedrag van 387. De advieskosten waren met 417 hoger in vergelijking met 2020 (411). De beheerkosten zijn in 2021 gestegen van 2.349 naar 3.144. De overige vermogensbeheerkosten zijn gedaald van 1.519 naar 1.004. Omdat ook het gemiddeld belegd vermogen is gestegen, bleven de kosten als percentage van het beheerd vermogen exclusief transactiekosten met 0,33% gelijk aan de kosten in 2020. De totale vermogensbeheer- en transactiekosten bij elkaar opgeteld als percentage van het beheerd vermogen zijn gestegen naar 0,38% (2020: 0,36%) omdat de vermogensbeheerkosten zijn toegenomen als gevolg van de stijging van het belegd vermogen en de transactiekosten voor zowel aandelen als vastrentende waarden fors hoger liggen in vergelijking met 2020.

Aansluiting met vermogensbeheerkosten in de jaarrekening

De aanbevelingen van de Pensioenfederatie nemen naast de directe kosten ook de indirecte kosten mee en maken expliciet onderscheid tussen de vermogensbeheerkosten en transactiekosten. In de jaarrekening zijn alleen de kosten die direct bij ons pensioenfonds in rekening zijn gebracht ad 1.084 (2020: 1.184) opgenomen. De direct toe te rekenen beleggings- en transactiekosten binnen de beleggingsfondsen maken in de jaarrekening onderdeel uit van de waardeveranderingen van de beleggingen. Tevens is 445 van de in de jaarrekening verantwoorde pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan de vermogensbeheerkosten, onder meer omdat het bestuursbureau en bestuursleden naast werkzaamheden voor het pensioenbeheer ook werkzaamheden verrichten in het kader van vermogensbeheer.

7.2 Kosten pensioenbeheer

Ook voor het uitvoeren van de pensioenregeling maakt het pensioenfonds kosten. Naast de kosten van vermogensbeheer, die nader zijn toegelicht in de vorige paragraaf, is in deze paragraaf een rapportage over de kosten voor pensioenbeheer opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd overeenkomstig de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

De kosten voor pensioenuitvoering en administratie in 2021 bedroegen 3.470 (2020: 3.066). In deze kosten zijn ook componenten opgenomen die toegerekend worden aan vermogensbeheer, zoals een deel van de bestuurskosten en de kosten van het bestuursbureau. De kosten die toegerekend worden aan vermogensbeheer (445) zijn daarom ook opgenomen in de vorige paragraaf. Na aftrek hiervan bedroegen de totale kosten voor pensioenbeheer in 2021 3.025 (2020: 2.679).

De kosten per deelnemer voor pensioenbeheer en pensioengerechtigde vielen in 2021 met 368 hoger uit dan in 2020 (325), wat vooral komt doordat de uitvoeringskosten wel stegen terwijl het aantal deelnemers en pensioengerechtigden vrijwel gelijk bleef.

	2021			2020		
	Pensioen-beheer	Vermogensbeheer	Totaal	Pensioenbeheer	Vermogensbeheer	Totaal
Administratiekosten	1.728	0	1.728	1.513	0	1.513
Governance kosten	830	358	1.188	808	292	1.100
Controlekosten	47	40	87	52	36	88
Advieskosten	315	20	335	271	32	303
Overige kosten	105	27	132	35	27	62
Totaal pensioenuitvoerings- en administratiekosten	3.025	445	3.470	2.679	387	3.066
Aantal deelnemers	4.964			5.061		
Aantal pensioengerechtigden	3.266			3.174		
Totaal	8.230			8.235		
Kosten pensioenbeheer per deelnemer en pensioengerechtigde ¹⁾	€ 368			€ 325		

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn in 2021 gestegen ten opzichte van 2020, met bijna 13%. Deze toename is toe te schrijven aan een aantal oorzaken. De administratiekosten zijn met 215 gestegen (+14%), vooral door extra handhavingskosten en door algemene prijsstijgingen. Ook de advieskosten en de overige kosten namen toe, samen met 102 (+28%) door extra communicatie en advisering rondom het einde van de verplichtstelling. Overigens is de bezoldiging van leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan (onderdeel van de governance kosten) lager uitgevallen dan vorig jaar, door terugontvangen BTW en doordat er een groot deel van 2021 een vacature bestond in het bestuur.

¹⁾ Bedragen zijn in hele euro (en niet in duizend euro zoals de overige bedragen), conform definitie AFM.

Tegenover een stijging van de pensioenbeheerkosten zien we een vrijwel gelijk gebleven aantal deelnemers en pensioengerechtigden. Daardoor is de ratio “kosten pensioenbeheer”, uitgedrukt als een bedrag in euro per deelnemer en pensioengerechtigde in 2021 per saldo gestegen ten opzichte van 2020.

De administratiekosten bestaan uit kosten voor het verrichten van de volgende werkzaamheden:

- communicatie-advies en uitvoering;
- werkgeversadministratie;
- deelnemersadministratie;
- uitkeringenadministratie;
- financiële administratie;
- verslaglegging;
- klachten en geschillen.

Het bestuur stelt zich ten doel kostenbewust te werken. Dit is één van de kernwaarden van het pensioenfonds. Daarbij houden wij in ogenschouw dat kosten in relatie staan tot de gewenste beheersing van financiële en niet-financiële risico's. Het bestuur beziet kosten niet geïsoleerd van de primaire doelstelling om pensioenen te kunnen verhogen met daarbij een geaccepteerde kans om in tegenvallende situaties een beperkte korting te moeten toekennen.

8 Governance

8.1 Organisatie

8.1.1 Bestuur

Het bestuur bestaat uit acht leden. Vier leden worden voorgedragen door de werkgeversverenigingen in de bedrijfstak. Drie leden worden voorgedragen door de werknemersverenigingen in de bedrijfstak en een lid wordt namens de pensioengerechtigden voorgedragen na verkiezingen onder de pensioengerechtigden.

In bijlage 1 is een overzicht van de samenstelling van het bestuur per 31 december 2021 opgenomen. Op 29 november 2021 is de heer M. Steketee toegetreden als bestuurslid, na eerst een periode van bijna 2 jaar aspirant-bestuurslid te zijn geweest. Begin 2022 treedt een nieuw aspirant-bestuurslid toe.

Naast een overzicht van de samenstelling van het bestuur, is een overzicht opgenomen van de portefeuilles en commissies die adviseren over pensioenuitvoering, communicatie, beleid en beleggingen.

Het bestuur is in het verslagjaar 27 maal bijeengekomen in 15 bestuursvergaderingen, 7 (gezamenlijke) heisessies en 5 speciaal aan de toekomst van het pensioenfonds gewijde vergaderingen, waarbij vrijwel iedere vergadering het voltallige bestuur aanwezig was.

8.1.2 Sleutelfuncties

In 2019 is de IORP-II wetgeving geïmplementeerd. In 2020 zijn de sleutelfuncties risicobeheer en interne audit ingevuld. De sleutelfunctie risicobeheer is belegd bij een bestuurslid en de actuariële sleutelfunctie is extern belegd. Voor de sleutelfunctie interne audit is een extern ingehuurd houder aangesteld. De sleutelfunctiehouders zijn goedgekeurd door DNB.

8.1.3 Verantwoordingsorgaan

Het pensioenfonds kent statutair een verantwoordingsorgaan. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht, over het gevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes. De samenstelling van het verantwoordingsorgaan, de taken, de bevoegdheden en de werkwijze van het orgaan zijn vastgelegd in het reglement van het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden uit drie geledingen: drie leden vertegenwoordigen de deelnemers, een lid vertegenwoordigt de pensioengerechtigden en twee leden vertegenwoordigen de werkgevers. In bijlage 1 is een overzicht van de samenstelling van het verantwoordingsorgaan opgenomen. In 2021 hebben wij met droefenis afscheid moeten nemen van onze gewaardeerde voorzitter van het verantwoordingsorgaan de heer S. Lans, die in juni plotseling overleed.

Het verantwoordingsorgaan heeft per 31 december 2021 vacatures voor de posities van plaatsvervangende leden voor de geledingen van pensioengerechtigden en deelnemers.

Het verantwoordingsorgaan is in het verslagjaar zevenmaal bijeen geweest, waaronder bijeenkomsten in gezamenlijkheid met het bestuur en de raad van toezicht en een opleidingsmiddag. In hoofdstuk 9 is het verslag van het verantwoordingsorgaan over het verslagjaar opgenomen.

8.1.4 Intern toezicht

Het intern toezicht wordt ingevuld door een raad van toezicht die is samengesteld uit drie onafhankelijke leden. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. In dat kader is de raad van toezicht belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde en stelt zich op als gesprekspartner. Goedkeuringsrechten van de raad van toezicht zijn in lijn met de Pensioenwet en vastgelegd in het reglement van de raad. In bijlage 1 is een overzicht van de samenstelling van de raad van toezicht opgenomen. De voorzitter van de raad, mevrouw Mulder-Volkers, is op 1 april 2021 herbenoemd en begonnen aan haar tweede termijn.

De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag (zie hoofdstuk 10).

De raad van toezicht heeft in zijn verslag over het jaar 2020 een aantal aanbevelingen gedaan, die alle in 2021 zijn opgevolgd. In de dagelijkse praktijk worden leden van de raad goed betrokken bij (invulling van) strategische vraagstukken, waarbij zij het bestuur met raad terzijde staan.

Aan de raad van toezicht wordt jaarlijks verslag uitgebracht over compliance met de normen uit de Code Pensioenfondsen.

8.1.5 Bestuurlijke commissies

Het pensioenfonds kende tot en met 2020 een portefeuillestructuur met daarnaast de beleggingscommissie. Vanaf 1 januari 2021 is deze structuur aangepast als gevolg van een nieuwe bestuurlijke inrichting. Vanaf dat moment zijn er geen portefeuilles meer, maar de volgende commissies:

- Beleggingscommissie
- Governance- en regiecommissie
- Pensioen- en communicatiecommissie
- Financecommissie.

Daarnaast kent het pensioenfonds een geschillencommissie.

De beleggingscommissie heeft naast voorbereidende taken ook besluitvormende bevoegdheden binnen het kader van het door het bestuur vastgestelde beleggingsbeleid.

In bijlage 1 is de samenstelling van de portefeuilles en commissies vermeld.

8.1.6 Statuten en fondsdocumenten

De statuten en de meeste van de fondsdocumenten zijn in 2020 geactualiseerd. In de statuten zijn de bepalingen over benoeming, schorsing en ontslag van bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan aangescherpt. De fondsdocumenten zijn in overeenstemming gebracht met de nieuwe commissiestructuur zoals die vanaf 1 januari 2021 van kracht is geworden. Omdat deze fondsdocumenten alle een nieuwe ingangsdatum van 1 januari 2021 hebben, zijn in het verslagjaar 2021 alleen die fondsdocumenten herzien die aan een reguliere periodieke (veelal driejaarlijkse) evaluatie toe waren. Hiermee is de gehele set aan statuten, reglementen en fondsdocumenten actueel.

8.1.7 Uitbestedingspartners

Het pensioenfonds heeft meerdere activiteiten uitbesteed aan externe partijen, onze uitbestedingspartners. Deze uitbestedingspartners kunnen activiteiten beter en/of tegen lagere kosten uitvoeren dan ons pensioenfonds zelf. Ook in het kader van functiescheiding kan het gewenst zijn activiteiten uit te besteden. Voorwaarden bij uitbesteding zijn onder meer dat de kwaliteit van de dienstverlening door de uitbestedingspartners gewaarborgd is en dat het bestuur 'in control' is ten aanzien van de uitbestede activiteiten. Het bestuur blijft te allen tijde eindverantwoordelijk voor de activiteiten van het pensioenfonds en houdt dan ook toezicht op uitbestedingspartners. Het pensioenfonds heeft het beleid rond uitbesteding vastgelegd in een uitbestedingsbeleid. Daarin is onder meer beschreven wat het doel en de reikwijdte is van het uitbestedingsbeleid, en wat de uitgangspunten zijn die worden gehanteerd in geval van uitbesteding en het proces dat daarbij wordt gevolgd. Als gevolg van de implementatie van privacywetgeving is in 2018 tevens beoordeeld voor welke uitbesteding gegevensverwerkersovereenkomsten nodig zijn.

De uitbesteding heeft betrekking op:

- Bestuursbureau: ondersteuning bij alle bestuurlijke processen en regievoering.
- Pensioenadministratie: werkgevers-, deelnemers- en uitkeringsadministratie en verslaglegging en communicatie.
- Vermogensbeheer: vermogensbeheer, bewaarneming, valutahedge, rente-overlay en beleggingsadvies.
- Compliance officer voor naleving van de gedragscode.
- Adviserend actuaaris.
- Waarmerkend actuaaris.
- Actuariële sleutelfunctiehouder.
- Accountant.

Tot besluit van deze paragraaf wordt verwezen naar bijlage 1 voor een opsomming van de uitbestedingspartners die aan het pensioenfonds zijn verbonden.

8.2 Goed pensioenfondsbestuur

De procedures rondom benoeming, ontslag en schorsing van bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht zijn vastgelegd in de statuten en de reglementen van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Deze reglementen zijn in het verslagjaar geëvalueerd en op punten herzien en aangescherpt.

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen gaat in op het besturen van een pensioenfonds, het intern toezicht daarop en over het afleggen van verantwoording over wat het pensioenfonds doet, gepland en gerealiseerd heeft. De Code is wettelijk verankerd in de Pensioenwet. In 2018 is de Code geactualiseerd en ingedeeld aan de hand van acht thema's. In bijlage 3 is uitgewerkt hoe het pensioenfonds de normen van de Code naleeft. Op enkele normen is een aanvullende toelichting gegeven; ook is een aantal normen specifiek toegelicht.

Geschiktheid en diversiteit

De gewenste complementaire geschiktheid van de bestuursleden is vastgelegd in het geschiktheidsbeleid. Daarin zijn ook de eisen vastgelegd die worden gesteld aan leden van de beleggingscommissie en bestuursleden die tevens sleutelfunctiehouder zijn. Het bestuur vindt permanente scholing noodzakelijk, voor het bestuur als geheel en voor bestuursleden afzonderlijk. Wij hebben in 2021 diverse heidagen gevolgd op het gebied van vermogensbeheer, duurzaam beleggen, het nieuwe pensioenstelsel en risicomanagement. Verder hebben de bestuursleden literatuur bijgehouden, seminars en lezingen op pensioengebied bijgewoond en ervaringen met andere bestuursleden uitgewisseld. Enkele bestuursleden hebben een opleiding gevolgd. In 2020 was het opleidingsplan bijgewerkt als onderdeel van het geschiktheidsplan en dit is in 2021 ten uitvoering gebracht.

Naast geschiktheid van de leden is diversiteit van de pensioenfondsorganen een belangrijk streven. Ons pensioenfonds kent hiervoor een beleid met de doelstelling om de samenstelling van de organen van het pensioenfonds wat leeftijd en geslacht betreft een zo goed mogelijke afspiegeling te laten zijn van het deelnemersbestand. Concreet betekent dit dat wij ernaar streven dat er ten minste één vrouw en ten minste één 40-minner zitting heeft in:

- a. het bestuur;
- b. het verantwoordingsorgaan; en
- c. de raad van toezicht.

In het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht hebben zowel mannen als vrouwen zitting. In deze pensioenfondsorganen hebben geen leden zitting die jonger zijn dan 40 jaar. Het bestuur vraagt voordragende partijen rekening te houden met de diversiteitsdoelstelling.

8.2.1 Beloningsbeleid

Het bestuur heeft een beloningsbeleid vastgesteld. Onderdeel daarvan is een regeling voor de beloning van bestuursleden. Het is voor de deelnemers en overige betrokkenen van belang dat de bestuursleden, als eindverantwoordelijke van een financiële instelling, professioneel opereren. Daar hoort ook een adequate beloning tegenover te staan. Onze beloning is in beginsel gebaseerd op de geschiktheid en tijdsbesteding. Er wordt gemiddeld uitgegaan van een dag per week. De beloningen bestaan uit vaste vergoedingen die periodiek geëvalueerd worden. De beloningen bevatten dus geen enkele prikkel die betrokkenen zouden kunnen uitnodigen of aanzetten tot het nemen van onnodige risico's alsmede niet-duurzaam gedrag. De actuele bedragen van de beloningen zijn openbaar gemaakt op de website van het pensioenfonds. Overigens in 2021 duidelijk geworden dat over de beloningen geen BTW meer hoeft te worden berekend. Daar waar dat wel was gebeurd, is dit gecorrigeerd. Dit heeft in 2021 tot een verlaging van de post bezoldigingen geleid ten opzichte van 2020. Eind 2021 is het beloningsbeleid geëvalueerd. Dit leidt in 2022 tot enkele aanpassingen.

8.2.2 Integriteitsbeleid en gedragscode

Het pensioenfonds kent een integriteitsbeleid, een beleid inzake belangenverstrengeling en een gedragscode. De gedragscode moet worden nageleefd door de (aspirant) leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht, (externe) leden van commissies, sleutelfunctiehouders en -vervullers en de medewerkers van het bestuursbureau. In de gedragscode worden regels en richtlijnen gesteld die belangenconflicten tussen het pensioenfonds en betrokkenen moeten voorkomen. Elke verbonden persoon verklaart jaarlijks schriftelijk de gedragscode na te leven. Wij hebben de rapportage inzake naleving van de gedragscode over 2021 in het bestuur besproken.

Incidenten- en klokkenluidersregeling

Het pensioenfonds heeft een incidenten- en klokkenluidersregeling vastgesteld. Deze regeling geeft aan welke stappen worden gevolgd als het vermoeden bestaat dat er sprake is van een incident binnen ons pensioenfonds. De regeling geeft aan hoe verbonden personen van het pensioenfonds incidenten kunnen melden en hoe met een melding wordt omgegaan en biedt waarborgen voor de bescherming van de verbonden persoon die melding maakt van een incident. In het verslagjaar zijn ons geen incidenten gemeld.

8.2.3 Zelfevaluatie en functioneringsgesprekken

In 2021 heeft het bestuur een bestuurlijke zelfevaluatie uitgevoerd onder begeleiding van een onafhankelijke externe consultant en in aanwezigheid van de directeur van het bestuursbureau. Deze zelfevaluatie bestond dit jaar uit een voorbereiding, een externe sessie op 16 november 2021 en een nabespreking in het bestuur. De zelfevaluatie was gericht op zowel het bestuurlijk functioneren, de commissiestructuur als de onderlinge samenwerking in het bestuur. Ook is de stapsgewijze overdracht van het voorzitterschap van de heer Hijlkema aan de heer Van Oostrom aan bod geweest. De opvolging van de zelfevaluatie staat begin 2022 gepland.

Aan het einde van 2021 hebben ook weer de jaarlijkse individuele functioneringsgesprekken plaatsgevonden tussen de voorzitter en alle bestuursleden.

8.2.4 Klachtenprocedure

Het bestuur heeft gezorgd voor een adequate interne klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is via de website van ons pensioenfonds. Onderdeel van de klachtenprocedure is de mogelijkheid van het instellen van beroep tegen een beslissing van het bestuur bij de Ombudsman Pensioenen. In het verslagjaar is er sprake geweest van één geschil dat is voorgelegd aan de geschillencommissie, die daarover in december 2021 uitspraak deed. Daarbij is het pensioenfonds in het gelijk gesteld. Verder is er geen sprake geweest van klachten en evenmin van veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.

8.2.5 Wet- en regelgeving

Het bestuur heeft in 2018 een kader geschetst om te kunnen voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Onder meer is daarbij beleid vastgesteld rond privacy en informatiebeveiliging. Toentertijd is ook de privacy officer aangesteld. Aan het pensioenfonds zijn in 2021 geen incidenten gemeld rond de verwerking van persoonsgegevens. Mochten zich in de toekomst wel incidenten voordoen, dan wordt hiervan melding gedaan aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). In het verslagjaar is er één datalek gemeld aan de AP. Deze melding had betrekking op een brief die door een bewoner is geopend maar bestemd was voor een deelnemer die inmiddels was verhuisd. Bij een datalek zien wij erop toe dat bij het verwerken van persoonsgegevens de gedragslijn van de Pensioenfederatie wordt gerespecteerd.

8.3 Toezichthouders

Het pensioenfonds staat onder toezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM), De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). In het verslagjaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. DNB en AFM hebben geen aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven. Er is geen bewindvoerder aangesteld. Het pensioenfonds had geen toestemming van de toezichthouder nodig bij het gebruik van de normale bevoegdheden.

AFM

De AFM is als toezichthouder belast met het bevorderen van een zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten, waaronder het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid.

De tekortkoming in de communicatie aan deelnemers over verlaging van het opbouwpercentage waar de AFM het pensioenfonds eind 2020 op wees, is in 2021 opgelost. Er wordt nu goed verwezen naar het gewijzigde pensioenreglement en de deelnemers worden ook beter geattendeerd op de mogelijkheid om het reglement op te vragen.

In 2021 heeft de AFM onderzoek gedaan naar de wijze waarop pensioenfondsen de kosten verantwoorden. Ons pensioenfonds heeft een brief van de AFM ontvangen waarin was aangegeven dat in het jaarverslag over 2019 de kosten niet geheel correct waren weergegeven c.q. verantwoord. Het bestuur heeft hierop actie ondernomen en in het jaarverslag 2020 de kostenverantwoording aangepast. De AFM heeft naar het pensioenfonds gereageerd dat de cijfers juist zijn verantwoord. Dezelfde, correcte methode is in dit verslag gehanteerd (hoofdstuk 7).

DNB

DNB is als toezichthouder belast met het prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële stevigheid van financiële ondernemingen. Doel is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. Het pensioenfonds legt daarom structureel alle

wijzigingen in statuten, reglementen, ABTN en de jaarstukken voor aan DNB. Verder informeert ons pensioenfonds DNB met de voorgeschreven rapportages periodiek over zijn financiële situatie.

Er is in 2021 met DNB onder meer contact geweest over de continuïteit van de bedrijfsvoering, de intrekking van de verplichtstelling, de ervaringen met de nieuwe commissiestructuur, en uiteraard over de toekomst van het pensioenfonds. In september en december 2021 hebben wij een periodiek overleg met de (nieuwe) toezichthouder van het pensioenfonds gehad, waar ook de risicoanalyse die DNB van het pensioenfonds heeft gemaakt aan bod kwam.

AP

De AP is de onafhankelijke toezichthouder in Nederland die de bescherming van persoonsgegevens bevordert en bewaakt. De AP houdt toezicht op de naleving van de wettelijke regels voor bescherming van persoonsgegevens.

De pensioenuitvoeringsorganisatie heeft namens het pensioenfonds in 2021 één datalek gemeld bij de AP. Deze melding had betrekking op een brief die door een bewoner is geopend maar bestemd was voor een deelnemer die inmiddels was verhuisd. Verder er zijn geen klachten over het pensioenfonds gemeld bij de AP.

Rotterdam, 23 juni 2022

Het bestuur van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart

De heer R. van Oostrom, voorzitter

De heer H.J.A.H. Hijlkema, vicevoorzitter

De heer C.H. Blokzijl

Mevrouw M.L.J. Braamkolk - van de Runstraat

De heer H.D. van der Knaap

De heer M.J.M. Koning

De heer M. Steketee

De heer M. Vos

9 Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan (verder: "het VO") van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart is ingesteld per 1 juli 2014 en rapporteert over zijn bevindingen en oordelen over het jaar 2021.

Het VO heeft zes leden: twee leden namens de aangesloten werkgevers, drie leden namens de deelnemers en één lid namens de pensioengerechtigden. Voor elk van de groeperingen kan een plaatsvervangend lid aanwezig zijn, deze heeft dan geen stemrecht. Er zijn twee vacatures voor de plaatsvervangende leden van de geledingen deelnemers en pensioengerechtigden.

Gedurende het verslagjaar hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

- Dhr. S. Lans is op 10 juni 2021 overleden. Hij was voorzitter en lid van het VO namens de werkgevers (BLN).
- Dhr. R. van den Boogaard is tijdelijk voorzitter geweest van 10 juni tot 7 december 2021.
- Dhr. E. Schelhaas is met algemene stemmen benoemd als voorzitter van het VO per 7 december 2021.

Op 10 juni 2021 hebben wij met grote droefheid vernomen dat onze voorzitter Stefan Lans is overleden.

Voor ons betekent het dat wij het moeten stellen zonder zijn deskundigheid in een immer goedlachse en vrolijke opgewektheid. Onze gedachten zijn echter bij zijn naasten en familie, voor wie het gemis nog veel groter is.

De lege plek die hij achterlaat in het verantwoordingsorgaan is aan het eind van het verslagjaar nog niet ingevuld. In december 2021 heeft de heer E. Schelhaas het voorzitterschap overgenomen, nadat de heer Van den Boogaard dit enkele maanden als plaatsvervangend voorzitter voor zijn rekening had genomen.

Het VO is aan het eind van het verslagjaar als volgt samengesteld:

Voorzitter:	Egbert Schelhaas	namens werkgevers (CBRB)
plv. Voorzitter:	Rien van den Boogaard	namens pensioengerechtigden (Nautilus)
Secretaris:	Jan van der Laan	namens deelnemers (Nautilus)
plv. Secretaris:	Gerard Schenk	namens deelnemers (Nautilus)
Lid:	Antoine Hermes	namens deelnemers (Nautilus)
plv. Lid:	Ingrid Blom	namens werkgevers (CBRB en BLN)

Conform het rooster van aftreden waren er gedurende het jaar 2021 geen aftredende leden van het VO. Er waren dan ook geen herbenoemingen. Dit zal in 2022 wel het geval zijn.

De openstaande vacatures per einde verslagjaar zijn:

- Lid namens de werkgevers (BLN).
- Plaatsvervangend lid namens de deelnemers (Nautilus)
- Plaatsvervangend lid namens de pensioengerechtigden (Nautilus).

Het VO geeft achteraf zijn oordeel over het handelen van het bestuur en de door het bestuur gemaakte beleidskeuzes voor de toekomst. Daarnaast heeft het VO adviesrechten die in de statuten en het Reglement Verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd.

Tevens legt het bestuur verantwoording af over de naleving van de Code Pensioenfondsen 2018, principes voor goed pensioenfondsbestuur zoals vastgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid. Hierin zijn onder meer de frequentie van het overleg met het bestuur, het recht op informatie en overleg met externe deskundigen, de te behandelen onderwerpen met betrekking tot het beleid alsmede de verantwoording aan het Verantwoordingsorgaan vastgelegd. Het VO baseert zijn oordeel op het jaarverslag van het pensioenfonds, de jaarrekening, de bevindingen van de Raad van Toezicht en overige informatie.

Het oordeel van het VO wordt tenminste één maal per jaar schriftelijk vastgelegd in het jaarverslag van het pensioenfonds en samen met de reactie van het bestuur daarop, op korte termijn bekend gemaakt aan de bij het VO betrokken belangengroepen. Daarnaast wordt het goedgekeurde jaarverslag van het pensioenfonds geplaatst op de website van het pensioenfonds.

Het VO heeft in 2021 onder andere gebruik gemaakt van het adviesrecht ten aanzien van:

- de samenstelling van de feitelijke premies en de hoogte van de premiecomponenten
- profielschets lid raad van toezicht
- herijking van het beloningsbeleid.

Onderlinge vergaderingen en overleg met het bestuur

In het verslagjaar 2021 is er zeven keer onderling vergaderd en eenmaal overlegd in een gezamenlijke vergadering met het bestuur en de raad van toezicht. Ook is er een gezamenlijk informeel overleg geweest op de heidag van 12 maart 2021. Ook zijn er twee opleidingsmiddagen geweest waar uitgebreid stil is gestaan bij de rol van het VO bij de beëindiging van de verplichtstelling en de overgang naar het nieuwe Pensioenstelsel. Verder hebben op verzoek van het VO de leden van het bestuur de vergaderingen van het VO kort bezocht om toelichting te geven op belangrijke zaken en actuele ontwikkelingen binnen het pensioenfonds. Er is ook regelmatig overleg tussen de voorzitters van het bestuur, de raad van toezicht en het VO.

Een delegatie van het VO neemt deel aan de klankbordgroep van het pensioenfonds. De klankbordgroep bestaat uit een aantal deelnemers, werkgevers vertegenwoordiging uit het bestuur en het bestuursbureau van het fonds. In 2021 hebben er twee bijeenkomsten plaatsgevonden.

Alleen de twee opleidingsmiddagen en de laatste vergadering van het jaar hebben fysiek plaatsgevonden, alle overige bijeenkomsten hebben vanwege de coronapandemie in goede orde, maar onder lastige omstandigheden plaatsgevonden via een videoconference.

Daarnaast is het VO door het bestuur op de hoogte gesteld van:

- dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad
- besluitvorming over de parameters 2021 / premiebeleid / toeslagverlening per 1 januari 2022
- toekomst van het fonds i.v.m. eindigen verplichtstelling per 1 januari 2025 en het nieuwe Pensioenstelsel
- financiële en actuariële analyses
- discussie over de toekomstvisie
- beleggingsbeleid 2022 / risicohouding (ambities/ risico's en zekerheden)
- communicatiejaarplan 2022
- transitie en implementatie pensioenadministratie.

Aandachtspunten 2021

Het VO had voor 2021 de volgende aandachtspunten benoemd:

- Toekomst van het fonds
- Pensioencommunicatie
- Rol VO bij de overgang naar het nieuwe Pensioenstelsel.

Bevindingen, Conclusies en aandachtspunten van het Verantwoordingsorgaan

1. Communicatie

Aan de klankbordgroep wordt deelgenomen door enkele leden van het VO. De planning is om dan twee maal per jaar bij elkaar te komen. Onze bevinding is dat dit in goede orde is verlopen.

2. Toekomst pensioenfonds

De sociale partners vinden het van belang de mogelijkheid van pensioendeelname te houden, ook na het vervallen van de verplichtstelling. Dit kan ook een andere toezegging betekenen en een andere uitvoerder zijn dan via het Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart. Omdat de verplichtstelling per 1 januari 2025 vervalt zal ook uiterlijk per deze datum moeten worden voorzien in een alternatief.

3. Scholing

Ook dit jaar is er weer het nodige gedaan aan scholing om de noodzakelijke kennis en ervaring te onderhouden die nodig is om goed te kunnen functioneren in het VO. De studiemiddagen in oktober en november 2021 zijn gebruikt om dieper in te gaan op de rol van het VO bij de beëindiging van de verplichtstelling en de sluiting van de pensioenregeling per 1 januari 2025. Op de heidag is er dieper ingegaan op de gevolgen van de intrekking van de verplichtstelling en de voorbereiding hierop.

Tevens is er gekeken naar de diverse scenario's voor na de intrekking, zoals voortzetting van een vrijwillig fonds, overgang naar een derde partij (verzekeraar) of als slapend fonds verder gaan.

4. Procedure voormalige pensioenuitvoeringsorganisatie

De hoger beroep procedure welke het bestuur heeft aangespannen in de zaak met de voormalige pensioenuitvoeringsorganisatie Syntrus Achmea vanwege de extra gedeclareerde uren, loopt nog. Het VO volgt dit met grote belangstelling.

5. Overlegstructuur

In iedere vergadering zijn één of meerdere personen van het bestuur kort aanwezig om toelichting te geven op de besluiten van het bestuur en antwoorden te geven op vragen die er bij het VO leven. Het VO waardeert dit zeer.

6. Aanpassing premies en opbouwpercentage

Aan het einde van dit verslagjaar is door sociale partners besloten dat de premie ongewijzigd blijft op 22,5% voor het jaar 2022. Het opbouwpercentage blijft in 2022 gelijk aan dat van 2021, namelijk 0,96%.

7. Samenwerking sociale partners en bestuur

De samenwerking tussen enerzijds de sociale partners en anderzijds het bestuur is goed naar onze indruk. Nu de huidige vorm van het pensioenfonds zijn einde nadert, treedt het bestuur vaker in overleg met de sociale partners om te kijken hoe nu verder. Het VO acht het van groot belang dat er een goede relatie blijft tussen beide partijen in het kader van de toekomst van het fonds.

8. Toeslagverlening

Voor 2022 wordt een toeslag verleend van de volledige prijsinflatie zijnde 3,28%. Daarboven is er nog ruimte voor een extra toeslag van 0,3%. Dit levert een totale toeslagverlening op van 3,58%.

9. Communicatie buitenlandse werknemers

Vorig jaar hebben wij vanwege de problematiek rond de communicatie met de buitenlandse werknemers veel aandacht besteed aan de bereikbaarheid van met name de nabestaanden van deze werknemers in geval van overlijden van de werknemer of ex-werknemer.

Dit omdat de nabestaanden vaak niet bekend zijn met de opgebouwde rechten en hoe het pensioen aan te vragen. Dit jaar zijn wij daar verder mee gegaan en blijft het onze aandacht houden.

10. Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid is, zoals afgesproken in 2018, toe aan een herijking. In december 2021 heeft het bestuur voorgesteld om een indexatie toe te passen op basis van de loonindex verzekeraars en pensioenfondsen in plaats van een nieuw kostbaar benchmark onderzoek uit te voeren. Tevens heeft het bestuur voorgesteld om een additionele beloning te kunnen toekennen aan specifieke bestuursleden als zij extra werkzaamheden bovenop hun reguliere taken gaan verrichten voor de toekomst van het pensioenfonds. Tenslotte heeft het bestuur voorgesteld om over te willen stappen van een driejaarlijkse ijking naar een jaarlijkse indexering. De advisering hieromtrent loopt door naar 2022.

Oordeel

Nu het pensioenfonds per 1 januari 2025 zijn verplichtstelling verliest en daarna niet in op de huidige voet verder zal gaan, is een goed overleg tussen bestuur enerzijds en de sociale partners anderzijds van groot belang. Naar ons oordeel maakte het bestuur werk van de toekomst van het pensioenfonds, zowel intern als in haar activiteiten richting sociale partners en ministerie(s).

Onze conclusie is dat het bestuur een zorgzaam, opbouwend en kostenbewust beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen evenwichtig zijn afgewogen. Ook heeft het VO de rapportage over het jaar 2021 van de raad van toezicht ontvangen. Naar het oordeel van het VO geeft dit een goed overzicht van zijn gedane werkzaamheden en taken. Het VO is verheugd met de (pro)actieve houding van de raad en neemt een inhoudelijk sterke toezichthouder waar.

Rotterdam, 23 juni 2022

Namens het Verantwoordingsorgaan van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart,

De heer E. Schelhaas
Voorzitter

De heer J. van der Laan
Secretaris

9.1 Reactie bestuur

In juni 2021 hebben wij met verslagenheid kennis genomen van het overlijden van onze zeer gewaardeerde voorzitter van het verantwoordingsorgaan Stefan Lans in juni 2021. Daarnaast hebben er voor het pensioenfonds meer markerende gebeurtenissen plaatsgevonden het afgelopen jaar, met alle reden van dien om alle gremia goed aangehaakt te houden en kort op de bal af te stemmen. Van het oordeel van het verantwoordingsorgaan hebben wij met waardering kennisgenomen. We hebben de intensiteit van onze samenwerking met het VO verder zien toenemen. De onderlinge contacten leveren in onze ogen een positieve bijdrage aan het besluitvormingsproces. Die contacten – waaronder de aanwezigheid bij de vergaderingen van het verantwoordingsorgaan – zetten wij in 2022 graag op dezelfde wijze voort. We blijven het verantwoordingsorgaan nauw betrekken bij de ontwikkelingen rondom de toekomst van het fonds.

Wij zijn het verantwoordingsorgaan erkentelijk voor de manier waarop betrokkenheid wordt getoond bij de belangen van werknemers die buiten Nederland woonachtig zijn. Dit onderwerp krijgt mede als gevolg daarvan binnen het communicatieplan bijzondere aandacht. En wij danken het VO voor de positief kritische feedback bij de herijking van het beloningsbeleid. Met het oog op de uitdagingen waar het pensioenfonds zich in de toekomst voor ziet gesteld, zullen wij de goede samenwerking met het verantwoordingsorgaan blijven voortzetten.

10 Raad van toezicht

Het jaar 2021 is het jaar waarin het formele besluit door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid werd genomen om de verplichtstelling van het fonds per 1-1-2025 in te trekken. Een groot deel van de strategische agenda in 2021 stond dan ook in het teken van dit besluit. Er hebben veel gesprekken plaatsgevonden binnen het bestuur, met sociale partners, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht over de toekomst van het fonds. Daarbij speelt op de achtergrond de nadere invulling van het pensioenakkoord, gericht op een overgang van een groot deel van de sector naar een meer individueel pensioencontract.

Wij willen op deze plek, aan het begin van deze rapportage, stilstaan bij het overlijden van Stefan Lans. Wij denken aan hem terug als een aimabele voorzitter van het VO met grote betrokkenheid bij het fonds.

Werkwijze raad van toezicht

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is tenminste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. De raad van toezicht staat daarnaast het bestuur met raad ter zijde.

De raad van toezicht heeft in 2021 zevenmaal vergaderd in eigen kring. Actualiteiten en bestuurlijke ontwikkelingen werden besproken met de directeur van het bestuursbureau en met individuele bestuursleden die aansloten bij de vergadering van de raad. Daarnaast zijn een of meerdere leden van de raad van toezicht aanwezig geweest bij bestuursvergaderingen, commissievergaderingen en een overleg met het verantwoordingsorgaan. De raad van toezicht was voorts aanwezig op de heidag, samen met het verantwoordingsorgaan, waar strategische vraagstukken werden besproken.

Thema's 2021

In 2021 heeft de raad van toezicht in het toezicht bijzondere aandacht geschonken aan de volgende onderwerpen.

1. De financiële ontwikkeling van het fonds

Na het hectische jaar 2020 was 2021 het jaar van financieel herstel. De actuele dekkingsgraad steeg naar 129,9% per einde jaar. De beleidsdekkingsgraad ging halverwege het jaar over de grens van het vereist eigen vermogen heen, waardoor het herstelplan bij DNB kon worden afgemeld. De raad van toezicht is verheugd te constateren dat de sterk verbeterde financiële positie volledige toeslagverlening -met daarbovenop zelfs een extra toeslag- mogelijk heeft gemaakt, in totaal 3,58%, hoger dan bij de meeste andere pensioenfondsen. Conform het in 2020 herijkte premiebeleid zijn premie en opbouw ook voor 2022 gehandhaafd op 22,5% respectievelijk 0,96%. De raad van toezicht waardeert deze consistente lijn en de gezonde premiedekkingsgraad. De jaarlijkse haalbaarheidstoets is in april 2021 in het bestuur besproken.

2. Governance en functioneren bestuur

In 2021 is gestart met de nieuwe commissiestructuur. De professionalisering van het bestuursbureau en het meer uitgewerkte beleid richting AZL brachten meer balans tussen operationele aandacht en strategische focus. De raad van toezicht ziet nog ruimte voor verdere verbetering, zowel in het opeisen als loslaten van betrokkenheid bij bepaalde onderwerpen.

De raad van toezicht vindt het positief dat binnen het bestuur op verschillende manieren stilgestaan wordt bij het eigen functioneren.

Begin 2021 verliet één bestuurslid het fonds en werden drie bestuurders herbenoemd, met goede afspraken over opvolging en overdracht. Gedurende het jaar is de voorzittershamer overgedragen. En aan het eind van het jaar werd de vacature in het bestuur opgevuld door het aspirant-bestuurslid dat al enige tijd meedraaide in het bestuur. Eind 2022 treden twee bestuursleden met lange betrokkenheid bij het fonds af. Hier wordt met de voordragende partijen het gesprek over gevoerd.

In verband met het bereiken van de maximale termijn van één van de leden van de raad van toezicht is een profiel vastgesteld voor een nieuw lid en is de werving gaande.

Eind van het jaar vond de driejaarlijkse evaluatie van het beloningsbeleid plaats. Het bestuur heeft een aantal aanpassingen voorgelegd ter advisering aan het verantwoordingsorgaan. Het bestuur praat hier begin 2022 met het verantwoordingsorgaan over door.

3. Strategie pensioenfonds en toekomstvisie bestuur

Vanwege te lage representativiteit besloot de minister van SZW op 24 augustus 2021 dat de verplichtstelling van het fonds per 1 januari 2025 wordt ingetrokken. De sociale partners bepalen de inhoud van de regeling en willen de tijd benutten om nog onder de verplichtstelling een nieuwe pensioenregeling in te voeren. Zo beogen zij werkgevers en deelnemers alvast te laten wennen aan de nieuwe regeling en ook na de verplichtstelling aan zoveel mogelijk van hen pensioen te kunnen blijven bieden. Het bestuur heeft primair de verantwoordelijkheid voor de reeds opgebouwde rechten en moet beslissen of het evenwichtig is een nieuwe regeling te gaan uitvoeren. Het bestuur is zich bewust van die eigen verantwoordelijkheid.

In 2021 is gewerkt aan een ambitieus projectplan dat aanvankelijk uitging van een ingangsdatum van een nieuwe regeling per 1 januari 2023. Omdat sociale partners langer de tijd nodig bleken te hebben voor het maken van afspraken over aard en inhoud van de regeling, verschuift de eerst mogelijke startdatum naar 1 januari 2024. In afwachting van verdere besluitvorming door de sociale partners vinden alleen die onderdelen van het projectplan doorgang die ook een rol spelen bij het terugvalscenario, zijnde de sluiting van de regeling na einde verplichtstelling.

De raad van toezicht ziet dat het bestuur het verantwoordingsorgaan en de raad goed meeneemt in dit complexe vraagstuk. De raad van toezicht vindt het belangrijk dat het bestuur zich goed laat bijstaan door (externe) deskundigheid voor zowel procesbegeleiding als besluitvorming.

4. Risicobeheersing

Het integraal risicomanagement functioneert op een volwassen niveau. Een bestuurslid is sleutelfunctiehouder risicobeheer en samen met de externe vervuller rapporteert hij aan het bestuur. De raad van toezicht is van mening dat zij op serieuze wijze invulling geven aan hun rol in het kader van IORP II. De 2e lijn heeft door middel van meerdere sessies het risicobewustzijn bij de 1e lijn verhoogd. De raad van toezicht moedigt dat aan en constateert dat aanscherping van de rolverdeling tussen de 1e en de 2e lijn in sommige gevallen nog aandacht behoeft.

In 2021 is de wettelijk verplichte Eigen Risicobeoordeling uitgevoerd en vastgesteld. In een speciale studiedag van het bestuur zijn de strategische risico's herijkt en verschillende toekomstscenario's beoordeeld. De raad van toezicht kijkt terug op een zorgvuldig doorlopen proces met een gedegen ERB als resultaat. Aandachtspunt is om kritisch naar de risicohouding van het fonds te kijken, nu de horizon van het fonds kort lijkt. Het bestuur geeft hier opvolging aan.

De raad van toezicht heeft verder geconstateerd dat het Integraal Risicomanagement (IRM) document is geactualiseerd en dat het bestuur de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) heeft besproken.

De 3e lijn wordt ingevuld door een externe sleutelfunctiehouder interne audit, die in 2021 zijn eerste volledige jaar doormaakte met eigen audits en met ondersteuning van het platform Assurance Diensten van AZL. De raad van toezicht is van mening dat de sleutelfunctiehouder interne audit zijn werk gestructureerd en onafhankelijk uitvoert.

5. Vermogensbeheer

Net als voorgaande jaren heeft een delegatie van de raad van toezicht ook in 2021 een vergadering van de beleggingscommissie bijgewoond en geconstateerd dat deze naar behoren functioneert. In 2021 werd, met de ALM-studie en het strategisch beleggingsbeleid van 2020 als basis, geprofiteerd van het doorzettend herstel van de financiële markten na een hectisch 2020. Daarmee was er ruimte voor diepgang op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (ESG). Bij de classificatie van de beleggingen onder de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) koos het bestuur ervoor de pensioenregeling te kwalificeren als een financieel product dat niet als duurzaam wordt gepromoot ("opt out"). De raad van toezicht begrijpt deze keuze. Verder was er aandacht voor de beheersing van klimaatrisico's, waarbij reductie van gevoeligheid voor die risico's binnen de strategische allocatie slechts zeer beperkt mogelijk bleek.

In de operatie heeft het bestuur moeten kampen met administratieve problemen bij custodian CACEIS. De raad van toezicht heeft geconstateerd dat het bestuur hier scherp bovenop zat en dusdanige alternatieven heeft ingezet dat de bestuurbaarheid gewaarborgd bleef.

Nu bekend is dat de verplichtstelling per 1 januari 2025 wordt ingetrokken, vindt de raad van toezicht het terecht dat het bestuur onderzoekt in welke toekomstscenario's reduceren van het risicoprofiel wenselijk is. Eventuele derisking zal goed onderbouwd moeten worden met evenwichtige afweging van belangen.

6. Uitbesteding aan AZL

In 2021 is uitvoerig met uitvoeringsorganisatie AZL gesproken over een nieuwe uitbestedingsovereenkomst, die rekening houdt met de verschillende uitvoeringsscenario's waar het fonds de komende jaren mee te maken kan krijgen. Bij die uitvoeringsscenario's wordt ook rekening gehouden met de mogelijkheid dat sociale partners keuzes maken die niet door de huidige uitbestedingspartijen kunnen worden uitgevoerd. De nieuwe overeenkomst met AZL kent een looptijd tot en met 31 december 2024 wanneer de verplichtstelling eindigt.

De raad juicht toe dat er verdere stappen worden gezet in de invulling van het handhavingsbeleid. De balans tussen beheersing van het 'geen premie wel recht' risico enerzijds en belasting van het bestuur met operationele zaken anderzijds is hierbij van belang.

De raad van toezicht heeft kennisgenomen van de in 2021 uitgevoerde audit op de uitbesteding pensioenbeheer door de sleutelfunctiehouder interne audit en het van het eindoordeel dat uitkwam op voldoende. De raad ziet zelf het monitoren van datakwaliteit als belangrijk aandachtspunt, mede gelet op een mogelijke nieuwe regeling en een mogelijke collectieve waardeoverdracht in de toekomst.

7. Stakeholdermanagement

Zowel in de communicatie met deelnemers en werkgevers, met sociale partners als met het verantwoordingsorgaan werden in 2021 goede stappen gezet naar het oordeel van de raad van toezicht.

Het streven naar zoveel mogelijk digitale communicatie kende in 2021 de positieve ontwikkeling dat er wederom weer meer e-mailadressen werden verzameld en steeds meer deelnemers digitale notificaties krijgen. Er werd ook een pilot met een pensioensprekuren gedaan, wat de raad een waardevol initiatief vindt met name voor oudere werknemers. Het bestuur stelde het communicatiejaarplan voor 2022 vast, waarin aandacht is voor dialoog met deelnemers en werkgevers: erg belangrijk in het licht van de vele ontwikkelingen die spelen.

Het bestuur heeft gewerkt aan een constructieve samenwerking tussen bestuur en sociale partners, waarbij het bestuur goed oog houdt voor de eigen verantwoordelijkheid over de opgebouwde rechten. De gelegde basis voor samenwerking is voor 2022 cruciaal om tot goede besluitvorming over de toekomst van het fonds en de pensioenvoorziening te komen. Bestuur en sociale partners werken ook samen aan gerichte communicatie over de toekomst van het fonds.

De relatie tussen het verantwoordingsorgaan en het bestuur is goed. Het aansluiten van bestuursleden bij het verantwoordingsorgaan wordt gewaardeerd. De raad van toezicht heeft met name de inbreng van het verantwoordingsorgaan in de discussie over het beloningsbeleid en de vasthoudende aandacht voor de relatief grote groep buitenlandse deelnemers en hun partners zeer gewaardeerd. Ook bij de inrichting van de selectieprocedure voor een nieuw lid van de raad van toezicht was sprake van een goed samenspel.

Tot slot constateert de raad van toezicht dat het bestuur goed contact onderhoudt met externe toezichthouders DNB en AFM.

Goed pensioenfondsbestuur (normen)

De raad van toezicht constateert dat het bestuur gekeken heeft waar het de normen uit de Code Pensioenfondsen naleeft en toepast en waar niet. Het bestuur heeft daarbij voldoende beargumenteerd aangegeven waarom het niet aan bepaalde normen voldoet en onderneemt waar nodig en mogelijk actie. Het bestuur legt hierover verantwoording af in zijn bestuursverslag.

Opvolging aanbevelingen rapport 2020

De raad van toezicht heeft vastgesteld dat het bestuur voldoende opvolging heeft gegeven aan de oproep van de raad van toezicht om bij het vormgeven van de toekomst van het fonds goed zicht te houden op de eigen rol en verantwoordelijkheid van het fonds waarbij de missie en visie van het fonds telkens richtinggevend zijn. Ook constateert de raad van toezicht dat het bestuur gehoor heeft gegeven aan de oproep de benodigde stappen te zetten met het bestuur als geheel, waarbij het verantwoordingsorgaan en de raad nauw worden betrokken bij het proces.

Tot slot

De raad van toezicht wil het bestuur, het verantwoordingsorgaan en het bestuursbureau bedanken voor de plezierige en constructieve samenwerking het afgelopen jaar.

De raad van toezicht beseft dat 2022 een uitdagend jaar wordt voor het fonds. Zowel op de inhoud als op de relatie (binnen bestuur, tussen gremia en met sociale partners) kunnen er spanningen ontstaan en zal er veel werk verzet moeten worden. De raad van toezicht roept het bestuur op een goede balans te vinden tussen samen optrekken met de sociale partners en het nemen van eigen verantwoordelijkheid voor de toekomst van het fonds.

De raad van toezicht heeft er vertrouwen in dat het bestuur het besluitvormingsproces, en daarop aansluitend een implementatietraject, zorgvuldig zal aanpakken en zal het bestuur waar gewenst met raad bijstaan.

In 2022 zal de raad van toezicht, naast zijn wettelijke en statutaire toezichtstaak, aan de volgende thema's in het bijzonder aandacht besteden:

- Toekomst fonds
- Governance
- Uitbesteding
- Duurzaamheid.

Rotterdam, 23 juni 2022

Mevrouw K. Bitter

De heer E.E. Hagen

Mevrouw C.M. Mulder-Volkers (voorzitter)

10.1 Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt de raad van toezicht wederom voor zijn constructieve bijdrage in 2022. Het rapport van de raad is besproken tijdens de bestuursvergadering van 14 maart 2022 en was herkenbaar voor het bestuur. Het is prettig te constateren dat de eerdere bevindingen van de raad van toezicht niet alleen zijn opgevolgd in het verslagjaar, maar ook hebben geleid tot zichtbare verbeteringen (zoals ook door de raad opgemerkt).

Mede daarom ook waardeert het bestuur de concrete aanbeveling van de raad van toezicht voor 2022 om bij het vormgeven van de toekomst van het fonds goed zicht te houden op de eigen rol en de eigen verantwoordelijkheid als fondsbestuur. Het is evident dat de toekomst van het pensioenfonds het belangrijkste speerpunt is voor 2022; het bestuur zal de stappen richting de toekomst zetten in nauwe samenwerking met de raad en met het verantwoordingsorgaan. Het bestuur stelt de samenwerking en de dialoog met de raad van toezicht in dit proces bijzonder op prijs. Ook ten aanzien van andere onderwerpen weet het bestuur zich gesteund door de inhoudelijke expertise van de leden van de raad.

11 Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart statutair gevestigd te Rotterdam de jaarrekening over boekjaar 2021 eindigend op 31 december 2021. In hoofdstuk 12 volgen de verklaringen van de waarmede actuaire en van de certificerende accountant van het pensioenfonds.

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2021	2020
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Vastgoedbeleggingen	200.262	164.366
Aandelen	485.080	473.520
Vastrentende waarden	611.047	575.422
Derivaten	15.020	48.573
	1.311.409	1.261.881
Vorderingen en overlopende activa [2]	11.066	10.866
Liquide middelen [3]	40.571	28.397
Totaal activa	1.363.046	1.301.144

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves [4]	302.241	204.187
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	1.014.948	1.050.659
Overige technische voorziening [6]	199	194
	1.015.147	1.050.853
Kortlopende schulden en overlopende passiva [7]	45.658	46.104
Totaal passiva	1.363.046	1.301.144

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [8]		
Directe beleggingsopbrengsten	14.700	16.408
Indirecte beleggingsopbrengsten	47.613	124.099
Directe kosten van vermogensbeheer	-1.084	-1.184
	61.229	139.323
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [9]	25.092	28.687
Saldo van overdrachten van rechten [10]	-144	-7
Pensioenuitkeringen [11]	-20.365	-19.388
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [12]		
Wijziging rentecurve	68.991	-138.236
Benodigde intresttoevoeging	5.644	3.108
Inkoop nieuwe pensioenaanspraken	-23.046	-19.367
Binnenkomende waardeoverdracht	-1.094	-276
Uitgaande waardeoverdracht	1.166	339
Toename voorziening toekomstige kosten	-763	-638
Vrijval excassokosten	715	678
Uitkeringen	20.416	19.355
Actuarieel resultaat op sterfte	1.074	1.565
Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	-714	-74
Actuarieel resultaat op mutaties	311	223
Toeslagverlening	-37.208	-27
Wijziging sterftegrondslagen	0	36.551
Overige mutaties technische voorzieningen	219	-3.694
	35.711	-100.493

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2021	2020
Mutatie overige technische voorzieningen [13]	-5	-8
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [14]	-3.470	-3.066
Overige baten en lasten [15]	6	44
Saldo van baten en lasten	98.054	45.092
Resultaatbestemming		
Algemene reserve	98.054	45.092

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2021	2020
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	24.595	24.809
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.197	354
Overige ontvangsten	2	17
	25.794	25.180
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen en afkopen	-20.181	-19.191
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.341	-360
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.321	-3.069
	-24.843	-22.620
Totaal pensioenactiviteiten	951	2.560
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	14.990	16.953
Verkopen en aflossingen beleggingen	528.029	204.469
Ontvangen cash collateral	0	31.929
	543.019	253.351
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-493.950	-241.311
Kosten van vermogensbeheer	-1.112	-1.128
Betaald cash collateral	-36.734	0
	-531.796	-242.439
Totaal beleggingsactiviteiten	11.223	10.912
Mutatie liquide middelen	12.174	13.472
Saldo liquide middelen 1 januari	28.397	14.925
Saldo liquide middelen 31 december	40.571	28.397

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Inleiding

Het doel van het pensioenfonds, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41126757, statutair gevestigd te Rotterdam is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds invaliditeitsuitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van het pensioenfonds. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de branche Rijn- en Binnenvaart verplicht aangesloten werkgevers. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de in de branche verplicht gestelde pensioenregeling. Het vestigingsadres van het pensioenfonds is Akerstraat 92, 6411 HD Heerlen.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Waardering

Algemene grondslagen

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2021. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. De gevolgen van de corona-pandemie brengen geen onzekerheden van materieel belang met zich mee die gereide twijfel kunnen doen ontstaan over het vermogen van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de stichting. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd volgens het kostprijsmodel. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de (geamortiseerde) kostprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien,

indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Stelselwijzigingen

In 2021 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Schattingwijzigingen

In 2021 waren geen schattingswijzigingen van toepassing. In 2020 is de voorziening verlaagd met 36.551 als gevolg van de schattingswijziging door toepassing van de aangepaste prognosetafel AG2020 (26.763), voorheen AG2018, en aanpassing van de ervaringssterfte (9.788).

Opname van een actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld en indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een financieel actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta worden omgerekend naar Euro tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in buitenlandse valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in vastgoed beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

De ter beurse genoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurse genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden en aandelen in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor participaties in hypotheekfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Leningen op schuldbekentenis worden gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de contante waarde van de met vervroegde aflossing aangepaste kasstromen, verdisconteerd tegen de rente op staatsobligaties met vergelijkbare looptijden inclusief eventuele opslagen, behorende bij het risicoprofiel van de leningen.

Deposito's worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor deposito's is het verschil tussen marktwaarde en nominale waarde in het algemeen gering.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen. In deze waarderingsmodellen wordt voor de contante waarde berekening gebruik gemaakt van waarneembare marktdata.

RJ 610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven. De derivaten met een negatieve waarde zijn opgenomen in de post "kortlopende schulden en overlopende passiva".

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen de banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. In vreemde valuta luidende liquide middelen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Verwezen wordt verder naar de prijsgrondslagen voor buitenlandse valuta. Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de onderneming, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Algemene reserve

Het jaarlijkse resultaat volgens de staat van baten en lasten wordt toegevoegd aan, of onttrokken uit de algemene reserve.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum

onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde nominale rentetermijnstructuur per 31 december 2021. Bij de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de te bereiken pensioenaanspraken. Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen en een fondsspecifieke correctie voor ervaringssterfte.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

De voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Intrest

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo jaar. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord in de mutatie "wijziging rentecurve". De gewogen gemiddelde rente ultimo 2021 bedraagt 0,60%.

Intresttoevoeging

Onder het FTK is de intresttoevoeging gelijk aan de 1-jaars rente primo boekjaar. Op basis van de DNB rentetermijnstructuur is deze rente gelijk aan 0,533% negatief (2020: 0,324% negatief).

Sterfte

Voor mannen en vrouwen zijn de overlevingskansen ontleend aan de door het Actuariel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2020 waarop fondsspecifieke ervaringssterfte (op basis van het Willis Towers Watson ervaringssterfmodel 2020) wordt toegepast.

Gehuwdheid

Voor het latente partnerpensioen behorende bij niet-ingegaan ouderdomspensioen wordt het onbepaalde partnersysteem gehanteerd, uitgaande van gehuwdheidsfrequenties volgens de CBS-cijfers 2013. Op de pensioenleeftijd wordt een partnerfrequentie

van 100% gehanteerd in verband met de mogelijkheid tot uitruil. Na pensionering wordt de werkelijke burgerlijke staat aangehouden (bepaalde partnersysteem).

Uitkeringen

De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.

Leeftijden

De leeftijden worden in maanden nauwkeurig bepaald.

Leeftijdsverschil

Uitgangspunt is dat de vrouw drie jaar jonger is dan de man.

Kosten

In de voorziening pensioenverplichtingen is een kostenvoorziening begrepen van 3,5% (2020: 3,5%) van de netto voorziening.

Overige technische voorzieningen

Naast de voorziening pensioenverplichtingen heeft Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart de Voorziening spaarfonds voor gemoedsbezwaarden opgenomen in de balans.

Dit betreft een spaarregeling voor deelnemers die niet verzekerd willen zijn. Op de pensioenleeftijd wordt het gespaarde bedrag in 15 jaar uitbetaald.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste opname gewaardeerd op reële waarde. Na eerste opname worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Schuld in verband met niet-gevraagde pensioen

Het fonds heeft een aanvullende schuld opgenomen voor de financiering van niet-opgevraagde pensioenen die in de toekomst mogelijk alsnog opgevraagd worden. Deze schuld is gelijkgesteld aan de hoogte van de niet-uitgekeerde pensioenen over de jaren 2020 en 2021 en is per 31 december 2021 gelijk aan 347 (2020: 181).

Resultaatbepaling

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten vermogensbeheer

Dit betreffen de vermogenskosten waarvoor het pensioenfonds facturen ontvangt. Kosten die ten laste van beleggingsfondsen worden gebracht, zijn niet afzonderlijk gepresenteerd.

Voorzover de transactiekosten niet zijn gefactureerd wordt gebruik gemaakt van inschattingen conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Inkoop nieuwe pensioenaanspraken

Inkoop nieuwe pensioenaanspraken betreft aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd op basis van de grondslagen primo jaar.

Benodigde intresttoevoeging

De benodigde intresttoevoeging wordt berekend over de beginstand van de voorziening pensioenverplichtingen en de mutaties hierin gedurende het jaar.

Vrijval excassokosten en uitkeringen

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoerings- en administratiekosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze posten betreffen de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Bestemming van het saldo

Het saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is een overzicht dat de ingaande en uitgaande geldstromen (mutatie in de liquide middelen) per activiteit weergeeft. Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Tot de aan het fonds verbonden partijen behoren de bestuurders van het fonds, de directeur van het bestuursbureau en de bij het fonds aangesloten ondernemingen (de aan de pensioenregeling betalende werkgevers).

Transacties met (voormalige) bestuurders en directeur bestuursbureau

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

De directeur van het bestuursbureau is aangemerkt als medebeleidsbepaler van het fonds, maar is niet in dienst van het fonds en ontvangt ook geen andere beloning vanuit het fonds. Hij ontvangt zijn beloning van zijn werkgever Montae & Partners B.V. waarmee het fonds een uitbestedingsovereenkomst heeft gesloten.

Transacties met de aangesloten ondernemingen

De aangesloten ondernemingen zijn gehouden tot meebetalen aan de pensioenregeling, en daarmee verbonden aan het fonds. In het uitvoeringsreglement c.q. de uitvoeringsovereenkomst tussen het fonds en de aangesloten ondernemingen is met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling vastgelegd:

- de wijze waarop de premie wordt vastgesteld;
- de wijze waarop en de termijnen waarbinnen de premie moet worden voldaan;
- de procedures die van toepassing zijn bij het niet-nakomen van de verplichting tot premiebetaling;
- procedures die gelden bij het opstellen en wijzigen van het pensioenreglement;
- voorwaarden waaronder toeslagverlening plaatsvindt; en
- uitgangspunten en procedures die van toepassing zijn op besluitvorming over vermogensoverschotten en -tekorten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/ Verstrekk- ingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2021
Vastgoedbeleggingen						
Vastgoed beleggingsfondsen	164.366	4.561	-121	-2	31.458	200.262
Aandelen						
Aandelen beleggingsfondsen	473.520	349.834	-423.334	29.189	55.871	485.080
Vastrentende waarden						
Vastrentende beleggingsfondsen	210.140	73.175	-10.187	-1	212	273.339
Obligaties	365.282	94.206	-96.898	-1.640	-23.242	337.708
	575.422	167.381	-107.085	-1.641	-23.030	611.047
Derivaten						
Valutaderivaten	3.131	0	2.272	-2.272	-4.303	-1.172
Rentederivaten	40.777	0	151	-151	-37.419	3.358
	43.908	0	2.423	-2.423	-41.722	2.186
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	1.257.216	521.776	-528.117	25.123	22.577	1.298.575
Derivaten met een negatieve waarde (passiva zijde)						
Valutaderivaten	200					1.226
Rentederivaten	4.465					11.608
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds passiva zijde	4.665					12.834
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde	1.261.881					1.311.409

	Stand ultimo 2020	Stand ultimo 2021
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde	1.261.881	1.311.409
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds passiva zijde	-4.665	-12.834
	1.257.216	1.298.575
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	27.202	39.012
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds, incl. liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	1.284.418	1.337.587

Methodiek bepaling marktwaarde

Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.

Niveau 2: De actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.

Niveau 3: De waarde wordt direct of indirect vastgesteld met de netto contante waarde berekening. Daarnaast vallen derivaten die volgens een waarderingsmethode worden vastgesteld, waarbij gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata, onder deze categorie.

Niveau 4: Andere methode. Voor fondsbeleggingen wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages (intrinsieke waarde). Voor alle fondsen zijn de gecertificeerde jaarverslagen ontvangen.

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2021
Vastgoedbeleggingen	88.617	0	0	111.645	200.262
Aandelen	485.080	0	0	0	485.080
Vastrentende waarden	470.346	0	0	140.701	611.047
Derivaten	0	0	2.186	0	2.186
Overige beleggingen	39.012	0	0	0	39.012
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	1.083.055	0	2.186	252.346	1.337.587

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2020
Vastgoedbeleggingen	64.892	0	0	99.474	164.366
Aandelen	473.520	0	0	0	473.520
Vastrentende waarden	457.727	0	0	117.695	575.422
Derivaten	0	0	43.908	0	43.908
Overige beleggingen	27.202	0	0	0	27.202
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	1.023.341	0	43.908	217.169	1.284.418

Bovenstaande niveau-indelingen zijn niet op basis van look-through. De beleggingsfondsen zijn naar niveau ingedeeld door aan te sluiten bij de producten waarin de betreffende beleggingsfondsen overwegend beleggen.

Aansluiting beleggingen balans en risicoparagraaf

Om een beter inzicht te geven in de beleggingen zijn de cijfers met betrekking tot de beleggingen opgesteld volgens het lookthroughprincipe. Onderstaande tabel geeft een inzicht in de aansluiting met de balans en de risicoparagraaf.

Categorie	Stand ultimo 2021	Liquide middelen	Verschuiving look-through	Stand risico paragraaf 2021	Stand risico paragraaf 2020
Vastgoedbeleggingen	200.262	0	11.790	212.052	175.582
Aandelen	485.080	0	-11.936	473.144	462.347
Vastrentende waarden	611.047	0	-14.924	596.123	560.939
Overige	0	39.012	13.473	52.485	35.942
Totaal exclusief derivaten	1.296.389	39.012	-1.597	1.333.804	1.234.810
Derivaten	2.186	0	1.597	3.783	49.608
Totaal inclusief derivaten	1.298.575	39.012	0	1.337.587	1.284.418

Collateral

Het pensioenfonds heeft eind 2021 € 3,5 miljoen aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten en € 3,4 miljoen in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft eind 2021 € 1,6 miljoen aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten. Van deze (staats) obligaties is € 0,1 miljoen pending per eind 2021. De verstrekte (staats) obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden.

Securities lending

Het pensioenfonds stelt geen deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de risicoparagraaf op pagina 98.

	2021	2020
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Premies		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	6.575	6.387
Voorziening dubieuze debiteuren	-400	-681
Subtotaal premies	6.175	5.706
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend		
– Vastgoedbeleggingen	828	815
– Vastrentende waarden	3.154	3.338
– Derivaten	647	731
Subtotaal lopende intrest en nog te ontvangen dividend	4.629	4.884
Terugvorderbare dividendbelasting	178	226
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	5	16
Overige vorderingen	72	34
Vooruit betaalde bedragen volgend boekjaar	7	0
Totaal vorderingen en overlopende activa	11.066	10.866
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[3] Liquide middelen		
Depotbanken, beschikbaar voor beleggingen	39.012	27.202
ING Bank N.V. ¹⁾	1.559	1.195
	40.571	28.397

De liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

1) Met een kredietlimiet van 1.100

[4] Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal

0

0

Algemene reserve

Stand per 1 januari

204.187

159.095

Saldobestemming boekjaar

98.054

45.092

Stand per 31 december

302.241

204.187

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt

42.387

104,2%

43.580

104,1%

Het vereist eigen vermogen bedraagt

200.391

119,7%

203.827

119,4%

De beleidsdekkingsgraad is

127,1%

110,0%

De dekkingsgraad is

129,8%

119,4%

De dekkingsgraad wordt berekend door het pensioenvermogen te delen door de pensioenverplichtingen.

De berekening van de dekkingsgraad is als volgt:

$(302.241 + 1.015.147) / 1.015.147 = 129,8\%$

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

De vermogenpositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als voldoende.

Technische voorzieningen

[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

	2021	2020
Stand per 1 januari	1.050.659	950.166
Wijziging rentecurve	-68.991	138.236
Benodigde intresttoevoeging	-5.644	-3.108
Inkoop nieuwe pensioenaanspraken	23.046	19.367
Binnenkomende waardeoverdracht	1.094	276
Uitgaande waardeoverdracht	-1.166	-339
Toename voorziening toekomstige kosten	763	638
Vrijval excassokosten	-715	-678
Uitkeringen	-20.416	-19.355
Actuarieel resultaat op sterfte	-1.074	-1.565
Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	714	74
Actuarieel resultaat op mutaties	-311	-223
Toeslagverlening	37.208	27
Wijziging sterftegrondslagen	0	-36.551
Overige mutaties technische voorzieningen	-219	3.694
Stand per 31 december	1.014.948	1.050.659
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
– Deelnemers	258.012	279.393
– Gewezen deelnemers	429.007	441.878
– Pensioengerechtigden	326.580	328.219
– Voorziening langdurig zieken	1.349	1.169
	1.014.948	1.050.659

[6] Overige technische voorzieningen

Voorziening spaarfonds voor gemoedsbezwaarden		
Stand per 1 januari	194	186
Mutatie	5	8
Stand per 31 december	199	194
Totaal technische voorzieningen	1.015.147	1.050.853

	2021	2020
[7] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Derivaten	12.834	4.665
Verplichting uit hoofde van ontvangen collateral	3.487	40.221
Schulden uit hoofde van effectentransacties	27.946	120
Schulden aan aangesloten ondernemingen	30	46
Belastingen en sociale premies	359	353
Schulden inzake kosten van vermogensbeheer	147	140
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	505	349
Overige schulden	0	12
Niet opgevraagd pensioen	347	181
Overlopende passiva beleggingsopbrengsten	3	17
	45.658	46.104
Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.		

Niet in de balans opgenomen activa en passiva

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft meerjarige overeenkomsten afgesloten met AZL N.V. inzake de pensioen- en deelnemersadministratie en de financiële administratie en met CACEIS inzake de beleggingsadministratie. Deze overeenkomsten hebben een looptijd korter dan vijf jaar.

Voor 2022 bedraagt de basisvergoeding inclusief omzetbelasting voor AZL € 1,6 miljoen en voor CACEIS € 0,2 miljoen.

Voorwaardelijke vorderingen

Het pensioenfonds is verwikkeld in een juridische procedure met de bestuurders van Argos Logistics B.V. Nadat het fonds de bestuurders aansprakelijk heeft gesteld en dwangbevelen heeft uitgevaardigd voor de door Argos Logistics B.V. onbetaald gelaten premienota's, zijn de bestuurders daartegen in verzet gekomen bij de rechter. De kantonrechter heeft op 21 april 2021 uitspraak gedaan en bepaald dat de bestuurders niet aansprakelijk zijn voor het betalen van de onbetaalde premienota's. Het fonds heeft besloten tegen deze uitspraak in hoger beroep te gaan. Door het Gerechtshof Amsterdam is de zittingsdatum voor mondelinge behandeling bepaald op 28 september 2022. De premievorderingen op Argos Logistics B.V. zijn in de balans opgenomen. Omdat het fonds rekening moet houden met de mogelijkheid dat het ook in hoger beroep in het ongelijk wordt gesteld zijn de premievorderingen slechts voor een gedeelte van de nominale waarde in de balans opgenomen.

Het fonds heeft daarnaast een geschil met de voormalige administrateur, Syntrus Achmea Pensioenbeheer (SAPB), over de in rekening gebrachte uren voor de dienstverlening in de jaren 2014, 2015 en 2016, waarvoor geen adequate verantwoording is afgelegd. De kosten zoals door SAPB in rekening gebracht, zijn in de betreffende jaren volledig ten laste van resultaat gebracht. Nu pogingen om in overleg tot een oplossing te komen zijn mislukt, is het fonds een procedure gestart om een correctie op de in rekening gebrachte bedragen te verkrijgen. Het fonds is in die procedure in eerste aanleg in het ongelijk gesteld en heeft besloten hoger beroep in te stellen. Een zittingsdatum is daarvoor nog niet bepaald. De kosten die met de procedure gepaard zijn gegaan, zijn ten laste van het resultaat gebracht. Vanwege de onzekerheid van deze vorderingen zijn hiervoor geen bedragen in de balans opgenomen.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden, Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan

Gedurende het boekjaar 2021 zijn de volgende vergoedingen betaald.

	2021	2020
Bestuursvergoedingen	-164	-241
Vergoedingen Raad van Toezicht	-30	-45
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	-28	-24
Totaal	-222	-310

Personeel

Gedurende het boekjaar 2021 had Stichting Bedrijfspensioenfonds Rijn- en Binnenvaart geen personeelsleden in dienst.

	2021	2020
[8] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoedbeleggingen	4.535	2.771
Aandelen	0	6.061
Vastrentende waarden	8.422	6.585
Derivaten	1.771	1.241
Overige beleggingen	197	84
Subtotaal	14.925	16.742
Banken	-250	-356
Overige	25	22
Totaal directe beleggingsopbrengsten	14.700	16.408
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoedbeleggingen	-2	0
Aandelen	29.189	-38
Vastrentende waarden	-1.641	794
Derivaten	-2.423	18.361
Valutaresultaat liquide middelen	-87	-37
	25.036	19.080

	2021	2020
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoedbeleggingen	31.458	-9.635
Aandelen	55.871	59.773
Vastrentende waarden	-23.030	21.356
Derivaten	-41.722	33.525
	22.577	105.019
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	47.613	124.099
In de indirecte beleggingsopbrengsten zijn de indirecte kosten vermogensbeheer opgenomen die via de beleggingsfondsen rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn verdisconteerd in de koersen van de betreffende beleggingsfondsen. De indirecte beleggingskosten bedroegen in totaal 3.723 (2020: 2.664). Voor meer informatie wordt verwezen naar de kostenparagraaf in het bestuursverslag.		
Directe kosten vermogensbeheer		
Beheerloon		
– Vastrentende waarden	-464	-389
– Currency overlay	0	-25
Transactiekosten		
– Vastgoedbeleggingen	0	0
– Aandelen	0	0
– Vastrentende waarden	-12	-114
– Currency overlay	0	0
Collateral management kosten	-16	-7
Bewaarloon	-25	-26
Beleggingsadvies	-417	-411
Beleggingsadministratie	-95	-199
Bankkosten e.d.	-55	-13
Totaal kosten vermogensbeheer	-1.084	-1.184

De toelichting op de kosten vermogensbeheer inclusief de rechtstreeks ten laste van rendementen gebrachte kosten in overeenstemming met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie is opgenomen in de kostenparagraaf in het bestuursverslag.

[illegible]

De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:

- Actuarieel benodigd
- Opslag in stand houden vereist vermogen
- Opslag voor uitvoeringskosten

2021

2020

23.809

19.956

4.619

3.794

2.755

2.388

31.183

26.138

De gedempte premie is als volgt samengesteld:

- Actuarieel benodigd
- Opslag in stand houden vereist vermogen
- Opslag voor uitvoeringskosten
- Voorwaardelijke componenten

8.356

5.905

1.622

1.123

2.755

2.388

5.023

2.978

17.756

12.394

Toelichting

De pensioenpremie werkgevers en werknemers bedraagt in totaal 22,5% (1/3 werknemer, 2/3 werkgever) van de pensioengrondslag (2020: 22,5%).

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. Er is geen sprake van premiekortingen dan wel premieopslagen. In de Pensioenwet en het Besluit FTK is beschreven op welke wijze de zuivere kostendekkende premie en de gedempte kostendekkende premie moeten worden vastgesteld. Zoals beschreven in de ABTN, maakt het Pensioenfonds gebruik van de mogelijkheid de kostendekkende premie te dempen. Bij het vaststellen van de gedempte kostendekkende premie wordt gebruik gemaakt van een verwacht rendement. De zuivere kostendekkende premie is gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2020. De feitelijke premie is in 2021 hoger dan de gedempte premie.

	2021	2020
[10] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.197	354
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.341	-361
	-144	-7
[11] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-16.094	-15.430
Invaliditeitspensioen	-103	-110
Partnerpensioen	-3.599	-3.463
Wezenpensioen	-63	-61
Subtotaal	-19.859	-19.064
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-340	-197
Niet opgevraagd pensioen	-166	-181
Overige	0	54
Subtotaal	-506	-324
Totaal pensioenuitkeringen	-20.365	-19.388
[12] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds ¹⁾	35.711	-100.493
[13] Mutatie overige technische voorzieningen	-5	-8
[14] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie		
– Regulier	-1.452	-1.422
– Eenmalig / implementatie / explementatie	-276	-91
Totaal administratie	-1.728	-1.513

1) Een verdere specificatie is opgenomen in de staat van baten en lasten.

	2021	2020
Governance		
– Bestuursvergoedingen	-164	-241
– Vergoedingen Raad van Toezicht	-30	-45
– Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	-28	-24
– Kosten bestuursbureau	-895	-729
– Opleidingen	-21	-29
– Actuariële sleutelfunctie	-10	-9 ¹⁾
– Sleutelfunctie Interne Audit	-28	0
– Overige kosten governance	-12	-32
Totaal governance	-1.188	-1.109
Controlekosten		
– Accountant: Controle van de jaarrekening	-67	-63
– Accountant: Andere Controle opdrachten	0	0
– Accountant: Fiscale adviesdiensten	0	0
– Accountant: Andere niet-Controle diensten	0	0
	-67	-63
– Actuaris: Certificering	-20	-16 ¹⁾
Totaal controlekosten	-87	-79
Advieskosten		
– Actuariële advieskosten	-111	-122
– Communicatie	-121	-113
– Overige advieskosten	-103	-68
Totaal advieskosten	-335	-303
Overige kosten		
– Bijdrage DNB	-54	-54
– AFM	-7	-6
– Contributie Pensioenfederatie	-17	-16
– Pensioenregister	-3	-3
– Projecten	-36	0
– Overige kosten	-15	-21
– Kostentoekenning aan VPL	0	38
Totaal overige kosten	-132	-62
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.470	-3.066

1) Vergelijkend cijfer aangepast: actuariële sleutelfunctie ad 9 opgenomen onder "Governance" (vorig jaar opgenomen onder "Controlekosten")

[15] Overige baten en lasten

Mutatie voorziening dubieuze debiteuren
Overige baten en lasten

2021	2020
34	158
-28	-114
6	44
98.054	45.092

Saldo van baten en lasten

Actuariële analyse van het saldo

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten ¹⁾	66.873	142.430
Wijziging RTS	68.991	-138.236
Premies	-1.477	1.815
Waardeoverdrachten	-72	56
Kosten	0	0
Uitkeringen	217	148
Sterfte	1.074	1.565
Arbeidsongeschiktheid	-714	-74
Reguliere mutaties	311	223
Toeslagverlening	-37.208	-27
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	219	37.330
Andere oorzaken	-160	-138
	98.054	45.092

1) Dit betreft de beleggingsopbrengsten en de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorziening

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2021 van 119,7% en 2020 van 119,4%.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij de procentuele buffers rekening gehouden wordt met de veronderstelde positieve samenhang (correlatie) tussen renterisico, aandelen- en vastgoedrisico en kredietrisico. Daarnaast wordt rekening gehouden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren (diversificatie).

	2021		2020	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	17.108	0,8	12.287	0,6
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	162.295	15,2	167.515	15,2
Valutarisico (S3)	24.462	0,3	19.219	0,2
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	44.020	2,9	45.761	2,9
Verzekeringstechnisch risico (S6)	31.939	0,5	33.283	0,5
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	0	0,0
Diversificatie- en correlatie-effect	-79.433		-74.238	
Totaal Vereist eigen vermogen	200.391	19,7	203.827	19,4
Dekkingsgraad		129,8		119,4
Beleidsdekkingsgraad		127,1		110,0
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,2		104,1
Strategisch vereiste dekkingsgraad		119,7		119,4
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		120,7		120,2

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2021 127,1% is hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfondsover voldoende vermogen beschikt. In boekjaar 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 127,1%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2020 van 110,0%, is de beleidsdekkingsgraad toegenomen met 17,1%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Door het gebruik van rentederivaten wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden verlengd van 9,9 naar 18,6 jaar.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 18,6 (2020: 23,8)

Duratie van de pensioenverplichtingen 21,8 (2020: 22,2)

Het pensioenfonds dekt strategisch 50% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteafdekking van 50% op basis van de swapcurve is eind 2021 equivalent met een renteafdekking van 47,5% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke renteafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 46,3% eind 2021.

Derivaten

Het renterisico is afgedekt door middel van renteswaps: dit betreft met CACEIS afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. De prijs is gebaseerd op de koers die de CACEIS in de markt ontvangt, plus of min de afgesproken opslag. De aflooptdata variëren van februari 2024 tot februari 2063 met een contractwaarde van 382.000 (2020: 521.000) en een marktwaarde van 3.000 (2020: 41.000). Hiervoor zijn ISDA/CSA-overeenkomsten afgesloten met een aantal tegenpartijen. Er is onderpand (collateral) uitgewisseld om het tegenpartijrisico te reduceren.

Als onderpand zijn liquiditeiten ontvangen met een waarde van 3.500 (2020: 40.200) en obligaties met een waarde van 3.400 (2020: 0) als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten.

Het pensioenfonds heeft eind 2021 1.600 (2020: 0) aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten. De verstrekte (staats) obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden

Met behulp van deze derivaten wordt het strategisch afdekkingspercentage vormgegeven. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 50% van het renterisico af.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december:

Type contract	Onder- liggende contract- omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva	Netto positie (waarde)
Renteswaps per 31-12-2021	382.150	14.966	-11.608	3.358
Renteswaps per 31-12-2020	521.136	45.459	-4.571	40.888

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 17.491 (0,9%) en voor het strategisch renterisico 17.108 (0,8%).

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen en vastgoed in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen en vastgoed categorieën getoond.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Aandelen en Vastgoed per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	100.413	14,7	76.009	11,9
Niet-beursgenoteerd vastgoed	111.639	16,3	99.573	15,6
Ontwikkelde markten	401.765	58,6	382.627	60,0
Opkomende markten	71.379	10,4	79.720	12,5
	685.196	100,0	637.929	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 174.476 (16,5%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 162.295 (15,2%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen ¹⁾ naar valuta vóór afdekking met derivaten</i>				
Euro	750.075	56,1	754.576	59,3
Amerikaanse dollar	382.042	28,6	318.060	24,9
Britse pound sterling	28.189	2,1	25.837	2,0
Hongkongse dollar	26.878	2,0	28.248	2,2
Japanse yen	33.432	2,5	37.499	2,9
Overige valuta	115.920	8,7	111.490	8,7
Totaal beleggingen exclusief derivaten	1.336.536	100,0	1.275.710	100,0
Waarde derivaten	1.051		8.708	
Totaal beleggingen inclusief derivaten	1.337.587		1.284.418	
<i>Totaal beleggingen ¹⁾ naar valuta ná afdekking met derivaten</i>				
Euro	1.230.402	91,9	1.210.374	94,1
Amerikaanse dollar	3.086	0,2	-28.428	-2,2
Britse pound sterling	3.538	0,3	2.119	0,2
Hongkongse dollar	23.824	1,8	24.396	1,9
Japanse yen	7.746	0,6	7.102	0,6
Overige valuta	68.991	5,2	68.855	5,4
Totaal beleggingen inclusief derivaten	1.337.587	100,0	1.284.418	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. Dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum.

1) Inclusief liquide middelen beschikbaar voor beleggingen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december:

Type contract	Onder- liggende contract- omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva	Netto positie (waarde)
fx forwards per 31-12-2021	1.205.469	3.337	-2.286	1.051
fx forwards per 31-12-2020	1.135.066	9.472	-764	8.708

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 21.674 (0,2%) en voor het strategisch valutarisico 24.462 (0,3%).

Grondstoffenrisico

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 35%. Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen en hoeft daarom geen buffers hiervoor aan te houden.

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentendewaardenportefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentendewaardenbelegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geassocieerd staan onder 'lager dan BBB' of 'geen rating' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	221.235	37,1	135.258	24,1
AA	161.176	27,0	272.752	48,6
A	43.922	7,4	35.017	6,2
BBB	79.751	13,4	36.286	6,5
Lager dan BBB	18.560	3,1	27.972	5,0
Geen rating ¹⁾	71.479	12,0	53.654	9,6
	596.123	100,0	560.939	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd minder dan 1 jaar	85.736	14,4	40.266	7,2
Resterende looptijd tussen 1 en 5 jaar	98.035	16,4	83.413	14,9
Resterende looptijd tussen 5 en 10 jaar	105.224	17,7	77.111	13,7
Resterende looptijd tussen 10 en 20 jaar	192.626	32,3	185.381	33,0
Resterende langer dan 20 jaar	114.502	19,2	174.768	31,2
	596.123	100,0	560.939	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naarmate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 40.791 (2,6%) en voor het strategisch kredietrisico van 44.020 (2,9%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnisch risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnisch risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

1) Dit betreft met name private debt.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 31.939 (0,5%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 31.939 (0,5%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Verdeling onroerende zaken per sector:</i>				
Kantoren	28.631	13,5	138	0,1
Winkels	7.817	3,7	0	0,0
Woningen	60.598	28,6	52.280	29,8
Overige	115.006	54,2	123.164	70,1
	212.052	100,0	175.582	100,0
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa binnen Europese Unie	120.680	56,9	112.036	63,8
Europa buiten Europese Unie	5.807	2,7	988	0,6
Noord-Amerika	64.514	30,5	42.762	24,3
Midden- en Zuid-Amerika	0	0,0	10	0,0
Azië (excl. Japan)	275	0,1	990	0,6
Oceanië	20.303	9,6	18.461	10,5
Overige	473	0,2	335	0,2
	212.052	100,0	175.582	100,0
<i>Grote posten: onroerende zaken van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal:</i>				
Northern Trust dev re es ind-a	88.617	6,5		
Altera Vastgoed Woningen	60.597	4,4	52.280	4,0
Northern Trust UCITS Common Contractual Fund Real Est			64.892	5,0
Fidelity International Real Estate Fund	51.032	3,7	47.056	3,6

	2021		2020	
	€	%	€	%
Aandelen				
<i>Verdeling aandelen per regio:</i>				
Europa binnen Europese Unie	50.896	10,9	66.959	14,5
Europa buiten Europese Unie	29.198	6,2	16.587	3,6
Noord-Amerika	282.215	59,6	250.565	54,2
Midden- en Zuid-Amerika	2.520	0,5	5.214	1,1
Azië (excl. Japan)	45.547	9,6	73.521	15,9
Oceanië	55.098	11,6	41.799	9,0
Overige	7.670	1,6	7.702	1,7
	473.144	100,0	462.347	100,0
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Basismaterialen	20.624	4,4	20.916	4,5
Communicatie diensten	43.712	9,2	46.002	9,9
Cyclische consumptiegoederen	62.173	13,1	65.325	14,1
Defensieve consumptiegoederen	30.331	6,4	30.597	6,6
Gezondheidszorg	55.657	11,8	55.093	11,9
Energie	14.026	3,0	13.066	2,8
Financiële dienstverlening	69.140	14,6	66.170	14,3
Industrie	39.387	8,3	37.606	8,1
Nutsbedrijven	11.169	2,4	12.941	2,8
Technologie	118.010	24,9	107.163	23,2
Diversen	8.915	1,9	7.468	1,6
	473.144	100,0	462.347	100,0
<i>Grote posten: aandelen van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal:</i>				
NT NT World Custom ESG EUR HDG EQY Index Fd	402.946	29,6	378.479	29,1
NT EM Cutom ESG EQ Index fd Class C EUR	82.134	6,0	95.041	7,3

	2021		2020	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa binnen Europese Unie	523.263	87,8	479.733	85,6
Europa buiten Europese Unie	25.929	4,3	7.563	1,4
Noord-Amerika	36.791	6,2	29.283	5,2
Midden- en Zuid-Amerika	0	0,0	1.289	0,2
Azië (excl. Japan)	1.531	0,3	1.311	0,2
Oceanië	8.325	1,4	10.189	1,8
Overige	284	0,0	31.571	5,6
	596.123	100,0	560.939	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden per soort:</i>				
Staatsobligaties	310.827	52,1	286.701	51,1
Bedrijfsobligaties (Credit funds)	193.745	32,5	133.033	23,7
Hypotheke	91.551	15,4	92.732	16,6
Leningen	0	0,0	48.473	8,6
	596.123	100,0	560.939	100,0
<i>Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal:</i>				
AXA World Funds - Euro Credit Plus	122.342	9,0	59.024	4,5
Particulier hypothekefonds	91.551	6,7	89.425	6,9
Franse (staats) obligaties	81.764	6,0	65.650	5,0
Nederlandse (staats) obligaties	57.429	4,2	52.131	4,0
Partners Group private loan ineur	42.301	3,1		
Partners Group Private markets strategies			33.420	2,6
Duitse (staats) obligaties			32.153	2,5
Oostenrijkse (staats) obligaties			26.711	2,1
European Investment bank			25.521	2,0
Beleggingen in fondsen, die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaken zijn tevens in bovenstaand overzicht opgenomen. Echter, in de beleggingsfondsen is sprake van voldoende diversificatie.				

	2021		2020	
	€	%	€	%
Derivaten				
<i>Verdeling derivaten waarden per soort:</i>				
Aandelen derivaten	1	0,0	0	0,0
Rente derivaten	3.358	88,8	40.888	82,4
Valutaderivaten	1.051	27,8	8.708	17,6
Overige derivaten	-627	-16,6	12	0,0
	3.783	100,0	49.608	100,0

Securities lending binnen de beleggingsfondsen

Het pensioenfonds heeft ultimo 2021 zelf geen beleggingen in- en uitgeleend. De beheerder van het bedrijfsobligatiefonds AXA World Funds - Euro Credit Plus heeft eind 2021 16,7% van de beleggingen uitgeleend. Er is onderpand ontvangen. Het onderpand heeft een hogere waarde in vergelijking met de waarde van de uitgeleende stukken (103,6%). Er zijn geen beleggingen in de bij het pensioenfonds aangesloten ondernemingen.

Hoogte buffer

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico op nihil gesteld.

Het bestuur heeft geconcludeerd dat er geen sprake is van concentratie.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Volgens de aanlevering van de vermogensbeheerder is de tracking error voor het pensioenfonds in 2021 lager dan 1% en wordt er dus geen actief beheer risico becijferd.

Diversificatie- en correlatie-effect

Bij de becijfering van het totale vereist eigen vermogen dient gebruikt gemaakt te worden van de wortelformule. Hierdoor is het totale vereist eigen vermogen kleiner dan de optelsom van de afzonderlijke buffers. In de wortelformule wordt namelijk verondersteld dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen voordoen (diversificatie). Wel wordt uitgegaan van een positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico, het aandelen- en vastgoedrisico en het kredietrisico. Per saldo heeft dit een risico-verlagend effect. Bij het pensioenfonds is dit voor de feitelijke beleggingsportefeuille eind 2021 -76.536 en voor de strategische beleggingsportefeuille -79.433.

Gebeurtenissen na balansdatum

Ultimate Forward Rate (UFR)

De technische voorzieningen in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank (DNB) per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate. Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei naar de UFR vanaf een later moment plaats, pas vanaf looptijd 30 in plaats van looptijd 20. DNB heeft aangekondigd om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021. Deze toegroei wordt in vier gelijke stappen doorgevoerd. Het effect op de dekkingsgraden zal dus de komende jaren geleidelijk optreden. De effecten van de stapsgewijze invoering van de nieuwe UFR-parameters zijn opgenomen in de volgende tabel.

	Huidig	2022	Vanaf 2024
	75% UFR/ 25% UFR	50% UFR/ 50% nUFR	100% nUFR
Technische voorziening (risico fonds)	1.015.147	1.026.965	1.052.412
Dekkingsgraad (totaal fonds)	129,8%	128,3%	125,2%
Strategisch vereiste dekkingsgraad (totaal fonds)	119,7%	119,6%	119,4%

Oorlog in Oekraïne

Sinds eind februari 2022 is er een oorlog gaande in Oekraïne. Er is sprake van een grote humanitaire ramp. De oorlog heeft daarnaast ook gevolgen voor de economie en de financiële markten. De oorlog en de daardoor opgelegde sancties aan Rusland hebben directe gevolgen voor de voedsel- en energiemarkten en zullen mogelijk voor een toenemende inflatie zorgen. Het fonds houdt de situatie en de eventuele gevolgen goed in de gaten.

Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. Ook heeft het fonds geen pensioengerechtigden die wonen in deze landen, maar belegt het ultimo 2021 wel (indirect) voor € 1,8 miljoen in Rusland. Er zijn geen beleggingen in Wit-Rusland en Oekraïne.

Resultaatbestemming

In de jaarrekening is het voorstel verwerkt om het positieve resultaat over 2021 ad 98.054 ten gunste te brengen van de algemene reserve.

Rotterdam, 23 juni 2022

Het bestuur van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart

De heer R. van Oostrom, voorzitter

De heer H.J.A.H. Hijlkema, vicevoorzitter

De heer C.H. Blokzijl

Mevrouw M.L.J. Braamkolk - van de Runstraat

De heer H.D. van der Knaap

De heer M.J.M. Koning

De heer M. Steketee

De heer M. Vos

12 Overige gegevens

12.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

12.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart te Rotterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 9.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 450.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Eindhoven, 23 juni 2022

drs. M.B.H. Ceelaert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart per 31 december 2021 en van het saldo van baten en lasten over 2021, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart ('de Stichting' of 'het fonds') te Rotterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2021;
- 2 de staat van baten en lasten over 2021;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2021; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet naleven wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 9 miljoen
- Circa 0,7% van het pensioenvermogen

Continuïteit, Fraude & Noclar

- Continuïteit: geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd
- Fraude en niet naleven wet- en regelgeving (Noclar): risico op het doorbreken interne beheersing door het bestuur

Kernpunten

- Waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds
- Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Oordeel

Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 9 miljoen (2020: EUR 9 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2021 (circa 0,7%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 450 duizend rapporteren aan het bestuur en

de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan CACEIS Investor Services (hierna: CACEIS). De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. (hierna: AZL).

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door CACEIS en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van CACEIS en AZL, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2021 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan CACEIS en AZL.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en pensioenuitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbesteede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemersgegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen verkregen.

Controleaanpak continuïteit – geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd

Het bestuur van de Stichting heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot significante continuïteitsrisico's;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen en ten opzichte van voorgaand boekjaar op indicatoren die kunnen duiden op significante continuïteitsrisico's en het evalueren van de toelichting in de jaarrekening hieromtrent.

De resultaten van onze risicobeoordeling procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

In hoofdstuk 5.4 van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving. Dit betreft tevens de interne beheersmaatregelen die aanwezig zijn bij de externe dienstverleners van de Stichting (zie paragraaf 'Reikwijdte van de controle').

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling, het incidentenregister en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en de raad van toezicht. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- evaluatie van nevenfuncties van bestuursleden, met speciale aandacht voor procedures en governance met betrekking tot mogelijke belangenconflicten.
- evaluatie van correspondentie met regelgevende en toezichthoudende instanties (inclusief DNB en AFM).

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de Stichting van toepassing is en hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- Pensioenwet;
- Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000);
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening. Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant gezien de aard van de opbrengsten en aangezien de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn. In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving dat relevant is voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen.

Controleaanpak:

- We hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kernpunten met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van beleggingen.
- We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, zoals het aansluiten van (willekeurig) geselecteerde items als onderdeel van de

administratieve basisgegevens van de Stichting op onderliggende brondocumenten, en het aansluiten van (willekeurig) geselecteerde kostenboekingen (zowel vermogensbeheerkosten als pensioenuitvoeringskosten) op onderliggende brondocumentatie, zoals facturen.

Onze procedures om in te spelen op geïdentificeerde risico's op fraude, hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle. Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur en aan de raad van toezicht. Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. In onze controle en bij de bepaling en evaluatie van onze kernpunten hebben wij rekening gehouden met de potentiële effecten van COVID-19 op de Stichting en de jaarrekening. Dit heeft niet geleid tot een aanpassing of uitbreiding van onze kernpunten.

Waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds

Omschrijving

De beleggingen voor risico pensioenfonds (hierna: 'de beleggingen') vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen van de Stichting bedragen circa 98% van het balanstotaal. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). Uit noot 1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 1.083 miljoen (circa 81%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op marktnoteringen en dat voor EUR 254 miljoen (circa 19%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op afgeleide marktnoteringen, netto contante waarde-berekeningen en andere geschikte waarderingsmodellen. Het bepalen van de marktwaaarde voor deze laatste beleggingscategorie is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormde de waardering van de beleggingen een kernpunt van onze controle.

In de paragraaf 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en in de toelichting op de jaarrekening in noot 1 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer en zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor de waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Wij maken gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de vermogensbeheerder en die onderdeel zijn van de Standaard 3402 type II-rapportage (waarbij een goedkeurend assurancerapport van de accountant is afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op de aanstelling van betrouwbare fondsmanagers enerzijds en de betrouwbare aanlevering en toereikende evaluatie van periodieke performancecijfers anderzijds. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en actuele financiële rapportages van fondsmanagers, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen gebaseerd op afgeleide marktnoteringen, netto contante waarde-berekeningen en andere geschikte waarderingsmodellen onderzocht.

De waardering van beleggingen met marktnoteringen en derivaten hebben wij onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig bepaalde waarderingen op basis van zelfstandig verkregen in de markt waarneembare prijzen.

De waardering van beleggingen gebaseerd op afgeleide marktnoteringen hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. Bovendien hebben wij ook de monitoring van de Stichting op recente financiële informatie van de beleggingen na balansdatum in onze werkzaamheden betrokken.

Tot aan de datum van onze controleverklaring hebben wij EUR 51 miljoen (4%) van de totale beleggingen gewaardeerd op andere methoden, niet kunnen toetsen aan een door een onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekening of een gecontroleerde vermogensbeheerrapportage. Wanneer niet tijdig een jaarrekening, voorzien van een goedkeurende controleverklaring, beschikbaar is, zijn wij uitgegaan van de marktwaardering van de fondsmanager. Om de betrouwbaarheid van de marktwaardering zoals door de fondsmanager is afgegeven vast te stellen hebben wij de inschatting van de fondsmanager uit voorgaande jaren getoetst aan de hand van de later in het jaar beschikbaar gekomen gecontroleerde jaarrekeningen.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen.

Wij vinden dat de waardering van de beleggingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Omschrijving

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (hierna: 'de voorziening pensioenverplichtingen') is een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de paragraaf 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' de waarderinggrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. In de risicoparagraaf is onder het renterisico de gevoeligheid van de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de

certificerend actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaire. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur, onder toezicht van de raad van toezicht, verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 23 juni 2022

KPMG Accountants N.V.

A.R.B. de Bruin RA

Bijlage 1: Fondsorganen en uitbestedingspartijen

Fondsorganen

De bezetting van de verschillende fondsorganen is per 31 december 2021 als volgt:

Bestuurssamenstelling

<i>Leden werkgevers herbenoeming</i>	<i>Geboortejaar</i>	<i>Voorgedragen door</i>	<i>Datum van aftreden of</i>
De heer M.J.M. Koning	1953	Centraal Bureau voor de Rijn- en Binnenvaart	1 januari 2023
De heer C.H. Blokzijl	1963	Centraal Bureau voor de Rijn- en Binnenvaart	1 januari 2025
De heer M. Vos	1959	Centraal Bureau voor de Rijn- en Binnenvaart	1 januari 2024
Mevrouw M.L.J. Braamkolk - Van de Runstraat	1970	Koninklijke BLN-Schuttevaer	1 januari 2024
<i>Leden werknemers</i>			
De heer R. van Oostrom, voorzitter	1977	CNV Vakmensen	1 juli 2024
De heer H.J.A.H. Hijlkema, vicevoorzitter	1949	Nautilus International	1 januari 2023
De heer M. Steketee	1966	Nautilus International	29 november 2025
<i>Lid pensioengerechtigden</i>			
De heer H.D. van der Knaap	1945	Pensioengerechtigden	1 juli 2022

De heren Koning en Hijlkema treden af per 1 januari 2023. Voor hen zijn vacatures geplaatst en is aan het CBRB en aan Nautilus International gevraagd kandidaten voor te dragen voor opvolging. De heer Van der Knaap is per 1 juli 2022 herkiesbaar.

Vanaf 1 januari 2021 heeft de heer Van Oostrom het vicevoorzitterschap overgenomen van de heer Koning en per 1 juli 2021 hebben de heren Hijlkema en Van Oostrom het voorzitterschap en het vicevoorzitterschap gewisseld.

De heer M. Steketee is op 29 november 2021 toegetreden tot het bestuur, nadat hij in de periode daarvoor aspirant-bestuurslid was geweest.

Commissies per 31 december 2021

Commissie

Beleggingscommissie	De heren C.H. Blokzijl, H.D. van der Knaap en J. Engel
Financiecommissie	De heer M. Vos en mevrouw M.L.J. Braamkolk - Van de Runstraat
Pensioen- en communicatiecommissie	De heer M.J.M. Koning, mevrouw M.L.J. Braamkolk - Van de Runstraat en de heer M. Steketee
Governance- en regiecommissie	De heren R. van Oostrom en H.A.J.H. Hijlkema
Geschillencommissie	De heren A.Th.M. van Hulst, D.A.J. Kamp en A.W. van Vliet

Verantwoordingsorgaan

<i>Leden namens de werkgevers</i>	<i>Geboortejaar</i>
De heer E. Schelhaas (voorzitter)	1965
vacature	-

<i>Plaatsvervangend lid namens de werkgevers</i>	
Mevrouw I. Blom	1967

<i>Leden namens de deelnemers</i>	
De heer G. Schenk (plv. secretaris)	1949
De heer J. van der Laan (secretaris)	1952
De heer A. Hermes	1974

<i>Lid namens de pensioengerechtigden</i>	
De heer M.W. van den Bogaard (plv. voorzitter)	1946

Raad van toezicht

Mw. C.M. Mulder-Volkers (voorzitter)	1966
Mw. K. Bitter	1962
Dhr. E.E. Hagen	1970

Sleutelfunctiehouders en -vervullers

Sleutelfunctie:	Actuarieel	Interne audit	Risicobeheer
Houder:	M.B.H. Ceelaert	S.J.H. Borghouts	M. Vos
Vervuller:	M.B.H. Ceelaert	S.J.H. Borghouts	R. Grobbe

Uitbestedingspartijen

Bestuursbureau

Het bestuur heeft de uitvoerende taken gedelegeerd aan het bestuursbureau van het pensioenfonds, ondergebracht bij Montae & Partners B.V. De heer E.B.F. Ploeger is de directeur van het bestuursbureau.

Pensioenadministratie

De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. te Heerlen. Het betreft naast de werkgevers-, deelnemers- en uitkeringsadministratie ook verslaglegging en uitvoering van de communicatie.

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer was in het verslagjaar ondergebracht bij de volgende dienstverleners:

- Altera Vastgoed
- AXA Investment Managers
- BNP Paribas
- Fidelity International
- Northern Trust
- Partners Group
- Syntrus Achmea Real Estate & Finance.

Als custodian is CACEIS N.V. aangesteld, die tevens uitvoerder is van het beheer van de valutahedge. De uitvoering van het beheer van de valutahedge is sinds januari 2021 ondergebracht bij BNP Paribas. The Index People is de beleggingsadviseur van het fonds.

In de overeenkomsten met de vermogensbeheerders zijn afspraken en richtlijnen opgenomen op grond waarvan de beleggingscommissie en het bestuur de uitvoering kunnen monitoren. Ook met de custodian en de beleggingsadviseur zijn Service Level Agreements afgesloten.

Compliance officer

De compliance officer heeft tot taak toe te zien op de naleving van de gedragscode van het pensioenfonds en heeft toegang tot alle geledingen binnen het pensioenfonds. De heer R. Mersch van GBA Accountants & Adviseurs vervulde in het verslagjaar de rol van compliance officer. Het onderwerp compliance komt gedurende het jaar in bestuursvergaderingen en portefeuilles aan bod, desgewenst in aanwezigheid van de compliance officer. De compliance officer ziet erop toe dat alle bestuursleden jaarlijks de gedragscode ondertekenen.

De compliance officer geeft in het rapport over 2021 aan dat de gedragscode is nageleefd en dat ook de andere relevante onderwerpen geen aanleiding geven tot het maken van opmerkingen.

Privacy officer

Het fonds heeft het belang onderkend van een privacy officer die toeziet op de naleving van wetgeving uit hoofde van de Algemene Verordening Persoonsgegevens. De privacy officer kan bijdragen aan een informatiebeveiligingsbeleid en adviseren bij uitbestedingen en eventuele datalekken. De heer R. Grobbe MBA RC heeft in het verslagjaar de rol van privacy officer vervuld.

Overige dienstverleners

Het pensioenfonds maakte in het verslagjaar voorts gebruik van de volgende dienstverleners:

Adviserend actuaris

Drs. F. van Rijn AAG
Towers Watson Netherlands B.V.
Postbus 780
1440 AT Purmerend

Waarmerkend actuaris & actuariële sleutelfunctiehouder

M.B.H. Ceelaert AAG
Towers Watson Netherlands B.V.
Schimmelt 26
5611 ZX Eindhoven

Accountant

A.R.B. de Bruin RA
KPMG Accountants N.V.
Papendorpseweg 83
3528 BJ Utrecht

Bijlage 2: Pensioenregeling

De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling worden hieronder weergegeven.

Ouderdomspensioen

Het ouderdomspensioen is gebaseerd op een opbouwregeling (middelloonregeling). De regeling staat toe om binnen bepaalde grenzen zelf het tijdstip van uittreden te bepalen. De basis van de opbouwregeling is de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het pensioengevend salaris inclusief alle vaste en variabele loonbestanddelen minus de franchise. De franchise voor 2022 is vastgesteld op € 19.938. In 2021 was de franchise € 19.304.

Het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen bedroeg in 2021 0,96% van de pensioengrondslag. Sinds 1 januari 2013 wordt pensioen opgebouwd met pensioenleeftijd 67 jaar. Het pensioengevend loon is sinds 1 januari 2015 gemaximeerd. In 2022 op € 114.866 (2021: € 112.189).

Partnerpensioen

Het partnerpensioen is op opbouwbasis. Gedurende het dienstverband wordt 70% van het jaarlijks opgebouwde ouderdomspensioen opgebouwd als partnerpensioen. Het is mogelijk het opgebouwde partnerpensioen uit te ruilen voor extra ouderdomspensioen. Deze uitruil is mogelijk bij beëindiging van het dienstverband of bij pensionering. Binnen het pensioenfonds is er sprake geweest van een periode waarin het partnerpensioen op risicobasis was verzekerd. Hierdoor kan het partnerpensioen lager zijn dan 70% van het ouderdomspensioen. De hoogte van het uiteindelijke partnerpensioen hangt af van de historie van de opbouw van het partnerpensioen en de gemaakte keuzes op de pensioeningangsdatum en uitdiensttreding voor uitruil tussen ouderdomspensioen en partnerpensioen. Partnerpensioen wordt toegekend vanaf de eerste dag van de maand van overlijden van de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde en wordt uitgekeerd tot het einde van de maand van overlijden van de partner.

Wezenpensioen

Als een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde overlijdt, bestaat er voor de kinderen recht op wezenpensioen. Gedurende het actieve dienstverband is een wezenpensioen verzekerd van 14% van het ouderdomspensioen. Het wezenpensioen wordt toegekend vanaf de eerste dag van de maand van overlijden van de deelnemer tot einde van de maand waarin de 18e (voor studerende kinderen uiterlijk tot de 27e) verjaardag van het kind valt. Het wezenpensioen eindigt voorts op de laatste dag van de maand, waarin het kind overlijdt.

Garantieregeling partnerpensioen

De pensioenregeling kent nog een overgangsregeling voor partnerpensioen voor de deelnemers die al deelnamen op 31 december 2001 én 1 januari 2002. Als die deelnemers overlijden voor de pensioenleeftijd (67 jaar), heeft hun partner recht op een aanvullend tijdelijk partnerpensioen. In dat geval krijgt de partner van de deelnemer een aanvullend tijdelijk partnerpensioen tot de eerste dag van de maand waarin de partner 65 jaar wordt, waarbij het partnerpensioen wordt aangevuld tot 100% van het ouderdomspensioen zoals vastgesteld op 1 januari 2002.

Premie

Jaarlijks wordt de premie vastgesteld in overleg met de adviserend actuaire en de sociale partners. De meerjarige afspraak over de hoogte van de premie liep eind 2020 af. Sociale partners hebben voor 2021 een nieuwe afspraak gemaakt over de premie en deze gesteld op 22,5% van de pensioengrondslag. Deze afspraak is in 2022 geprolonged: de premie blijft 22,5%. Twee derde daarvan, dus 15%, wordt betaald door de werkgever.

Bijlage 3: Code pensioenfondsen

Het bestuur geeft een toelichting op de normen waaraan niet (volledig) invulling wordt gegeven. De overige normen worden zonder meer gerespecteerd.

Rapportagenorm	Toelichting
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Het fonds heeft invulling gegeven aan de diversiteitsdoelstelling door in elk fondsorgaan te voldoen aan de genderdiversiteit: bestuur, VO en RvT hebben alle minimaal één vrouw en één man. De fondsorganen kennen echter geen leden onder 40 jaar, al is in 2022 wel een aspirant-bestuurslid jonger dan 40 jaar toegetreden. Het fonds hanteert geen specifiek stappenplan aangaande de bevordering van diversiteit in het bestuur. Vanwege het paritaire karakter van het fonds zijn bestuur en VO kandidaten in de regel afkomstig uit de sector, die voor ruim 90% uit mannen bestaat, om zo binding te houden met de sector. Overige geschiktheidskenmerken prevaleren dan boven diversiteit.
Norm 39 Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het vo. Een lid van het VO wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het VO zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.	De procedures van benoeming en ontslag van bestuursleden en leden van de raad van toezicht zijn conform de norm. De benoeming van VO-leden verloopt anders. Het bestuur hanteert een (naar zijn mening) striktere procedure voor benoeming van een lid van het Verantwoordingsorgaan dan de procedure die is opgenomen in de norm: een lid van het VO wordt benoemd door werknemers- resp. werkgeversorganisaties na goedkeuring door het bestuur op basis van geschiktheid. Het bestuur ziet toe op deze procedure. Dit is een bewuste afwijking van de norm.

Daarnaast geeft het bestuur toelichting op acht specifieke normen.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Op verschillende aspecten van beleid wordt in dit jaarverslag gerapporteerd in het hoofdstuk Governance, paragraaf Organisatie. Het bestuur betreft de evenwichtige belangenafweging continu in zijn besluitvorming. Besluitvorming wordt indien nodig voorbereid door de verschillende commissies.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Het bestuur heeft een geschiktheidsbeleid geformuleerd en stelt jaarlijks een geschiktheidsplan vast. Het fonds heeft ook beleid rondom diversiteit geformuleerd. In het hoofdstuk Governance, paragraaf Organisatie van het jaarverslag wordt op deze onderdelen ingegaan.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Nee	Het fonds heeft invulling gegeven aan de diversiteitsdoelstelling door in elk fondsorgaan te voldoen aan de genderdiversiteit: bestuur, VO en RvT hebben alle minimaal één vrouw en één man. De fondsorganen kennen echter geen leden onder 40 jaar, al is in 2022 wel een aspirant-bestuurslid jonger dan 40 jaar toegetreden. Het fonds hanteert geen specifiek stappenplan aangaande de bevordering van diversiteit in het bestuur. Voor toekomstige benoemingen neemt het bestuur de diversiteitseisen als aandachtspunt mee.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	Jaarlijks wordt aan de raad van toezicht rapport uitgebracht over de mate waarin het fonds de code heeft nageleefd.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In de inleiding van het bestuursverslag wordt is ingegaan op de missie, visie en strategie van het fonds.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Dit is toegelicht in het hoofdstuk Vermogensbeheer. De Verklaring Beleggingsbeginselen en het beleid rondom verantwoord beleggen zijn gepubliceerd op de website.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In het hoofdstuk Governance is gerapporteerd over de naleving van de gedragscode door alle verbonden personen. Daarnaast wordt gerapporteerd over de zelfevaluatie van het bestuur.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	Het bestuur heeft een adequate klachten- en geschillenprocedure die beide gepubliceerd zijn op de website. In het jaarverslag is hierover gerapporteerd in het hoofdstuk Governance, paragraaf Organisatie.

Bijlage 4: Nevenfuncties

Bestuur

<u>De heer C.H. Blokzijl (bestuurslid)</u>	Koninklijke Vopak NV IBP Vopak België Kring pensioenfondsdirecteuren Pensioenfederatie	Director pensions Voorzitter en compliance officer Lid
<u>De heer H.J.A.H. Hijlkema (voorzitter tot 1-7-2021, daarna vicevoorzitter)</u>	Nautilus International Bpf. Koopvaardij Vereniging Zee-Risico 1967 Stichting Scheepvaart Stichting Sociaal Maritieme Voorzieningen Scheepvaart Rotterdam Port Welfare Committee Stichting Flag of Convenience Office the Netherlands Stichting De Zee O&O fonds Zeescheepvaart OWM Zeerisico 1996 U.A. Vereniging Zeerisico 1967 OWM AZVZ Stichting B4Nature	Onbezoldigd beleidsadviseur Plaatsvervangend voorzitter Werknemersvoorzitter Werknemersvoorzitter Werknemersvoorzitter Bestuurslid Bestuurslid Bestuurslid Lid beleggingscommissie ¹⁾ Lid beleggingscommissie ¹⁾ Lid beleggingscommissie ¹⁾ Lid beleggingscommissie ¹⁾ Penningmeester (vanaf 7-4-2021)
<u>Mevrouw M. Braamkolk - van de Runstraat (bestuurslid)</u>	Peters & Van Sandijk BV	Directeur/salaris-administrateur
<u>De heer H.D. van der Knaap (bestuurslid)</u>	-	-
<u>De heer M.J.M. Koning (bestuurslid)</u>	-	-

1) De betreffende beleggingscommissies ressorteren onder Stichting Scheepvaart, zijn qua samenstelling gelijk en vergaderen op hetzelfde moment

<u>De heer R. van Oostrom</u> <u>(vicevoorzitter tot 1-7-2021,</u> <u>daarna voorzitter)</u>	CNV Bpf SAG Stichting Pensioenfonds SPW Geschillencommissie Openbaar vervoer, CAO pp. Openbaar Vervoer Geschillencommissie besloten Busvervoer, CAO pp. Besloten Busvervoer Karate-Do bond Nederland Nautilus International Stichting Opleidings- en Ontwikkelingsfonds Waterbouw	Pensioenfondsbestuurder en jurist Bestuurslid Bestuurslid Lid Plv Lid Bestuurslid Vakbondsbestuurder Bestuurslid
<u>De heer M. Steketeer (bestuurslid sinds</u> <u>29-11-2021)</u>	-	-
<u>De heer M. Vos (bestuurslid)</u>	-	-
Raad van toezicht <u>Mevrouw C.M. Mulder-Volkers</u> <u>(voorzitter raad van toezicht)</u>	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds Pensioenfonds PME Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts- specialisten Adelbert College Wassenaar ParkinsonNL	Bestuurslid Sleutelfunctiehouder interne audit (tot 31-12-2021) Bestuurslid (vanaf 1-7-2021) Toezichthouder (tot 1-5-2021) Lid raad van toezicht (vanaf 1-4-2021)
<u>Mevrouw K. Bitter</u> <u>(lid raad van toezicht)</u>	Pensioenfonds Zorg & Welzijn Het nederlandse pensioenfonds Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel	Manager Pensioenbeleid Lid Klachten- en geschillencommissie Lid auditcommissie (vanaf 8-11-2021)
<u>De heer E.E. Hagen</u> <u>(lid raad van toezicht)</u>	Bpf Koopvaardij Pensioenfonds PostNL Pensioenfonds Openbare Bibliotheken Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel Pensioenfonds Yara Nederland Pensioenfonds DSM Nederland Pensioenfonds Capgemini Nederland Pensioenfonds Cargill Pensioenfonds Heineken	Lid raad van toezicht Lid raad van toezicht Lid raad van toezicht Lid auditcommissie Bestuurslid en voorzitter beleggingsadviescommissie Extern beleggingsadviseur Lid visitatiecommissie Lid raad van toezicht Lid raad van toezicht (per 1-7-2021)